

శంకర భగవత్పీఠం
వివేక చూడామణి
ప్రకాశం

ఆచార్య సార్యభౌష
ప్రొఫెసర్ వేదంల సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి

శ్రీ శృంగేరి శారదాంబదేవి

శంకరభగవత్పాదుల
ఐవేక చూడామణి

ప్రకాశం
(ఆంధ్ర వివరణం)

ఆచార్య సార్వభౌమ

ప్రాధాన వేదముల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

ఎం.వి. పిహె.డి. (తెలుగు) ఎం.వి. పిహె.డి. (సంస్కృతం)
Retired Professor of Telugu, Andhra University

ఐవేక చూడామణి

ప్రథమ ముద్రణ : 2009 శ్రీ శంకర జయంతి

ప్రతులు : 500

అన్ని హక్కులు గ్రంథకర్తవి

మూల్యం : రూ॥ 40-00

ప్రతులకు :

ఆద్యా సార్వభౌమ

ప్రాధికార వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

శారదా పీఠం

46-15-35, దొండపర్తి

విశాఖపట్నం-530 016,

ఫోను: 0891-2541003

సెల్: 94900 84217

గ్రాఫిక్స్:

జి. వెంకటరమణ

సెల్: 99856 91983

ముద్రణ:

సత్యనారాయణ ఆఫ్సెట్ ప్రెస్

4-6-143, తిలక్ రోడ్, కరీంనగర్, (ఆంధ్రప్ర.)

ఫోన్: 0878-2243028

శారదాచేతమైన మా పదనమందు
నిండు కొయవయ్యాయందెది నీరజాక్షి
జ్ఞాన విజ్ఞాన నిధుల నొసంగుదేవి
అమ్మ శారద పాదమబ్జలాశ్రయించు.

సమర్పణం

శ్రీమదప్పల్ల వంశాభ్యై: కౌస్తుభం సుధియం గురుమ్
శ్రీసోమేశ్వర శర్మార్జుం నత్వా థక్తా సమర్పణే॥

కృతజ్ఞతా నివేదనం

సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్య తత్వవేదశత్రులైన విద్యుత్కల్పితద్రులు కీ॥శే॥ వేదుల కృష్ణమూర్తి పిళ్ళపాడులకీ

ఎంతో వాత్సల్యంతో ఎన్నో శాస్త్రవిషయాలని నాల్గు దశాబ్దాలుగా బోధిస్తూ ఈ గ్రంథ రచనా సందర్భంలో ఎన్నో సూచనలిచ్చి ఈ రచనని బారికి భక్తితో సమర్పించడానికి ఆమోదించిన "వాచస్పతి" లావణ్య అక్షర్లు సోమేశ్వరశర్మ గురువరణులకీ

బ్రహ్మతత్వోపదేశం చేసిన పండితులు కీ॥శే॥ గంటి లక్ష్మీనారాయణ గురుపాదులకీ

నా వాగ్దేవతా పరివస్తూని హోర్తికంగాను అర్చికంగాను ప్రోత్సహిస్తూ ఈ గ్రంథ ముద్రణకి పదివేల రూపాయలు వాత్సల్యంతో ఆనుగ్రహించిన నదాశీత స్వయాభిలు "సామ్యం" థా॥ కంసుకశిరి శివోనందమూర్తి గురుదేవులకీ

ప్రతి గ్రంథ రచనకీ ముద్రణకీ సౌజన్య సౌహార్దాలతో చేయుతనిస్తున్న అపూర్వసోదరులు ఆత్మీయులు "ఆర్షవిద్యైనిభకాశన" శ్రీ గజ్జు నారాయణ గురుశిష్య గారికీ

సమోవాకం ప్రశాన్తహే॥

ఈ గ్రంథాన్ని చూసి సూచనలతో అభిప్రాయాన్ని పంపిన న్యాయ వేదాంత శిరోమణులు ఆచార్య ఓరంకంటి తోమలాల్-శర్మ గారికి హోర్తిక కృతజ్ఞతలు

ఈ వివేక చావామణిని రెండు పర్యాయాలు అధ్యయనం చేసి తనివితీరక ఈ వివరణకి ప్రేరణ నొసంగిన అర్ధాంగి శ్రీమతి వేదుల భూషణతి M.A. కీ

ఈ గ్రంథం అమెరికాలో మా పెద్దబ్బాయి డి॥ వేదుల వేంకట సుబ్రహ్మణ్యం B.Tech., M.B.A.(USA) ఇంట్లో TALLAHASSI (Florida State)లో ఉంటున్నప్పుడు రచింపబడింది, ఆ పిమ్మట మా రెండవ అబ్బాయి థా॥ వేదుల రోమేశ్వర్ B.Tech., Ph.D.(USA) ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు తుది మెరుగులతో తీర్చిదిద్దబడింది. కాబట్టి ఆ చివరిచేపులర్పరికీ వారి కుటుంబ సభ్యులకీ

ప్రొఫులు సరిచేసిన ప్రియశిష్యుడు చి||డా|| యు.వి.యస్.యస్. శాస్త్రి
(Lecturer in Telugu, GVP Junior College, Visakhapatnam) కీ

శుభాశీ: పరంపరలు

దినేకచూడామణికి రచించబడ్డ వివిధ వ్యాఖ్యానాలు ఈ రచనా సందర్భంలో
దాగా ఉపయోగపడ్డాయి. ఆ రచయితలు అందరికీ, ప్రత్యేకంగా శ్రీ కామర్ని
వేంకటసుబ్బయ్య గారికీ, ఆచార్య శ్రీ పుల్లెల శ్రీరొమ్మచంద్రాను గారికీ
కృతజ్ఞతాభివందనాలు.

అందంగా ఈ విధంగా ఈ గ్రంథాన్ని ముద్రించడానికి పూనుకొన్న మిత్రులు
శ్రీ ఆశ్విని ప్రింట్స్ గారికి ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

డా|| కె. శివసంపత్కర్తి
D.Litt.

అనందనిలయం

భీమునిపట్నం

విశాఖపట్నం జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్

ఇండియా-531 163

ఫోన్: 08933-229505

ఆచార్య సార్వభౌమ వేదల నుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు రచించిన "వివేక
చూడామణి ప్రకాశము"ను దయతో నాకు చూపించినారు. వారికి కృతజ్ఞతలు.

ఈ గ్రంథం శ్రీమద్ అచార్యుల వాఙ్మయమునందు ఆత్మధిక ప్రసారము,
సామాన్యపరిత్యక్తమునందు ఆత్మధిక అదరము పొందిన గ్రంథమగుటచే శతాధిక
వ్యాఖ్యానములు అనేక భాషలలోను, తెలుగునందునూ కూడా ప్రకటింపబడినవి.
ఇన్ని వ్యాఖ్యానములెల్ల అనినచో అవన్నియు అగ్రంథ ప్రచారమునకు దోహదము
చేసినవి. అంతేకాక అనేక చర్చముల పరితలకు కాలానుగుణ్యముగ నుబోధకము
లయినవి సమాధానము.

శ్రీ శాస్త్రిగారి వివరణము అత్యంత సులభము అగుటచే అర్థము
నుబోధకమగుటకు, ఎన్నిమారులైనను చదువుట కష్టము కాదు. శ్లోకములకు
తాత్పర్యము, వివరణము కలిగిన ఈ గ్రంథమందు శ్రీ శాస్త్రిగారు ఒక విశేషమైన
పారిభాషిక వివరణమును పొందుపరిచినారు. ఇది అధ్యాత్మికవాఙ్మయము
చదువుకొనువారికి వరప్రసాదము. జోధనా సాధనా నిష్ఠులగు శ్రీ శాస్త్రిగారికి
నమ్రోశయో అభినందనలు తెలుపుకొనుచున్నాను.

కె. శివసంపత్కర్తి

వ్యాకరణాంకార చక్రవర్తి, సాహిత్య విశారద
సద్గ్రంథశేఖర మహాపాఠ్యాయ వాచస్పతి

ఆచార్య అప్పల సోమేశ్వరశర్మ

ఎం.ఎ.పి.ఎల్. పి.హెచ్.

విశ్రాంత సంస్కృతాచార్యులు
ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము

ఇ.నెం. 50-96-8/2

సీతమ్మధార, నార్త్ ఎక్స్ ప్రెస్ స్టేషన్

విశాఖపట్నం-530 013.

దూరవాణి: 0891-2528410

శ్రీ ఆమోదము ఆశీస్సు

తేది: 15-1-2009

మాది విద్యావంశం. ఇంచుమించు అయిదు దశాబ్దాలుగా మా శైష్యోపాధ్యాయిత మూడు పుష్పాలు ఆరు కాయలు అయి విరాజిల్లుతున్నది. "ఆచార్యసార్వభౌమ" శ్రీ వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారు ఎంతో వాసి అయిన న్నియోగితేవాసి. సన్ను ఆరాధిస్తున్నారు. గురుసార్వభౌమవను అయిన నాకు ఇది ఎంతో గర్వకారణం. ఈ శిష్యభృంగం గురుకమలంనుండి మకరందాన్ని అదే పనిగా అన్నాదిస్తున్నది. నాకు తీరిన సకలశాస్త్ర పాఠాలను ఆయనకు నేనందించినాను.

శ్రీ శాస్త్రిగారు ఇదివరకే బహుప్రబంధ కావి అనన్తీ ఒక ఎత్తు. ప్రకృతం ఈ వివేక చూడామణి వివరణం ఒక ఎత్తు.

అధికంకరుల అద్వైత చూడామణులలో ఇది వాస్తవంగా చూడామణియే. దీనిని ఎంతోమంది మహాశయులు ఆంధ్రభాషలో వ్యాఖ్యలు, వివరణలున్న వ్రాసినారు.

శ్రీ శాస్త్రిగారు కూడా తమ వివరణమును పొందుపరచినారు. నేను దీన్ని ప్రత్యక్షరమున్ను వరిశీలించినాను. సుబోధంగాను, మృదుమధురంగాను వ్యాఖ్య సాగింది. పాఠి భాషిక పదాలన్నింటికినీ చక్కని అర్థం కూడా చూపినారు. ఇదొక విశేషం. ఎన్నో ఉండగా మరల ఇదెందుకు? అననక్కరలేదు. రామాయణాన్ని ఎంతమంది వ్రాయలేదు? అలాగే ఇది కూడా. "అత్మవస్తాకామాయ సర్వం ప్రియం భవతి" అందిగదా? ఉపనిషత్తు. అస్తు.

ఈ వ్యాఖ్యకు "ప్రకాశం" అన్న పేరును నేనే సూచించినాను. ఈ రచన నాకు అంకితమయింది. "మోరూ ప్రమోదా అనందా". వివేక చూడామణి యొక్క వివేక చూడామణి, వివేక చూడామణికే అంకితం కావడం వివేక చూడామణియే అవుతుంది.

శ్రీ: అద్వైత చూడామణిరచయం
శ్రీ వివేక చూడామణి
ప్రభాకర: స్వయంభూ భూయాత్
అజ్ఞాన తిమిరాపనా||

విబుధ విధేయుడు

అప్పల సోమేశ్వరశర్మ

ఆంధ్రులకు అమూల్య ఆభరణం

శ్రీ ఆదితంకరాచార్యులు జగద్గురువులు. అద్వైతమార్గ స్థాపకులు అర్చవిజ్ఞానం అనే వెలుగును ఆగర్భితం కొరకు ప్రసారం చేసిన మహాద్రష్టలు. కురుయు తప శిష్యులను తగులాంటి గురువులుగా రూపొందించే దోహదం చేసిన పరమగురువులు.

వారు మన అందరికీ మనలోనే ఉన్న దివ్యత్వాన్ని మరల మరల గుర్తుచేయటానికి తత్వమసి (ఆ పరమాత్మపు నీవే) అనే నత్వాన్ని వేయివిధాలుగా (ఉపదేశ సాహస్రీ) సూచివిధాలుగా (తత్వశ్రోతీ) పదివిధాలుగా (దశశ్రోతీ) మరయు ఒకేవిధముగా (ఏకశ్రోతీ) పలువిధాలుగా నొక్కి చెప్పినారు. భజగోవిందం నుండి బ్రహ్మసూత్రాల వరకు ఆయన రచించిన అనేక గ్రంథాలన్నీ మహోత్కృష్టమైన అమూల్యమైన మణులే.

ఆ అమూల్యమణిరాశిలో వివేకమాదామణి ఒక చూడామణి. ఆదర్శప్రాయమైన గురుశిష్యుల సంవాదరూపమైన చర్చ ఎలా ఉంటుంది, గురువు శిష్యుణ్ణి ఏవిధంగా తత్వంత కడుతాడు, ప్రేమభావంతో, మైత్రితో మొనలు చేయవల్సికాని నడిపించి దివరకి వరమార్చిక స్థితిని అనుభూతి చెందటానికి శ్రోత చూపించి ఏరీతిగా విజ్ఞానవర్షం కురిపించి ఒక్కొక్క చెట్టు పైకి తీసికోవాలో అని తెలిపే అమృత అమృత గ్రంథం వివేకమాదామణి.

ఆదితంకరుల ప్రతిభ అనమానము. ఆయన జ్ఞానప్రభ వెలుగేగాక చాలా లోలైన తర్కముతో వాదభరితవాదనలతో అత్యున్నత సిద్ధాంతాలతో వేదివికావా కల్గిస్తుంది. మరల మరల అధ్యయనం చేస్తే కాని అవగాహనం కావటం కష్టం. అలాంటి సూక్ష్మప్రభ లాంటి వెడిని ఆచార్య సార్వభౌమ శ్రీ వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారు వెన్నెలలలాగా తేటతెలుగులో సులభగ్రాహ్యంగా మనకు అందించినారు.

శ్రీ వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారు సరస్వతీమాతకు సంస్కృతాంధ్రాంధ్ర భాషలలో సాహిత్య విజ్ఞాన పద్యారంగాలలో అవర్ణిత సేవచేసిన శిష్యుని వేదివేదాంత వేదాంగ విశారదులు. అనేక అధ్యాత్మిక సాహిత్య విజ్ఞాన గ్రంథాల రచయిత. ఉత్తమ గురువర్యులు. వైదికమార్గ అనుష్ఠానపరులు. అన్యులమైన నక్త ఆయనను అచార్యసాహస్రభౌములుగా విజ్ఞానవివేక విభాషణలుగా లోకం గౌరవించి అభినందించింది. వారు సాహిత్యాధ్యాత్మిక రంగాలలో మా సహచరులు. ప్రియమైన సోదరులు. మరి శ్రీ సీతారామ సేవానందన్ సాహిత్యసేవలో యోగదానం చేసిన సేవాయోగులు.

"శంకర భగవత్పాదుల వివేకమాదామణి ప్రకాశం" మన ఆంధ్రులందరికీ కానుకగా వారిచ్చిన అమూల్య ఆభరణం. గ్రంథం మొదట్లోనే వారిచ్చిన ప్రధాన పారిభాషిక పదవివరణం పాఠకులకు చాలా ఉపయోగకరం. ముఖ్యమైన క్లిష్టమైన వేదాంతపరమైన పదములకు

క్షుప్తంగా సంపూర్ణార్థకరంగా వారిచ్చిన వివరణలు చాల అందంగా ఉన్నాయి. అపాదజహ లక్షణ, పంచీకరణం, ప్రాగభావం, లింగశరీరం వంటి గూఢమైన పదములను ఆయన తేటమంచిన రీతి చాలా బాగుగా ఉన్నది. మరింత సుతువుగా తాజ్జీగారు అభ్యుక్త సంబంధించిన పదాల వివరణ చాలా క్షుప్తంగా (Bullet Points of Executive Summary) తెలిపినారు.

గ్రంథంలోని అన్ని వాక్యాలు అర్థపూర్ణమే అయినా కొన్ని వాక్యాలు పరమార్థ పూర్ణములు.

"శబ్దాలు లేని అగ్నివలె శరీరాలు లేకపోవుటచే శాంతించిన మనస్సు గలవాడు, కారణం లేకుండానే దయకు నమూద్రంవందీవాడు, మినఱులైన సత్పురుషులకు అంటే శిష్యులకు ఇంపువు అందినవాడు గురువుగా భ్రహ్మపద్యవాడు (పేజీ-5).

ఏదో నిమిత్తంగా వైరాగ్యం పొంది భవసాగరాన్ని తరించాలని వూనుకొన్న మునుక్షువులని విషయాలపై ఆశ అనే మొసలి వీకపట్టుకొని ప్రయత్నం నుండి మరల్చి సంసారసాగరం మధ్యలోకి ముంచుతుంది (పేజీ-12).

ఈ విశ్వం లోపల జైట ముందు వెనుక పశ్చిమంలోను ఉత్తరములోను మీదా క్రిందా అంతటా ఉన్నది నీవే (పేజీ-58).

పురుషునికి శరీరం నీడవలె అనునదిన్నా శరణుతుంది (పేజీ-60).

జీవన్ముక్తుడు జరిగిన వానితో సంబంధాన్ని విడిచిపెడతాడు. భవిష్యత్తుని తలపెడు. తనకు ప్రాప్తించిన దానికి ఉదాసీనత పొందుతాడు (పేజీ-63).

ఈ గ్రంథరత్నంలోని మొదటివాక్యం చివరివాక్యం కలిపిమాస్తే వివేకమాదామణిలోని వివేకం వెంటనే స్ఫురిస్తుంది. "సమస్త ప్రాణికోటిలో నరజన్మ దుర్లభం (పేజీ-1). మోక్షాన్ని కల్గిస్తుంది. చక్కగా ప్రకాశిస్తోంది (పేజీ-79)" - ఈవిధంగా ఈ "శంకరభగవత్పాదుల వివేకమాదామణి ప్రకాశం" సమస్త ప్రాణికోటిలో దుర్లభమైన నరజన్మకు మోక్షం ప్రకాశం కలిగిందే మార్గం సుతువుగా ప్రకాశం చేస్తుంది.

ఇలాంటి గ్రంథాన్ని చాల చక్కని తెలుగులో మనకందించిన ఆచార్య సార్వభౌమ శ్రీ వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారికి వ్యూహయవూర్ధ్వక ధన్యవాదములు. అభినందనలు.

నమస్తే
నారాయణ

డా॥ డి॥ శ్రీరామలాల శర్మ

Professor of Nyaya
Pastrya Sanskrit Vidyapeetha
విరుపతి - 517 064.

మాణిక్యశాస్త్రి విదుషాం గురూజాం చరణస్థుః
లాభిదా నర్పచిహ్నానాం ఇష్టానామస్తు సాధిణా

చార్వాక బౌద్ధాది నాస్తిక ధర్మ విజ్ఞాంభణచే నామమాత్రావశిష్టమైన నైదిక ధర్మోద్ధరణకు దేవతల ప్రార్థనననునరించి ఆ దేవదేవులైన శంకరుడు శంకరాచార్యులుగా అవతరించి నిష్కర్తీరూపమైన ధర్మాన్ని పునఃప్రతిష్ఠించేడు. ఆచార్యస్వామివారు తమ పదకొండవ ఏటనే వెన్నెందు ఉపనిషత్తులకు, బ్రహ్మ సూత్రాలకు, భగవద్గీతకు భాష్యాలు వ్రాసి వేదవిరుద్ధములైన మతములను ఖండించినారు.

భవిష్యత్కాలంలో సర్వవిధాలా అలసులైన మనవంధివారిని భృష్టిలో సుంచుకొని భాష్యాలలో చెప్పిన తత్వాన్నే ఉపదేశసాహస్రి శతశ్లోకి దశశ్లోకి ఏకశ్లోకి దృఢ్యశ్చవివరణం వివేక చూడామణి మొదలగు గ్రంథాలను కూడా రచించారు. ఇందు ఏ గ్రంథమైనా అనుభవంలోకి వస్తే మోక్షమే. ఇందులో కొన్ని గ్రంథాలు గురుశిష్యసంవాద రూపంగా ఉన్నాయి. శిష్యుని ప్రశ్నకు గురువుగారి సమాధానరూపంగా ఉంటే విషయస్పష్టత పెరుగుతుంది. అందుకే శ్రీకృష్ణమరమాజ్య "పరిప్రశ్నేన" అన్నాడు. అట్టి గ్రంథాలలో శివుని చూడామణిలాంటిది ఈ వివేక చూడామణి. "ఆధ్యాత్మ విద్యా విద్యానామ్" అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పినట్లుగా "ప్రకరణేషు చూడామణిః" అనవచ్చు.

ఇట్టి వివేక చూడామణికి జీవన్ముక్తులు శ్రీశ్రీశ్రీ 1008వ దక్షిణామూయ శృంగేరి శారదాపీఠాధిపతులు చంద్రశేఖర భారతీస్వామివారు అనుగ్రహించిన సంస్కృతవ్యాఖ్య అద్భుతముమై విరాజిల్లుచున్నది. దానికి కొంతకాలం క్రిందకు ఆచార్య పుల్లెల రామచంద్రుడుగారు తెనుగు అనువాదాన్ని చేసేరు. ఇంకా అనేక అనువాదాలు ప్రారంభములు అర్పారంభములు కూడా ఉన్నవి. సంస్కృత భాషతో ఏమాత్రం పరిచయంలేని ఈనాటి ఆశులకు సంస్కృతం చదివి దాని భావాన్ని

తెలుగులో చదవడం కూడా కష్టమైన స్థితిలో అక్షుదక్షుడ సంస్కృత శ్లోకాల నుట్టంకిస్తూ అన్ని శ్లోకాల భావాన్ని వచనరూపంలో అందిస్తున్నారు ఆచార్య వేదం నుట్రపౌర్ణ్యశాస్త్రి గారు. వీరు పాఠశాలలో విద్యాభ్యాసం మొదలుపెట్టినప్పుడు ఎటువంటి జ్ఞానవిషాసను కలిగియున్నారో ఆచార్యులదాన్ని పొంది ఆ పదాన్నిండి విరమణ పొందాకకూడా అంత జ్ఞానవిషాసను కలిగియున్నారు. అందుకే వారు నిరంతరం "సర్వజ్ఞశేఖర చక్రవర్తి" ఇత్యాది బిరుదాంకితులైన ఆచార్య అప్పల సోమేశ్వరశర్మగారి వద్ద ప్రత్యక్షంగాను, పరోక్షంగాను జ్ఞానతృప్తిను వీర్చుకొంటూ ఆ కృతజ్ఞతతో ఈ పుస్తకాన్ని వారి పాదపద్మాలకి సమర్పించుకొంటున్న ధన్యజేవులు.

ఈ పుస్తకంలోని విశేషమేమిటంటే ముందుగా ప్రధాన పారిభాషిక పదవివరణం అని కొంత వ్రాసారు. చాలా వేదాంత పుస్తకాలకి అనువాదాలు వచ్చాయి. కాని అయీ శాస్త్రాలలో ఉన్న సాంకేతికపదాల్ని అట్లాగే అనువదించి ఉండడంవల్ల సామాన్యులకు తెలుగులో చదివినా వేరే భాషలో చదివిన భావనే ఉంటుంది. ఆ క్షేత్రాన్ని ఈ వివరణ సరింపజేస్తోంది. ఈ వివరణ ఈ పుస్తకానికి గాక వేదాంత పుస్తకాలన్నింటికీ ఉపయోగిస్తుంది. వీరు అనేక గ్రంథనిర్యాతలు, ఈ పరివన్యకు సంబంధించిన పరమాత్మ వీరికి పురుషార్థ వతుష్టయాన్ని అనుగ్రహించాలని కోరుతూ...

విద్యజ్ఞాన విధేయం

పిరుగంటి శ్రీరామలాల శర్మ

ప్రవేశిక

నారాయణ సమారంభం శంకరాచార్య మధ్యమామ్
అన్యదాచార్య పర్యంతం పండితురు పరంపరామ్
శ్రీమద్గంధీ కులోద్భూతం లక్ష్మీనారాయణాభిదమ్
బ్రహ్మకల్పవృక్షేంద్రం నందే వేదాంత రేఖమ్

“శంకరః శంకరః సాక్షాత్” అని ఆర్యోక్తి. సర్వజ్ఞుడైన శంకరుడే జగద్గురు శ్రీశంకర భగవత్పాదులు అని భావం. అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిష్ఠించి తత్త్వావబోధనే మూత్రమే ముక్తి కలుగుతుందని ఉపదేశించడం శంకర భగవత్పాదుల అవతార పరమపూరితం. కర్మానుష్ఠానంవల్ల చిత్తశుద్ధి మూత్రమే కలుగుందని మూక్షప్రాప్తికి అది హేతువు కాదని వారి నిర్ణయం.

జీవేశ్వరులు జన్మస్థులని నిరూపించడంకోసం ఆదిశంకరులు శ్రుతి స్మృతి పురాణాలు ప్రమాణంగా శాస్త్ర సంప్రదాయ విబద్ధంగా ప్రస్తావన త్రయానికి భాష్యం రచించేరు. దానికి శంకరభాష్యం, అద్వైతభాష్యం అని లోకంలో ప్రసిద్ధి పెర్చింది. “భాష్యేషు శాంకరం శ్రేయః” అని ఆది ప్రశస్తి వహిస్తోంది. వారు మధ్యమాధికారుల కోసం ఆ భాష్యసారాన్ని ఎన్నో లఘుకృతులలో కూడా నిరూపించేరు. వానికి ప్రకరణ గ్రంథములని విద్వాద్భవహారం. ఏకశ్లోకి రశశ్లోకి శతశ్లోకి అత్యుబోధ అపరోక్షానుభూతి ఉపదేశ సాహస్ర మహావాక్య దర్పణం మొదలైనవి ఆ కోవకు చెందుతాయి. ఆ ప్రకరణ గ్రంథాలు అన్నింటిలో వివేకచూడామణి శిఖరాయమాణమనదగ్గది. ప్రకరణం యొక్క స్వరూపం ఇలా వివరింపబడింది.

శాస్త్రైకదేశ విషయం శాస్త్రకార్యంతరే స్థితమ్
అహం ప్రకరణం నామ గ్రంథభేదం విషయః

శాస్త్రంలోని ముఖ్యమైన సిద్ధాంత సారాన్ని ప్రతిపాదించేది, ఇతర శాస్త్ర సమన్వయం గలది ప్రకరణ గ్రంథమని పండితులు చెప్తారు అని తాత్పర్యం.

ఆత్మ అనాత్మల వివేకాన్ని వివేచించి అత్యస్వరూపాన్ని నిరూపించడంలో చూడామణివంటిది కాబట్టి వివేక చూడామణి అనే పేరు సార్థకం. జగద్గురువులు

ఉపనిషత్తుల వద్దతిని అనుసరించి ఈ గ్రంథాన్ని గురుశిష్య సంవాదరూపంలో రచించేరు. పండితుడైన శిష్యుడు వినయవిధేయకలతో అర్చితో గురువుని చేరి “బంధం అంటే ఏమిటి? అది ఎక్కడి నుండి వస్తోంది? దానికి నిలకడ ఎలా కలిగింది? దాని నుండి విముక్తి ఎలా కలుగుతుంది? అనాత్మ అనేది ఏది? తన స్వరూపమైన పరమాత్మ (బ్రహ్మాత్మ) అంటే ఏది? ఆత్మ అనాత్మల వివేకం ఎలా కల్గుతుంది?” అని ఇలా ప్రశ్నించి సమాధానాన్ని అర్థిస్తారు.

కో నామబంధః కుత ఏష అగతః

కథం ప్రతిష్ఠాన్య కథం విమోక్షః

కోఽసావనాత్మా నరమః క అత్మా

తయోర్వివేకః కథమేతదుచ్చరామ్

51

శిష్యుని ఈ ప్రశ్నకు సమాధానమే ఈ వివేక చూడామణి. ఈ శ్రేణానికి వ్యాఖ్యానప్రాయమే ఈ గ్రంథం. ఇక్కడ గురువు శంకర భగవత్పాదులు, శిష్యుడు ముముక్షువు అని సమన్వయం.

సిత్వానిత్య వస్తువివేకం ఇహముత్ర ఫలభోగవిరాగం శమాదిషట్కరం ముముక్షుత్వం అనే నాలుగు గల శాస్త్రపండితుడు ఆత్మవిద్యకు ఆధికారి. అతడు శ్రోత్రియుడు పాపనహితుడు కోరికలు లేనివాడు బ్రహ్మవిత్త్వముడు ఏకారణం లేకుండా దయ చూపువాడు అయిన గురువుని ఆశ్రయించి వినయ విధేయతలతో తన సంసారతాపాన్ని చల్లార్చుమని వేడుకోవాలి. అప్పుడు ఆ గురువు అత్యతత్వాన్ని ఆదరణపూర్వకంగా ఉపదేశిస్తాడు. ఆత్మవిద్యకు గురువుయొక్క ప్రాధాన్యం, శిష్యుడు గురువుని ప్రార్థింపవలసిన వీరు ఆదిశంకరులు ఈ గ్రంథంలో చక్కగా వివరించేరు.

శంకరభగవత్పాదుల అద్వైత భాష్యానికి ఈ వివేక చూడామణి సంగ్రహరూపం అని చెప్పడం అత్యంతసముచితం. వారు వేదాంతశాస్త్రానికి సంబంధించిన ఎన్నో విషయాలని ఈ గ్రంథంలో విశదీకరించేరు. సాధన దశావస్థయాన్ని వివరించేరు. “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనే ఉపనిషద్వాక్యాన్ని వ్యాఖ్యానించేరు. అత్మ అనాత్మల స్వభావాన్ని పెట్టు దృష్టాంతాలతో నిరూపించేరు. సామవేదానికి చెందిన ఛాందోగ్యోపనిషత్తులోని “తత్త్వమసి” అనే మహావాక్యాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని జహరజహహర్తక్షణని కల్పించుకొని జీవేశ్వరుల ఐక్యాన్ని

సమస్వయించేరు. దేహాదికమందు అజ్ఞానంవల్ల అత్యభావం కలుగుతోందని, దృశ్యమైన అగ్రస్తు మిథ్య అని పెక్కు ఉపపత్తులతో ప్రతిపాదించేరు. దేహాదికం ప్రాణమయోది పంచకోశాలు అసత్తుగా అనాత్మగా పరిగణించాలని ఆ సమస్థానికీ కూడా అత్యయే ఆధారమని నిర్ణయించేరు. "అవిద్యావృద్ధయ గ్రంథి మోక్షో మోక్షః" అని మోక్ష స్వభావాన్ని నిశ్చయించేరు. బ్రహ్మవేత్త కర్మాను భవస్థితి, చీవస్మృతుని తత్త్వం ఇంకా ఇలా ఎన్నో విషయాలని వారు ఈ వివేకమాదామణిలో వివరించేరు.

ఈమధ్య ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలని అధ్యయనం చేయడంలో ఎందరో ఎంతో ఆసక్తిని చూపుతున్నారు. ఆ కారణంగా సంస్కృతంలోనున్న గ్రంథాలని ఆంగ్లీకరించ వలసిన అవశ్యకం ఏర్పడుతోంది. ఆ సందర్భంలో శ్రీశంకర భగవత్పాదులు సంస్కృతభాషలో రచించిన వివేకమాదామణిని తెనిగించాలనే సంకల్పం కల్గింది. తత్ఫలంగా ఈ వివరణ గ్రంథం అవిర్భవించింది. ఆసక్తి గల పాఠకులకోసం కొన్ని ముఖ్యములైన శ్లోకాలు వివరణలో పేర్కొనబడ్డాయి. అలాగే పాఠకుల పౌలభ్యాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ముఖ్యమైన పాఠభాషిక పదాలు ప్రధానంగా వివేకమాదామణి భగవద్గీత ఆధారంగా వివరింపబడ్డాయి. శ్లోక సంఖ్య నిర్దేశింపబడింది.

ఇది వేరాంత శాస్త్రానికి సంబంధించిన గ్రంథం. శాస్త్రం గురుముఖతః అధ్యయనం చేయవగ్గది. స్వయంగా చదివి గ్రహించడానికి తక్కువగానిది. తెలుగులో అనువర్తించబడితే కొన్ని విషయాలనైనా పాఠకుడు గ్రహింపగలుగుతాడని నా విశ్వాసం. ఈ వివరణవల్ల అదిశంకరులు వివేకమాదామణిలో నిరూపించిన ఆత్మతత్త్వాన్ని పాఠకుడు తెలుసుకోగలిగితే నా రచన సార్థకమైనట్లే.

గుణదోషా ఐదో గుహ్యమిందుత్తేరావివేచ్యతః
శిరసా శ్లాఘతే పూర్వం పరం కంఠే నియచ్ఛతి

శుభమ్

వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

20-12-2008

ప్రధాన పాఠభాషిక పద వివరణ

అజ్ఞాతం పరబ్రహ్మముకంటే వేరొకవస్తువు ఉన్నదని భావించడం. దేహదులను నేను అని తలంచడం. జగత్తు నిత్యమని విశ్వసించడం, రజ్జువునందు సర్పత్వం చూడడం. అధ్యాత్మజ్ఞాన విశ్వత్వం, తత్త్వజ్ఞానార్థ దర్శనం అనే రెండింటికంటే వేరైనది. (గీ. 18-11)

అధికారి అధిపతి అంటే యోగ్యత. అధిగణవాడు అధికారి. ఆత్మదర్శనమందు మేధావి విద్వాంసుడు ఊహాఅపోహా అనేవానిని వివేచించగలవాడు సాధనచతుష్టయ సంపన్నుడు అయిన పురుషుడు (16 శ్లో)

అధిష్ఠానం దేనియొక్క అజ్ఞానం వల్ల భ్రాంతి కల్గితే అది. ఈ జగత్తుకి పరబ్రహ్మము. రజ్జుసర్పభ్రాంతిలో సర్పానికి రజ్జువు.

అధ్యాస ఒక వస్తువునందు మరియొక వస్తువుని ఆరోపించడం. "అతస్మిన్ తద్బుద్ధి" (148 శ్లో) రజ్జువుని సర్పంగా భావించడం. అనాత్మయైన దేహాదికమందు నేను అనే భావాన్ని పొందడం (269 శ్లో).

అనాత్మ స్థూల శరీరం ఇంద్రియాలు ప్రాణాలు మనస్సు అహమాదులు సుఖాలు అకాశాది పంచభూతాలు అన్నవియూది పంచకోశాలు సమస్త విశ్వం దుహాత్తు నుండి దేహం సర్వంతం (124 శ్లో).

అనిత్యచరీయం వత్తుగాను అసత్తుగాను చెప్పడానికి ఓలులేనిది. భ్రాంతిసిద్ధమైన వస్తువు. సత్తు అయితే బాధింపబడకూడదు. ఎలా అంటే బ్రహ్మ. అసత్తు అని కూడా చెప్పలేము. అసత్తు అయితే కనబడకూడదు. అసత్తు అయిన పంధ్యాపుత్రాదులు కనబడడంలేదుగదా. అందుచే భ్రాంతిసిద్ధమైనది.

అనుబంధ చతుష్టయం (1) నిత్యానిత్య వస్తు వివేకం (2) అహముత్రఫలభోగ విరాగం (3) తమాదిషట్కర్మ (4) ముముక్షుత్వం. దీన్నే సాధనచతుష్టయం అని కూడా అంటారు. (19,20 శ్లో) మోక్షప్రాప్తికి అవశ్యకమైన నాలుగు పరికరాలు అని భావం.

అవ్వమయ కోశం స్థూల శరీరం. ఇది అన్నం నుండి ఉద్భవించింది. అన్నం లేకనే ఉద్భవించింది. అన్నం లేకపోతే నశిస్తుంది. ఆ కారణంగా అవ్వమయకోశం అనిపించుకొంటోంది (167 శ్లో).

లిఖిస్తాత్మయం జాగ్రదుపస్థ స్వప్నాపస్థ సుషుప్త్యపస్థ అనేవే.

లిఖియ్య అవ్యక్తం అనే పేరుగల పరమేశ్వరుని శక్తి. సత్త్వగణనమోగుణాలతో కూడినది ఇదే మాయ. దీనినుండియే నెమస్స పశ్చేల అవిర్భవస్సోంది. ఇది పండితునిదే కార్యాన్ని బట్టి ఊహించదగ్గది (110, 117 శ్లో).

లివ్యక్తం ఇదే అలియ్య మాయ అని పిలువబడుతోంది సత్త్వగణనమోగుణాత్మకం ఇది అత్మకు కారణ శరీరం (122 శ్లో).

లిప్తపాణాలు దయ లజ్జ భయం శంక జుగుప్స కులం శీలం జాతి అనే ఎనిమిది. ఇవి సంసార బంధానికి హేతువులు.

లిప్తపసుపులు అవిద్వి కామం కర్మ వ్యభిచి నీరు తేజస్ నాయువు అకాశం అనే పంచభూతాలు.

లిసప్త సూడు కోశాలలోను ఉంచబడి కుండలు కొమ్ము, పంచాస్థిత్రుడు.

లిహంతారం నేను నాది అనే అభిమానం 96 శ్లో నేను కర్మని నేను భోక్తా అనే అభిమానం గలది (106 శ్లో ఈ అహంకారమే సంసారానికి పరిబంధకాలన్నింటిలో మూలమైన మొదటి వికారం (299 శ్లో).

లింతఃకరణం లోపలి ఇంద్రియం. మనస్సు ఖుద్ధి చిత్తం అహంకారం అనే నాల్గింటికి అంతఃకరణమనే పేరు 95 శ్లో ఈ నాల్గింటికి అంతఃకరణ వస్తుప్రాయం అని కూడా వ్యవహారం.

లకాశం అందముపోషణలతో ఒకటి. ఉద్ధం నిర్మలం నిర్వ్యాపకం నిరంజనం మొదలైన ధర్మాలు గలది. ఆత్మయొక్క నిత్యత్వానికి అర్హతావహానికి ఉదాహరణంగా దెచ్చబడేది. వస్తువుని బట్టి ఘటాకాశం పటాకాశం అని వ్యవహారం.

లిత్త "అతతి సంసరతి ఇతి ఆత్మా" అని వ్యుత్పత్తి. ఎప్పుడూ సంపరించేది అని

బర్ధం. "అత్తి స్థాకర్మలమితి" అని కూడా వ్యుత్పత్తి. తన కర్మలూన్ని అనుభవించేది అని అర్ధం. పరమాత్మ అని భావం. జీవుడు మనస్సు అనే అర్థాలలో కూడా ప్రయోగింపబడుతుంది. భృహదారణ్యకోపనిషత్తు ఆత్మయే చూడవగ్గిది వినదగ్గిది మనసు చేసుకోదగ్గది స్థిరంగా బిల్వకోదగ్గది అని "ఆత్మా హై రే ప్రజ్ఞాస్యః శోతవ్యః ఘటతవ్యః పదిభ్యాసితవ్యః" అని చెప్పబడింది. ఇది నిరాకారు నిరూపణం నిష్కలయం నిరవయవం శుద్ధం బుద్ధం చైతన్యాత్మకం. అని ఉపనిషత్తులు వివరిస్తున్నాయి.

అనందమయ కోశం అనందం యొక్క ప్రతిబింబంతో కూడిన సూక్ష్మమైన అంతఃకరణ ప్రవృత్తి. ప్రాయము మొదలైన గుణాలు కలది. ఎవ్వమైన వస్తువు లభించడంవల్ల కలుగుతుంది. శరీరమాత్రం చే పుష్కాత్మకం అప్రయత్నంగా దీన్ని అనుభవిస్తాడు. (209 శ్లో).

అవరణశక్తి అవరణం అంటే కప్పివేయడం. ఇది తపాగణనయొక్క స్వభావం. దీనివల్ల ఎన్నుపు ఛార్జిగా కప్పబడుతుంది. పుడమడు సంసారాన్ని పొంపడానికి ఆధారమైనది. విక్షేపశక్తి ప్రవర్తించడానికి ఇదే కారణం 115 శ్లో.

ఆశ్రమాలు బ్రహ్మచర్యం గార్హస్థ్యం వాసభ్రష్టం సంన్యాసం అనే నాలుగు.

ఇంద్రియాలు "ఇంద్రస్య ఆత్మానం లింగమింద్రియమ్" అని వ్యుత్పత్తి. అత్మకు జ్ఞాపకమైనదని అర్ధం. జ్ఞానేంద్రియాలు ఇదు. కర్మేంద్రియాలు ఐదు.

ఈశ్వరుడు మాయ ఉపాధిగా గలవాడు. సర్వభూతిముల వ్యాధియంలో ఉంటూ తన మాయచే సర్వజీవులని నియమించువాడు (గీత 18-61).

ఉపరతి చిత్తవృత్తిని బాహ్య విషయాః పై ప్రసరించుకుండా ఉంచుచు (24 శ్లో).

ఉపాధి ఆధారు. ఈశ్వరునికి ఉపాధాదులకి కారణమైన మాయ ఉపాధి. జీవునికి అన్నమాయాది కోశాలు అయిదూ ఉపాధి (245 శ్లో).

ఉత్పన్నులు కెరటాలు. సంసారసాగరంలో బాధించే పెద్ద కెరటాలు అని భావం. ప్రాణానికి చెందిన క్షుత్తాపానలు. మనస్సుకి చెందిన శోకమోహాలు దేహానికి చెందిన జన్మమృత్యువులు అనే ఆదింటికి ఎదురార్కులు అని వ్యవహారం (257 శ్లో).

కర్మ ఇంద్రియాల వ్యాపారం 'క్రియతో ఇతి కర్మ' అని వ్యుత్పత్తి. సంవితం ప్రారబ్ధం అగాధి అని మూడు విధాలు పెక్కు జన్మల నుండి సంక్రమించింది సంవితం. సంవితాన్ని ఈ జన్మలో అనుభవించడం ప్రారబ్ధం ఈ జన్మలో ప్రారబ్ధం ఈ జన్మలో చేసిన దాని ఫలాన్ని వచ్చే జన్మలో అనుభవించడం ఆగామి. నిత్య నైమిత్తిక కామ్య విషిర్ధ కర్మలు అని మరొక విధమైన విభాగం. సత్కం చేయుటలేని కర్మ నిత్యం కొన్ని సమిత్తములు పురస్కరించుకొని చేసే కర్మ నైమిత్తికం. దేవస్తో కోరి దాన్ని పొందడం కోసం చేసే కర్మ కామ్యం చేయకపోతే కూడదని నిషేధించబడ్డ కర్మ నిషిర్ధం. మానసికం వాచికం కాయకం అని కూడా మరొక విభజన విభాగం మనస్సు ద్వారా వాక్కుల ద్వారా శరీరం ద్వారా చేసే కర్మలు.

కర్మేంద్రియాలు నోరు చేతులు కాళ్లు గుడిం జననేంద్రియం అనే ఆయిదు చాక్కు మాటైడడంలోను, చెయ్యి గ్రహించడంలోను ఇష్టంకోను, పొదం గమనంలోను, పాయువు ఉపస్థ అనేవి మఱ ముగ్ధనలోను ముఖాన్ని ఇష్టంకోను ప్రవర్తనాయి (94 శ్లో).

కారణ శరీరం సత్పరబ్రహ్మమోగుణాన్మకమైన ప్రకృతి ఆత్మకు కారణశరీరం అవుతుంది. అన్ని ఇంద్రియాలయొక్కయు, ముఖ్యము, ప్రవృత్తి ప్రత్యూక్త యందు అనుమైన సుమపి ఆవస్థ కారణ శరీరం యొక్క స్థితి (122 శ్లో).

కూటస్థుడు కూటం అంటే బంగారం పనిచాళ్లు అభరణాలు చేయడానికి వాడే నూపే దిమ్మ. దానివలె స్థిరంగా అనింగుగా ఉండడు వల్ల కూటస్థుడు "కూటవత్ తిష్ఠతి ఇతి కూటస్తే" అని వ్యుత్పత్తి. ప్రత్యూక్త అని అర్థం (191 శ్లో).

కోశములు కోశం అంటే ఒకరి అస్థిమయం ప్రాణమయం మనోమయం విజ్ఞానమయం అనుటమయం అని కోశములు అయిదు. ఇవన్నీ అనాత్మ అవతారాలు.

చిత్తం "చేతియొకటి చిత్తమ్" అని వ్యుత్పత్తి. తెలియజేసేది అని అర్థం రూపం రసం మొదలైన విషయాలను "రంతరం చింత" చేసే కర్మం గలది "స్వాధ్యానుసంధాన గుణేన చిత్తమ్" (96 శ్లో).

చిదాభాసుడు చిత్ అంది చ్చిత్రం. సమాత్మ ఆధానుడు అనగా సుఖములం చిదాభాసుడు అనగా బుద్ధియుడు ప్రవీణులైన చ్చిత్రస్యం ఇతడే జీవుడు (227 శ్లో).

జహదజహల్లక్షణ పదానికి సంకేతితమైన అర్థం కుదరకపోయినప్పుడు దానికి సమీపంగా ఉండే అర్థాన్ని గ్రహించడం లక్షణావ్యక్తి అనిమించుకొంటుంది అది జహత్. అజహత్ జహదజహత్ భేదాలచే యూదు విధాలు అద్వైత వేదాంత సామ్రాజ్యంలో మూర్తినే జహదజహల్లక్షణ సమన్వయాన్ని పొందుతోంది. ఎప్పుడో ఎక్కడో చూసిన చేపచుట్ట దాల కాలం కర్వాత ఎక్స్ ఎక్సడో చూసే ఆ చేపచుట్ట వీడు అని అనుకోవచ్చును కాలం దేశం రూపం వంటివి భిన్నములైన అంశాలు. వానిని తొలగిస్తే దేవరత్న ధర్మ సమానం అవుతుంది అప్పుడే ఆ చేపచుట్ట వీడు అనడం కుదురుతుంది. ఎవమాత్మ సర్వజ్ఞుడు జీవుడు కించిర్జ్ఞుడు, మాయ ఉపాధిగా గలవాడు ఎవమాత్మ అవిద్య ఉపాధిగా గలవాడు జీవుడు కించిర్జ్ఞుడు సర్వజ్ఞుడు ధర్మాలు తొలగిస్తే చైతన్యమాత్రాన్ని గ్రహిస్తే ఈశ్వరుడే జీవుడు అనే అద్వైత స్థితి సిద్ధిస్తుంది. విరుద్ధాంశాలు వేడిన సమానంగా ఉండే అంశాలు గ్రహించి సద్విచారమైన అర్థాన్ని సమన్వయించడం జహదజహల్లక్షణ. జీవత్వరూప అద్వైత స్థితిని నిరూపించుకోవడంలో ఆధారమైనది (24: 2: 1 శ్లో).

జాగ్రదవస్థ మెలకువ స్థితి స్థూల శరీరంతో జీవుడు విశ్వుడు పదార్థాల అనుభవాన్ని పొందు స్థితి (90 శ్లో).

జాగ్రాన "జ్ఞాతుమిచ్ఛా జిజ్ఞాసా", తెలుసుకోవాలన్న కోరిక.

జీవన్ముక్తుడు జీవేశ్వరులు అభిన్నులు అనే అనుభవంలో మునిగి నిర్వికల్పంగా చ్చాతంగా ఉండే చైతన్యత్వ ప్రజ్ఞ అని వ్యవహరించు నిత్యం అట్టి చైతన్య గలవాడు జీవన్ముక్తుడు (128 శ్లో). జీవిస్తూ సంసారులధాలనుండి ముక్తుడనవ్వడం కాత్వర్థం. ఆపరణకర్తతో మూడిన అజ్ఞానం నశింపగా ప్రారబ్ధకర్మతో జీవించువాడు.

జీవాత్మ చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబానికి జీవుడు జీవాత్మ అని పేరు. జీవుడు అనాదిగా ఉండేవాడు. అపూర్వార్ న్నూహిస్తుడు. సమస్త వ్యవహారాలు నిర్వహిస్తూ ఉంటాడు. మార్తవాననలని అనునరింగ కర్మ అపరిస్తాడు పెద్దాపాపకర్మల ఫలాన్ని అనుభవిస్తాడు. విచిత్రయోగులందు ఆస్తియూ ధర్మ అభి లోకానికి పక్కా మార్గం ఉంటాడు జాగ్రత్ నిష్ఠు సుమక్తి అవస్థలు గలవాడు (189, 190 శ్లో).

జీవుడు జీవాత్మనే జీవుడు అని కూడా అంటారు.

జ్ఞానేంద్రియాలు రూపగ్రహణదాది విషయాలు ఇదింటిని బాగా తెలుసుకొంటాయు కాబట్టి జ్ఞానేంద్రియాలు అనే వ్యవహారం ఎర్పడింది. చర్మం కన్ను చెవి నాలుక ముక్కు అనేవి.

తత్త్వము ఇది ఛాందోగ్యపనిషత్తుకి చెందిన మహావాక్యం తత్ త్వమ్ అసి అని పదవిభాగం తత్ అనుగా ఈశ్వరుడు (పరమాత్మ) త్వమ్ అంటే నీవు. అసి అంటే అయితినీ అని అర్థం పరమాత్మ జీవుడు అభిన్నులు అని తాత్పర్యం (243-251 శ్లో).

తమోగుణం అజ్ఞానం నుండి కలుగుతుంది. మోహాన్ని పుట్టిస్తుంది. ఇదే జీవునికి సంసారాన్ని కల్గిస్తుంది. విక్షేపశక్తి వ్యాపించడానికి ఇదే కారణం. (115 శ్లో మరపు సోమరితనం నిద్ర అనే వాసిదే ఇది అత్మను బంధిస్తుంది (గీత 14 రి).

తాపములు ఆధ్యాత్మికం అధిభౌతికం ఆధిదైవికం అని మూడు విధాలు. శోక మోహాదులవల్ల మనస్సు పొందు దుఃఖం ఆధ్యాత్మికం సర్వం వ్యాపించి మొదలైనవాని వల్ల కలిగే దుఃఖం అధిభౌతికం. అగ్ని పిడుగుపాటు అతివృష్టి మొదలైనవాని వల్ల కలిగే దుఃఖం ఆధిదైవికం.

తిరిక్క "తెలిమిమిచ్చా తిరిక్తా" అని వృశ్చత్త సమస్త దుఃఖాలనీ ప్రతీకారమందే లేకుండా చింతగాని విలాపంగాని పొందకుండా సహించడం (25 శ్లో).

త్రిపుటి జ్ఞాత జ్ఞేయం జ్ఞానం. ద్రష్ట దృశ్యం దృశ్య వంటి మూడింటికి త్రిపుటి అని వ్యవహారం విశ్వవ్యాప్తకలైన బ్రహ్మము ఏకం. అద్వితీయం. ఈ త్రిపుటి అజ్ఞానంచే పర్చుతుందే ఇది ఒకటైనప్పుడే అజ్ఞానుభూతి కలగాలంది.

దమం బాహ్యేంద్రియవిగ్రహం. జ్ఞానేంద్రియాలనీ కర్మేంద్రియాలనీ బాహ్య వాన విషయములందు ప్రవర్తించుకుండా చేసి తమతమ స్థానాలలో స్థిరంగా నిల్వడం (23 శ్లో).

దృశ్యం కనబడేది అని అర్థం. స్పృశదేహం విశ్వం సర్వమూ దృశ్యమే. చృశ్యం అంతా వలించేదే అని శాస్త్రోక్తి. "యదృశ్యం తన్నశ్చమ"

ధ్యానం ద్వేయమైన పరమాత్మయందు ప్రవాహరూపంగా విత్తవృత్తి ప్రవర్తించడం.

నిత్యం నిత్య వస్తువివేకం బ్రహ్మసత్యం జగత్తు మిథ్య అనే నిశ్చయం (21 శ్లో).

నిదాధ్యానగుణం బ్రహ్మముకంటే వేరైనది ఒకకోకటి ఉన్నదనే అనుభవాన్ని తిరస్కరిస్తూ బ్రహ్మమునందే మనఃప్రవృత్తిని ప్రవాహరూపంలో స్థిరంగా నిల్వడం

నిర్వికల్ప సమాధి ఇంద్రియ వ్యాపారాలని నిరోధించి మనస్సునె సంకల్పరహితంగా చేసుకొని పరమాత్మ (ప్రత్యగ్భాత్య) యందు స్థిరంగా నిల్వడం

పరబ్రహ్మము ఏకం అద్వితీయం సత్యం జ్ఞానం అనంతం అయినది. దీన్నే పరమాత్మ అనికూడా అంటారు

పుర్యుష్టకం i. కర్మేంద్రియాలు-5 ii. జ్ఞానేంద్రియాలు-5 iii. ప్రాణాపానాది వాయువులు-5 iv. పృథివిమొదలైన మహాభూతాలు-5 v. అంతఃకరిణం 4 vi అవిద్య vii కామం viii కర్మ అనే ఎన్నిదింటికి పుర్యుష్టకమని పదగణనం ఇదే మాక్ష్మ శరీరం (98 శ్లో).

పంచకోశాలు అన్నమయం ప్రాణమయం మనోమయం విజ్ఞానమయం అనందమయం అనే అయిదు. ఇవి ఆత్మకంటే ఘనమైనవి. అనాత్మకా వ్యవహారం

పంచభూతాలు భూమి నీరు తేజస్సు గాలి ఆకాశం అనేవి. వీసుకే పంచమహా భూతాలని కూడా ప్రసిద్ధి.

పంచదళం ఒక వస్తువుని ఒక భాగాలుగా చేయడం పృథివీ నీరు మొదలైన భూకాలు అయిదూ ఒక్కొక్కటి ఇతర భూతాలతో కలిసి మహాభూతాలుగా ఏర్పడడం పృథివీలో నగభాగంలో ఇతరపదార్థం జలం తేజస్సు వాయువు ఆకాశం అనేవి నాలుక సమపాళ్లలో 1/8 చొప్పున సగభాగంగా మిగిలిన పృథివితో కలిసి పృథివీ మహాభూతం ఏర్పడుతుంది. (పృథివి 1/2 + జలం మొదలైనవి నాలుగు 1/8 + 1/8 + 1/8 + 1/8 = 1) ఇట్లే తక్కిన మహాభూతాలు ఏర్పడతాయి ఈవిధంగా ఎనిమిదిదళం పొందిన పంచమహాభూతాలు స్కూల శరీరంగా పరిణమిస్తాయి

ప్రజ్ఞ తేజోశూరులు అభివృద్ధి అనే భావప్రవాహంలో మునిగి మనస్సు యొక్క వృత్తి నిర్వికల్పంగా చిన్మాత్రంగా ఉండడం (ప్రజ్ఞ (428 శ్లో).

ప్రత్యయం "ప్రతీతత్వాత్ ప్రత్యయం" అని వృశ్చత్త. జ్ఞానమని అర్థం (521 శ్లో).

ప్రత్యుత్పత్తి "ప్రతి ప్రతిశరీరం అందరి ప్రాప్తికి ఒక ప్రత్యుత్పత్తి" అని వ్యుత్పత్తి ప్రతి శరీరంలోనూ ప్రవేశించింది. "ప్రతి సర్వతః వ్రాహ్మణ" అని కూడా వ్యుత్పత్తి అంతటా ప్రవేశించింది అని భావం. పరమాత్మ ఉప్పు అని కూడా అర్థం.

ప్రాగభావం అభావం అంటే లేని స్థితి. కుండ ఏర్పడే స్థితికి ముందు ఉండే స్థితి కుండ యొక్క ప్రాగభావం అనిపించుకొంటుంది.

ప్రాణమయ కోశం వాక్కు మొదలైన ఐదు కర్మేంద్రియాలతో గూడిన ప్రాణం ప్రాణమయకోశం దీనిచేతనే అస్థమయకోశం అన్నంతో నిండినదై సకలకర్మ యందు ప్రవర్తిస్తోంది. (167 శ్లో) ఇది అనాత్మ.

ప్రాణములు శ్లో 90 ఒక్కటే. కాని ఆది శరీరంలో భిన్నస్థలాలలో ఆచరిస్తున్న కర్మలు ఆధారంగా ప్రాణ అపాన వ్యాని ఉదాన సమానములు అనే పేర్లు పొందింది (97 శ్లో).

బంధం అనాత్మయైన దేహాదికమందు అత్యభావాన్ని పొందడం ఈ దేహమే నేను అనే బుద్ధిని కల్గియుండడం ఇదే జననమరణ క్షేకాలని కలిగిపోయింది. (138 శ్లో).

బుద్ధి పరార్థంతో ఎకమై శదాకారాకారితమై పరార్థ జ్ఞానాన్ని కలిగిందేది (95 శ్లో).

బ్రహ్మ బృహ వ్యయో అనే భాటువు నుండి ఏర్పడింది. "బృహహతి ఇతి బ్రహ్మ" అని వ్యుత్పత్తి. వ్యయ పొందేది అని అర్థం. "సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ" అనేది వ్యూహిప బ్రహ్మం "యతో వా ఏమాని భూతాని జాయంతే యేన జాతాని జీవంతి యత్ ప్రయంత్యుభిసంవిశంతి" అనేది తటస్థ బ్రహ్మం.

భక్తి మోక్ష సాధన సామగ్రిలో శ్రేష్ఠమైనది. మనస్సుని తన స్వరూపమైన ప్రత్యుత్పత్తి (పరమాత్మ) యందు లయం చేసుకోవడం భక్తి. తన స్వరూపమైన ఆత్మతత్వాన్ని చింతన చేసుకోవడం అని కొందరు చెప్తారు (32, 33 శ్లో).

భావ వికారాలు నన్ను మొత్తం మోకారాలు. ఇవి ఆరు. జాయతే అస్తి విపరీణమతే సర్వతే అపక్షియతే నశ్యతి అనేవి. పుట్టడం ఉండడం పెరుగడం మార్పు పొందడం క్షీణించడం నశించడం అనే వికారాలు. ఇవి ఆత్మకు లేవు. అనాత్మకు ఉంటాయి (136 శ్లో).

భ్రాంతి ఇదే అధ్యాస ఒక వస్తువును మరియొక వస్తువుగా తలచడం. (తాడుని మానె పాము అనుకోవడం అనాత్మయను దేహాదికం తాను అని భావించడం.

మననం విన్న విషయాన్ని ఉపపత్తులతో చింతించడం (72 శ్లో) "శ్రుతస్మాత్ రస్య ఉపపత్తిభిశ్చింతనమ్"

మనస్సు సంకల్ప వికల్పరూపమైనది (95 శ్లో).

మనోమయకోశం తక్కువ చక్షువు మొదలైన జ్ఞానేంద్రియాలు ఐదు మనస్సుతో గూడి మనోమయకోశం అనిపించుకొంటుంది. వాది సేను మొదలైన ఏకల్పాలకి ఇదే హేతువు. దీనికి ముందున్న ప్రాణమయ కోశమునందు వ్యాపించి విజృంభిస్తుంది. ఇది అనాత్మ (169 శ్లో).

మహాత్మ అపాంకారానికి కారణమైనది. బుద్ధి.

మాయ యా మా సా మాయా" అని వ్యుత్పత్తి. ఏది యధార్థం కాదో అది మాయ ఇది పరమేశ్వరుని శక్తి అనాది. సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకమైన ప్రకృతి అవ్యక్తం అవిద్య అని కూడా దీనికి పేర్లు. కారాన్ని బట్టి ఎండితునిచే తెలియదుగ్గది. ఈ మాయయే విశ్వాన్ని ఉద్భవంపజేస్తోంది (110 శ్లో). అనిర్వచనీయమైనది మహావాదులకు కారణమైన ఈ మాయ ఈశ్వరునికి ఉపాధి (24 శ్లో).

మిశ్రిత తేలిది ఉన్నట్లు భాసించడం రజ్జు నర్మభ్రాంతిలో రజ్జును నర్మంగా కనిబడడం ఎండమావియందు జలం భాసించడం బ్రహ్మమునందు విశ్వుం స్ఫురించడం

మిత్రసత్త్వం సత్త్వగుణ ప్రధానంగా ఉంటూ రజస్తమోగుణాలు స్వల్పంగా కలస్తే ఏర్పడుతుంది. ఇదే లింగశరీరానికి ఆధారం. స్వమానిత్వం అదాంభీత్వం మొదలైన గుణాలు యమం మొదలైన నియమాలు శ్రద్ధ భక్తి మోక్షేచ్ఛ, దైవీ సంపద అనత్మన దేహాదికం నేను కాదని మరలట అనేవి మిత్రసత్త్వ ధర్మాలు (119, 120 శ్లో).

ముక్తి బలం కలిగి అనాదిగా ఉంటూ సంసారానికి హేతువైన వాసనలన వదల్చుకోవడమే ముక్తి అని మునులు చెప్తారు (268 శ్లో).

ముక్తికి కారణం సంసారం నుండి మోక్షం పొందడానికి "అహం బ్రహ్మఽస్మి

అనే అనుభవమే కారణం అవుతుంది. దీనిచేతనే పండితులు అద్వితీయమైన ఆనందస్వరూపమైన బ్రహ్మమును అనుభవిస్తారు (225 శ్లో).

ముని వాక్యంయమనం గలవాడు (గీ. 12-19 ధ్యాననిష్ఠుడు (గీ. 6-3) జ్ఞాన (గీ. 10-37)

ముముక్షు "మోక్షమిచ్చా ముముక్షా" అని వ్యుత్పత్తి. సంసారబంధాన్ని విడిచిపెట్టాలనే కోరిక

ముముక్షువు "మోక్షనిష్ఠుః ముముక్షుః" అని వ్యుత్పత్తి. సంసారబంధాన్ని విడిచిపెట్టాలనే కోరికగలవాడు.

మూల ప్రకృతి సత్త్వరజస్తమోగుణాలతో కూడినది. జగత్తు అవిచ్ఛిన్నమందానికి ఆధారమైనది.

మోక్షం అవిద్యవల్ల హృదయాన్ని ఆవరించియున్న ముడి పిడిపోవడం "ఆవిద్యా ప్లాదయ గ్రంథి మోక్షః మోక్షః" దేహాన్ని విడిచిపెట్టడం మోక్షం కాదు. దండ కమండలాలు విడిచిపెట్టడం అంతకంటే కాదు (559 శ్లో).

యతి ఇంద్రియ మనో వ్యాపారాలు నిరోధించుకొన్నవాడు.

యోగః "యోజయతీతి యోగః" అని వ్యుత్పత్తి. కలిపేది అని అర్థం మనస్సుని పరమాత్మతో కలిపేది అని భావం. "యోగః చిత్తవృత్తి నిరోధః" అని పరింజయి యోగసూత్రం. మనస్సుయొక్క వనిని అరికట్టడం అని భావం.

రతోగుణం పురుషుడు వివిధ కర్మలు అవరించడానికి ప్రేరకమైనది. కామక్రోధ రోధాదులు రతోగుణధర్మాలు రతోగుణం సంసారబంధానికి హేతువు 113. 114 శ్లో) "రతో రాగాత్మకం విద్ధి" అని గీత (14-7).

రజ్జు సర్పస్థాంతి మనకమునక చీకటివేళ క్రాదును చూసి పాము అని భ్రాంతిపడడం. ఆ భ్రాంతికి మూలం అజ్ఞానం. మధార్థ వస్తువు తెలిసినప్పుడు ఆ భ్రాంతి తొలగుతుంది. ఎర్హత్వం పోతుంది. క్రాదుగానే కనపిస్తుంది. దేహాదికముందు నేను అనే భావం భ్రాంతివల్లనే కలుగుతుంది. అత్క దర్శనమయినప్పుడు ఆ భ్రాంతి

తొలగుతుంది. దేహాదికం నేను కానని స్పష్టమవుతుంది. దీనికి రజ్జు సర్పస్థాంతి చక్కని నిదర్శనం (12,112 శ్లో).

లింగములు "లిసమర్థం గమయతీతి లింగమ్" అని వ్యుత్పత్తి. రహస్యంగా ఉన్న అర్థాన్ని పొందించేది అని అర్థం ఉపనిషత్తుల వాక్యాల తాత్పర్యాన్ని సర్వమంచడంలో ఉపయోగించే అరు అంశాలకి వ్యవర్థలింగములు అని ప్రసిద్ధి. అవి (1, ఉపక్రమోపసంహారాలు 2) అజ్ఞానం (3) అపూర్వత (4) ఘటం (5) అర్థవాదం (6) ఉపపత్తి.

ఉపక్రమోపసంహారావఖ్యానోఽపూర్వతా ఘటం అర్థవాదోపపత్తి చ లింగం తాత్పర్య నిర్ణయే.

లింగశరీరం సూక్ష్మ శరీరానితే లింగశరీరమని కూడా పేరు. పంచకర్మేంద్రియాలు. పంచజ్ఞానేంద్రియాలు. పంచప్రాణాలు పంచభూతాలు అంతఃకరణ చతుష్టయం. ఆవిధ్య, కాము, కర్మ అనే ఎన్నెదింటికి సూక్ష్మశరీరం లింగశరీరం అని వ్యవహారం. ఇది పంచీకరణం పొందని పంచభూతాలచే ఏర్పడుతుంది పూర్వజన్మ వాసనలుగలది సుఖదుఃఖ రూపమైన కర్మఫలముభవానికి ఆధారమైనది. అజ్ఞానంవల్ల జీవునికి ఉపాధియైనది. మోక్షప్రాప్తి వరకు ఉంటుంది. "లింగభంగో హి మోక్షః" (98, 99 శ్లో).

వర్ణ ధర్మాలు బ్రాహ్మణ క్షత్రియాది వర్ణాల వారు చేయదగ్గ పనులు

వాసనలు సంస్కారాలు పుష్పకే సహజమైనవి పుష్పలు మొదలైనవాని సంపర్కంవల్ల ఒత్తులు మొదలైనవానికి కలగే గుణం. ఇవి పూర్వజన్మలనుండి జీవునికి సంక్రమిస్తాయి. లోకవాసన శాస్త్రవాసన దేహవాసన అని మూడు విధాలు. వాసనల నుండి విడువడడమే ముక్తి (272, 273 శ్లో జ్ఞానప్రాప్తికి ఇవి ప్రతిబంధకాలు.

లోకవాసనయా జంఠోః శాస్త్రవాసనయాఽపి చ దేహవాసనయా జ్ఞానం యథావస్థైవ జాయతే

విజ్ఞానమయకోశం జాగ్రత్ వృష్ట సుషుప్తి మూడింటియందు ప్రవర్తించే చైతన్యం యొక్క ప్రతిబింబావస్థి ఇది వృష్టతి యొక్క వికారం. జీవదని వ్యవహరింపబడతాడు దేహం ఇంద్రియాలు మొదలైన వాని విషయంలో ఎల్లప్పుడు "నేను ఎదార్థాః విజ్ఞానం

గలవాడను. ఈ కర్మను నేను ఆచరిస్తున్నాను అని విజ్ఞానముతోకొనమైన జీవుడు బభిషానాన్ని కర్మయ్యంటాడు.

విషయాలు చర్మం కన్ను చెవి నాలుక ముక్కు అనే అయిదు ష్టానేంద్రియాలు వేచర్చించడానికి ఆధారమైనవి అవి ఎర్ఘ రూప శబ్ద రస గంధములు ష్టానేంద్రియాలు అయిదూ ఈ విషయాలపై ప్రవర్తించడం ఎల్ల ఆత్మధర్మనానికి ప్రతిబంధకం ఏర్పడుతుంది. ఈ విషయాలనుండి మరణి వాసిని వాసి స్థానాలలో విలబ్ధికోల్గినప్పుడు ఆత్మానుభూతి కల్గుతుంది.

విక్షేపశక్తి మనస్సును పరిపరిచిధాం కడల్లేచి. సమస్త కర్మాచరణతి అధారమైనది. ఇది రతీగుణానికి చెందుతుంది. మనస్సు యొక్క వికారములైన రాగాదులు గుణాదులు నిత్యం ఈ విక్షేపశక్తిపై కల్గుతాయి 113 శ్లో

వైరాగ్యం రాగం అంటే కోరిక. అది లేనివాడు విరాగుడు. ఆతని దర్శం వైరాగ్యం "విగతః రాగః విరాగః త్యా భావః వైరాగ్యమ్" దేహంతో అరంభించి కార్మభివ్యపర్యంతంగా సమస్త మన్యప్ర అనిత్యమైనది. అనుభవపడగ ఆ ఎన్నువుయొక్క దర్శనం శ్రవణం మొదలైన చానయందు కోరికను వదిలి ఎక్కడ వైరాగ్యం (21 శ్లో).

శమం మనోనిగ్రహం రూపరసగుణాది విషయములందుగల దోహన్య భావిస్తూ వానిప్రగల అనురాగాన్ని పూర్తిగా విడిచిపెట్టి తన ఒక్కమైన ప్రత్యగాత్మ్యమందు మనస్సుని నిగ్రహించి స్థిరంగా నిల్పడం శమం (22 శ్లో).

శమాది షట్కం శమం రమం ఉపరతి తితిక్ష శ్రద్ధ సమాధానం అనే అరింటికీ శమాదిషట్కం అని వ్యవహారం.

శరీరత్రయం స్కల సూక్ష్మ లింగ) కారణ శరీరాలు మూడింటికీ శరీరత్రయమని పేరు.

శుద్ధ సత్త్వం రజకమోగుణాలు శుద్ధంగా కూడా కలియని సత్త్వగుణం శుభస్థితి తనదైన ఆత్మరసాన్ని అనుభవించడం పరమశాంతి తృప్తి పార్వం ఎరిమాత్మ్యమందు నిష్ట అనేవి విశుద్ధ సత్త్వగుణ ధర్మాలు. వీనిని పొందినవాడు అసందాన్ని అనుభవిస్తాడు (21 శ్లో).

శ్రద్ధ వేదంలో చెప్పబడ్డది గురువుచే ఉపదేశించబడింది సత్త్వమే అని నెచ్చెయాత్మకంగా విశ్వసించడం. దీనిచేతనే ఆత్మానుభవం కలుగుతుంది 16 శ్లో.

శ్రవణం ఉపక్రమోపసంసారాలచే వేదాంత వాక్యాలకి ఆధిప్తీయ పడబ్రహ్మమందు తాత్పర్యాన్ని స్థిరపరచడం వేదాంతసంప్రదాయంతో శ్రవణం అనిపించుకొంటుంది ప్రిధియొక్తిలి. వేదాంత వాక్యానుమద్ధితీయ బ్రహ్మాటి తాత్పర్య నిర్వయ శ్రవణమ్" అని శాస్త్రోక్తి.

షడూర్ములు షట్కప్రాసలు. శోకమోహా జన్యమృత్యువులు అనే ఆరు (257 శ్లో).

షడ్భావి వికారాలు మన్యప్ర పొందే ఆరు విధాలైన మార్పులు. షష్ట్యదం. ఉండడం మార్పు పొందడం. పెరిగడం. క్షీణించడం సరిగించడం అనేవి.

సత్తు సతే అనగా మూడు కాలాలోను ఉండేది. ఆత్మ.

సత్త్వగుణం మూడు గుణాలలో ప్రధానమైనది. ఆత్మానుభవానికి అత్యంతముఖ్యమైనది. "సత్తాత్ సంజాయతే జ్ఞానమ్" అని గీత (14-7) సత్త్వగుణం నుండి జ్ఞానం కలుగుతుందని భావం ఇది శుద్ధసత్త్వం విశ్లేషత్త్వం అని రెండు విధాలు

సమాధానం శుద్ధమైన బ్రహ్మమందు అంటే బ్రహ్మగాత్మ్యమందు బుద్ధిని ఒక్కగా స్థిరంగా ఎల్లప్పుడు నిల్పడం (27 శ్లో).

సమాధి ధ్యాత ధ్యానం అనే రెండింటినీ ఏడిచి శ్రమంగా ధ్యేయమైన పరిమాత్మ యందు మనస్సుని గాలిలేనప్పుడు కదలకుండా ఉండే దీపంవలె స్థిరంగా నిల్పడం.

సమగ్ర జ్ఞానం బ్రహ్మము ఆత్మ అభివ్యమైనవి. ఒక్కటే అని తలపె జ్ఞానం అని వేదం చెప్తోంది (240 శ్లో).

స్వప్నాది వస్తు కల జీవుడు సూక్ష్మశరీర స్థితిలో ఉండడం. తానుమూత్రమే ప్రకాశిస్తూ ఉంటాడు. జాగ్రదవస్థలో ఇంద్రియాలు ఆవరించే ఎదులు అన్నింటినీ స్వప్నావస్థలో బుద్ధి ఒక్కటే స్వయంగా విస్తాపిస్తుంది. కర్మత్వాన్ని పొందుతుంది (21 శ్లో).

సాధనచతుష్టయం విజ్ఞానాత్మ మన్యవివేకం ఇహముత్రఫలభోగ విరాగం

శమాదిషక్కుం, ముముక్షుత్వం అనే నాలుగు.

ముముక్షు గాఢస్థితి జలస్థియాబయొక్కయు బుద్ధియొక్కయు వృత్తులు జన్మి అంశ-
కరణమందు లీనమై ఉండే స్థితి ఇదే కారణ శరీరం. సర్వవిధాన్లను వస్తుజ్ఞానం
శాంతిస్తుంది. బుద్ధిమాత్రం బీజమాత్రంగా ఉంటుంది. ముముక్షుని పొందినవాడు
"కొలచెం కూడా తెలియని స్థితిని అనుభవించేను" అంటాడు (122, 123 శ్లో).

సూక్ష్మ శరీరం దీనికే లింగశరీరమను కూడా పేరు. కర్మేంద్రియాలు, జ్ఞానేంద్రియాలు.
ప్రాణవాయివులు. ఎంచటాతాలు అంతఃకరణ చతుష్టయం అవిద్యు కామం కర్మ
అనే వాని అన్నింటికీ సూక్ష్మ శరీరమని పేరు ఇది పూర్వజన్మ నానినలు
కలియుంటుంది. పుణ్య పాపకర్మల అనుభవానికి ఆధారమైనది (98, 99 శ్లో).

స్థూల శరీరం మజ్జ అముకలు పేదన్న మౌంపం రక్తం ఎర్థం తృక్కు అనే సప్త
ధాతువులతోను పదాలు తొడలు చక్షుస్థలం భుజాలు వృష్టం అనే అవయవాలతోను
కూడినది. నేను నాది అనే మోహానికి ఆధారమైనది. ఎంచీకరితం పొందిన
వంచభూతాలతో ఏర్పడేది (74, 75, 76 శ్లో).

ఆత్మకు సంబంధించిన పదాల వివరణ

అఖండం	=	అవయవాలు లేనిది (పరిపూర్ణమైనది)
అక్రియం	=	ఏపని లేనిది
అక్షరం	=	నాశం లేనిది
అద్వైతం	=	రెండవది లేనిది (ఏప్పుడూ ఒక్కటిగానే ఉండేది)
అద్వితీయం	=	రెండవది లేనిది
అద్వైతం	=	రెండుకానిది (ఒక్కటే అయినది)
అనంతం	=	అంతం లేనిది
అనాద్యంతం	=	మొదలు తుది లేనిది
అనాద్యం	=	పైనా లోపలా ఉంచదగ్గ వస్తువు లేనిది
అనాత్రయం	=	ఏవిధమైన ఆశ్రయం (ఆధారం) లేనిది
అనిరూప్య స్వరూపం	=	ఇది అని దెప్పడానికి శక్యంగాని ఆకారం గలది
అనిర్వచనీయం	=	చెప్పలేని ఆకారం గలది

అనుపాదేయం	=	గ్రహించదగనిది
అనుభవం	=	దీక్షకు అందనిది
అనుమేయం	=	కొలతకు శక్తం గానిది
అవెకారం	=	ఏవిధమైన మార్పులు (షడ్భావ వికారాలు) లేనిది
అనంగం	=	దేనిలోను కలియనిది
అసత్త్వ	=	మూడు లోకాలలో ఉండనిది
అహేయం	=	విడిచిపెట్టడానికి ఏమీలేనిది
అసందిఘనం	=	గడ్డకట్టిన అనందం
ఎకం	=	ఒక్కటియైనది
ఎకరసం	=	అవందమాత్రమే అయినది
ఏష్యనం	=	గడ్డకట్టిన వైకన్యం (జ్ఞానం)
ఏత్త్వం	=	అన్ని కాలాలలోను ఉండేది
నిరంతరం	=	ఎటువంటి మైపుత లేనిది
నిరచర్మం	=	దోషాలు లేనిది
నిరాకారం	=	రూపం లేనిది
నిరాకృతి	=	ఆకారం లేనిది
నిరాకలం	=	అధారం లేనిది
నిర్వాయం	=	రెండవ వస్తువు లేనిది
నిర్వికల్పం	=	భిన్నమైన వేరొక అలోచన లేనిది
నిర్మలం	=	తెలుపు పొక్తి మొదలైన గుణాలు లేనిది
నిష్కలం	=	విభాగాలు లేనిది (ఏకరూపం గలది)
నిష్క్రియం	=	ఏవిధమైన చేష్టలేనిది
ప్రజ్ఞానఘనం	=	గడ్డకట్టిన జ్ఞానం
మనోవాచామనోచరం	=	మనస్సుకి వాక్కులకి కనబడనిది
మద్దం	=	జ్ఞాన స్వరూపం
సత్త్వ	=	మూడు లోకాలలోను ఉండేది
సత్త్వం	=	ఎప్పుడూ ఉండేది
సత్ నమ్బుద్ధం	=	సత్త్వతో నిండినది
సద్భవం	=	గడ్డకట్టిన సత్త్వ
సర్వతో ముఖం	=	విశ్వావృత్తమైనది

సర్వాత్మతం	= అన్నిటికీ అతీతమైనది
సర్వాత్మకం	= సర్వం ఆదానది
సాక్షాత్	= ఇంద్రియాలకి గోచరిం గానది
స్వతః సిద్ధం	= సహజంగా ఏర్పడినది.

వివేక చూడామణి

సర్వవేదాంత సిద్ధాంతగోచరం తమగోచరమ్

గోవిందం వరమానందం సద్గురుం ప్రణతోఽమృతమ్॥

1

ఎన్నెన్న వేదాంతసారమనచగివ ఆర్జిత సిద్ధాంతమందు స్ఫురించుచున్నది. ఇంద్రియాలకు కానరానివివాదు విరమణలకు స్ఫూర్తియగును. నేర్పురువు అయిన గోపలదురుకు నమస్కరిస్తున్నాము.

నమస్త ప్రాణికోటిలో నరజన్మ దుర్లభం ఆ మనుష్య జన్మలో పురుషునిగా పుట్టడం. విప్రధర్మాన్ని పొందడం. వైదికధర్మాన్ని ఆనుష్ఠించడంలో ఆసక్తుడై ఉండడం. కాస్తవేద్యుడై కల్గి ఉండడం. అత్య అనాత్మక వివేచన చేయుగల్గడం. ఆత్మానుభవం పొందడం ఆహం బ్రహ్మాస్మి అని ఎల్లప్పుడూ ఉండడం అనేవి క్రిమంగా దుర్లభమనదగ్గి. సంసార బంధం నుండి ముక్తి శతకోటి జన్మలలో ఆచరించిన సత్కర్మవల్లనే పుణ్యాలచే మోక్షమే లభిస్తుంది

జంతూనాం నరజన్మ దుర్లభమఖి సుంస్తం తతో వివ్రతా

కస్యాన్యైదిక ధర్మమార్గవరతా విద్యత్వమస్మాత్పరమ్

ఆత్మానాత్మ వివేచనం స్వనుభవో బ్రహ్మాత్మనా సంస్థితి

య్యక్తిర్న శతకోటి జన్మ సుకృతః పుణ్యైర్జ్ఞానా లభ్యతే

2

మనుష్యజన్మ, సంసారబంధవిముక్తి పొందాలనే కోరిక కల్గడం. ఎదురువుల నేర అనేవి చూడూ దుర్లభమైనవి భగవదనుగహించే మాత్రమే పొందవచ్చును. దుర్లభమైన మానవజన్మ పొందే అందులోను పురుషునిగా పుట్టి, నేదార్మయన ఎవడై సంసారబంధం నుండి ముక్తి పొందడానికి ప్రయత్నించకపోతే అతడు ఎలాగో ఎరిగిపోయిపోవచ్చు. అట్లానంటే తన్నుతాను స్వయంగా చంపుకొన్నవాడే అవతాను. దుర్లభమైన మనుష్యజన్మ, అందులోను పురుషునిగా పొంది కేవలం విద్యను సుఖాలు అనుభవించడంలో మోహాన్ని చెందేవానికంటే అట్లాని పురోకడు ఉండదు.

కాస్త్రాలు చదువవచ్చు. నేవతలనీ ఉద్దేశించి ముచ్చాటు చేయవచ్చు. సత్కర్మలు అనుష్ఠించవచ్చు. వివిధ దేవతలని పూజలు చేయవచ్చు. పాపాలను అర్చింపవచ్చు. భాగ్యంపట్ల నేను బ్రహ్మమును (అహం బ్రహ్మాస్మి) అనే అనుభవాన్ని పొందినప్పుడే సంతోషవిముక్తి లభిస్తుంది. మూడు బ్రహ్మకర్మములకైనా మరో మార్గంచేత విముక్తి పొందవచ్చు. ముక్తికి కర్మహేతువు కారని శ్రుతి "అమృతతత్వస్య తు నాశాస్తి విశ్రేణ" అని స్పష్టంగా చెప్పింది.

కర్తవ్యం

కాస్త్ర పాండిత్య గంవాడు ముక్తికోసం తప్పక ప్రయత్నించాలి. బాహ్య క్రియలచేతనే సుఖసంతోషం రూపంపొందదు. విషయాలపట్ల కలిగే సుఖభావాన్ని కూడా విడిచిపెట్టాలి. సత్కుడుమను బ్రహ్మాపదేశం చేయడానికి అర్హుడైన గురువుని ఆశ్రయించాలి. అతడు ఉపదేశించిన విషయాన్ని మనస్సులో చక్కగా నిల్పుకోవాలి. చిత్తవృత్తిని స్థిరంగా నిరోధించుకొంటూ అత్యున్న దిద్ధించడంలో సేవను పొందాలి. సంసారసాగరంలో మునిగివ తన్ను తానే ఉద్ధరించుకోవాలి.

కర్మనుష్ఠానం

మనస్సుని నిగ్రహించుకోవాన్ని ఆధ్యాత్మిక పుస్తక దీపికలైన పండితులు సులభకామ్యకర్మలు విడిచిపెట్టి సంసారబంధ విముక్తికోసం తప్పక ప్రయత్నించాలి. కర్మలు ఆచరించడంవల్ల చిత్తశుద్ధి మాత్రమే లభిస్తుంది. ఎరిత్రహ్యము ప్రాప్తించదు. చిత్త ఆనంద్య మను విచారించితే మాత్రమే పరమాత్మ లభిస్తుంది. కోటి కర్మలు అనుష్ఠించినప్పటికీ కొంచెం కూడా పరిబ్రహ్మము ప్రాప్తించదు. అంటే బ్రహ్మనుభవం కల్గదు.

**చిత్తస్య తుద్యయే కర్మ న తు వస్తూచలబ్ధయే
వస్తూసిద్ధిర్విచారేణ న కించిత్కర్మ కోటిభిః॥**

మనక చీకటిలో వ్రాదును చూసి వ్రాంతిచే సర్వం అనుకొన్నప్పుడు దుఃఖం కలుగుతుంది. అది త్రాచిగాని పాముకాదు అని స్పష్టమవుతున్నప్పుడు ఆ దుఃఖం నాశనమవుతుంది. ఆ విధముం వస్తూహూపాన్ని బాగా విచారించినప్పుడే సిద్ధిస్తుంది. అప్పుని చాక్కాన్ని గ్రహించి చక్కగా విచారించడంతోనే వచ్చు స్థిరసం

సౌఖ్యంపొందడం లోకులలో చూస్తున్నాము. పాపమనేగాని దానందేగాని మందల ప్రాణాయామాలచేగాని వదార్థజ్ఞానం కల్గదు. ఆత్మస్వరూపం గుర్తాచరేశాన్ని అనుసరించి స్వయంగా విచారించడంతోనే గ్రహించబడుతుందిగాని స్వానందానందే గాని ప్రాణాయామశతందేగాని భావని తాత్పర్యం.

అధికారి లక్షణాలు

విశేషంగా అధికారు గుణానికి మాత్రమే ఫలసిద్ధి (బ్రహ్మప్రాప్తి) లభిస్తుంది. ఆ విషయంలో దేశకాలాదులు కేవలం సహకరించేవి మాత్రమే. ఆ కారణంగా ముక్తిని కోరుకొనేవాడు దయాసమక్షుడు బ్రహ్మవేత్తలలో ఉత్తముడు అయిన గురువుని పొంది ఆత్మపన్నువుని తప్పక విచారించాలి.

మేధావి ఊహ అపోహ అనేవానిని విడిచిపెట్టాలి. పండితుడు ముందు దెప్పుటోయే సాధన చతుష్టయ్యాన్ని కల్గినవాడు. ఆధ్యాత్మిక పాండిత్యంలో అధికారి అనదగినాడు. వివేకం వైరాగ్యం తపాదిగుణాలు మోక్షార్హకరాలు మాత్రమే బ్రహ్మమును గూర్చి తెలుసుకోవడానికి యోగ్యం.

సాధన చతుష్టయం

బ్రహ్మవిజ్ఞానకు పండితులు నాలుగు సాధనాలు పేర్కొన్నారు వానిని కల్గిన వానకే కది సిద్ధిస్తుంది. అవి లేనివానికి సిద్ధించదు. అవి: 1) సుత్యాగ్రహణం 2) ముముక్షుత్వం 3) ముముక్షుత్వం 4) ముముక్షుత్వం.

అదౌ నిత్యానిత్య వస్తు వివేకః పరిగణ్యతే

ఋషోమూత్ర ఫలభోగ విరాగిస్తదనంతరమ్

తమాది షట్క సంపత్తిర్ముముక్షుత్వమితి స్ఫుటమ్ 18,19

బ్రహ్మ సత్యం అగునూ మధ్య అనే దృఢనిశ్చయం నిత్యానిత్య వస్తు వివేకం అనిపించుకొంటుంది. స్వయంగా దర్శించడం, వేదాంతవాక్యాలు వానికోపాలు గుర్తాచరేశం చేసడం మొదలైన వానిచే దేహానుంగం బ్రహ్మచరకులు అనుభవించుదగ్గ పన్నులం సర్వమూ అసత్యమని తెలుసుకొని వానియనుభవమందు కోరికను వ్యర్థంగా విడిచిపెట్టడం వైరాగ్యం.

శమం దమం దమరతి తితిక్త శ్రధి సమాధానం సమాధి అనే ఆరించికీ శమాదిపట్రముని వ్యవహారం.

రూపరసగంధాది విషయాలుని మాటమాటకీ చోవచ్చుస్తో రూరం చేసుకొంటూ వాణ్ణియందు అనురాగాన్ని కోల్పోయి తన అక్షయమైన పరిభ్రష్టమందు మనస్సుని స్థిరంగా నిల్పడం శమం జ్ఞానేంద్రియాలనీ కర్మేంద్రియాలనీ వానివాని విషయాలనుండి మరల్చి వానిని తమతమ స్థానాలలో స్థిరంగా ఉంచడం దమం. మనస్సుని బాహ్యవిషయాలకై మురించకుండా నిగ్రహించడం ఉత్తమమైన ఆచరణ ప్రతీకారధర్మమని పూర్తిగా విడిచిపెట్టి చింతనుగాని, బాధనుగానీ పొందకుండా సరూపభావనీ ఎకాంతం చేసికొని పండితులు వేదాశాస్త్రంలో చెప్పుచున్నది. గురువు ఉపదేశించింది నీత్యబద్ధమైనదని నిశ్చయించుకోవడం శ్రద్ధ. దీనిచేతనే జ్ఞాప్తాప్తాన్ని, శుద్ధాత్మను పరిభ్రష్టమందు ఎల్లప్పుడూ బాధ్యని స్థిరంగా నిల్పడం సమాధానం మనస్సుని లాలించడం కాదు తాను పరిభ్రష్టమనే జ్ఞానంచేత అజ్ఞానంచే కల్మషంబంధి అహంకారం మొదలుకొని దేహాంశరకు గల బంధాలనీ విడిచిపెట్టడంలోని కోరిక ముముక్షుత్వం.

ఈవిధమైన సాధనాలు నాలుగూ కూడా మాత్రమే బ్రహ్మజిజ్ఞాసకీ అర్హులు.

వైరాగ్యం శమాదిపట్రం అనే రెండు విషయాలు ఆధారంగా సమీక్షిస్తే కొందరిలో ముముక్షుత్వం ఉందిగానూ మరొకరిలో మధ్యమంగానూ ఉంటుందని తెలుస్తుంది ఎలా ఉన్నప్పటికీ గురువుయొక్క అనుగ్రహించేత ఆది నాగా ఎదిగొందుతుంది. ఎలాంటి శూన్యతగానూ వైరాగ్యం ముముక్షుత్వం అనివి ఎవరిలో తీవ్రంగా ఉంటాయో వారి శమాదులే సార్వకమసతాయి అనిపాయి. వైరాగ్యం ముముక్షుత్వం మందంగా ఉన్నవారియందు చవిచినారోని నీటిచలే శమాదులూ ప్రకాశిస్తాయి కాని ఫలింపవు.

భక్తి స్వరూపం

మోక్షానికి సాధనమైనది జ్ఞానం. ఈ జ్ఞానానికి గల కారణ సామగ్రిలో భక్తి ఎంతో శ్రేష్ఠమైనది తాను తన స్వరూపంలో గుర్తగానూగో తీసుకొని ఉండడం భక్తి అని చిట్టబడుతుంది. తన స్వరూపమైన పరిభ్రష్టమందు మునిగియుండటమని తాత్పర్యం. తాను పరిభ్రష్టమే అని నిత్యం భావించడం భక్తి అని కొందరిపితం

మోక్షసాధన సామగ్రిగా భక్తిరస గరియనీ
స్వరూపానువంధానం భక్తిరిత్యభిధీయతే
స్వాత్మతత్వానువంధానం భక్తిరిత్యవరే అగ్రః

32

గురువు లక్షణాలు

సాధనపథమందు కలిగి అత్యున్న గూర్చి తెలుసుకోవాలనే కోరికగలవాడు పాశ్చాత్యుని గురువుని ఆశ్రయించాలి అతనివల్లనే సంసారిబంధ విముక్తి లభిస్తుంది. కెదినేళ్ళ (ఉపనిషత్ వైదికవంశం) గలవాడు పాపరహితుడు కోరికలనే శీతమాత్రమైనా ఎలిందనివాడు బ్రహ్మచేత్యలలో ఉత్తముడు నిత్యం పరిభ్రష్టమందు తీసుకొనినాడు కష్టాలు లేన అగ్నివలె కోరికలు లేకపోవుటచే శాంతించిన మనస్సుగలవాడు కారణం లేకుండానే దియకు సముద్రం వందివాడు విముఖులైన సత్కుటుంబులకు అంటే శిష్యులకు బంధువు అయినవాడు గురువుగా గ్రహింపదగ్గవాడు.

శ్రోత్రియోఽపృథ్వీసోఽకామహతో యో బ్రహ్మవిభ్రమః

జ్ఞాన్యజ్ఞాపరశక్త్యాం తో నిరీంద్రస ఇవానలః

అపీతీక దయాసింధుర్ధంధురానమతాం సతామ్॥ 34,35

అట్టి సురువుని భక్తితో వినయపదేయతలతో అరాధించి ప్రసన్నుడై వేసుకొని అత్యున్న గూర్చి తెలుసుకోవలసినదాన్ని జూ బ్రహ్మించాలి

ప్రాశ్నోపపలసిన పద్ధతి

స్వామీ! మంగి సమన్వయించేవారికి ఇందువైనవాదా! దయకు నమ్రద్రు ముడిచాదా! నేను భవసాగరంలో ఎదానూ త్రేగుటి ప్రసారంతో కారుద్యామృతాన్ని పర్చించి నన్ను ఉద్ధరించు

నేను వారింపశక్తులగాని సుసాధనమే కార్పిచ్చినే దహింపబడుతున్నాను. ఎరదృష్టములు (పాపములు) అనే వాయువులచే ఎగిరిగొట్టబడుతున్నాను భయపడుతున్నాను నిన్ను తరణం పొందుతున్నాను. అన్ని విధములా మృత్యువునుండి నన్ను రక్షించు. నువ్వు తప్పు నాకు రక్షకులు ఎవ్వరూ లేరు

దుర్మార్గ సంసార దురాగ్ని తప్తం
దోషాయమానం దురదృష్టవాతైః
భీతం ప్రపన్నం పరిపాహి వృత్తోః
శరణ్యమస్యం యదహం న జానే॥

38

కాంతస్యభావుః మహాత్ముః అయిన సత్కురుషులు వసంతజులవలె బోకానికి ఆహ్లాదాన్ని కల్గిస్తూ సంపదలూ ఉంటారు. భయంకరమైన సంసారసాగరాన్ని స్వయంగా వారు తరించి అకారణంగానే శతరులని కూడా శరింపజేస్తూ ఉంటారు. ఇతరుల శ్రమను పోగొట్టడంలో ఆసక్తి కల్గి ఉండడం మహాత్ముల సహజలక్షణం. సూర్యుని వేడికిరిచాలచే బాగా తపింపబద్ధ భూమిని ఈ చంద్రుడు స్వయంగా రక్షిస్తాడనిగా

ప్రభూ! నేను సంసారమందలి తాప (త్రయం)నునే కార్మిష్టు మంటలచే బాగా తపింపబడుతున్నాను. బ్రహ్మసందరసానుభూతిగలవి ఎవ్విరివైనవి, మిక్కిలి చల్లనైనవి. మీయొక్క వాక్కులనే తలశమలచే ఎదిచిపెట్టిబడుతున్నవి చెవులకు ఇంపైనవి అయిన వాక్యామృతాలని నాపై చల్లండి. మీ కటాక్ష పాతాన్ని క్షణమైనా పొంది పాత్రులై మీచే స్వీకరింపబడవారు ధన్యులుగా

బ్రహ్మసంద రసానుభూతి కలితైః పూతైః సుశీలైర్ముతైః
రూప్యద్వాక్కులతో జ్ఞతైః శ్రుతిసుఖైర్వాక్యాశ్శతైః సేవయత
సంతప్తం భవశావ దావ దహన జ్వాలాభేదనం ప్రభో!
ధన్యైః భవదీక్షణక్షణగతైః పాత్రీశ్వరైః స్వీకృతాః॥

41

ఈ సంసార సాగరాన్ని ఎలా తరిస్తాను? ఏదిగతి? ఏది ఉపాయం? ప్రభూ! కొంచెంకూడా తెలుసుకోలేకపోతున్నాను. దయతో నన్ను కాపాడు. సంసార దుఃఖనాశాన్ని కల్గించు.

గురువుయొక్క అభయం

ఈవిధంగా ప్రార్థిస్తూ సంసారమనే కార్మిష్టుమంటలచే తపింపబడి అన్న శరణునేడి వచ్చినవాణ్ణి దయారసంతో ఆర్ద్రమైన చూపుతో మహాత్ముడైన గురువు

వింటనే అభయాన్ని అనుగ్రహిస్తాడు. దురిచేరినవాడు మోక్షేచ్ఛగలవాడు ఉపదేశాన్ని చక్కగా ఆచరించేవాడు. ప్రశాంతచిత్తుడు శమంగులవాడు అయిన ఆ శిష్యునికి విద్యానుదైవ గురువు దయతో తత్ప్రసాదేశం చేయాలి. ఈవిధంగా చేరడమాలి.

"ఓ విద్యానుదా! భయపడకు నీకు అపాయం లేదు సంసారి సాగరాన్ని తరించడానికి ఉపాయం ఉంది. యశులు దేనిచేత సంసార సాగరం యొక్క ఒడ్డున చేరేరో ఆ మార్గాన్ని నీకు నిర్దేశిస్తున్నాను. సంసార భయాన్ని శమించేనే కొన్ని ఉపాయం ఉంది దానచే నువ్వు సంసారి నమోదాన్ని దాటి ఎరమానందాన్ని అనుభవిస్తావు.

ఉపాపతులలో నిరూపింపబడ్డ ఆధ్యాత్మికచరణలలో ఉత్తమమైన జ్ఞానం లభిస్తుంది. దానచే సమస్తమైన సంసారమణిం నశిస్తుంది. ముఖ్యమైన భక్తిశర్త ధ్యానం యోగం అనే నాలుగూ ముక్తికి మోటువులని వేసినాక్కు. ఆ సాల్పిందీ ఏవడు ఎప్పుడు కల్గిఉంటాడో అప్పుడు ఉతనికి అజ్ఞానంచే కల్పించబడ్డ దేహబంధం నుండి ముక్తి లభిస్తుంది

ఆత్మస్వరూపుడైన నీకు అజ్ఞానంవల్ల అనాత్మయైన దేహంతో బంధం ఏర్పడింది. దానివల్ల సంసారం ప్రాప్తింది. ఏది ఆత్మయో ఏది అనాత్మయో వివేచన చేయడంవల్ల కల్గిన జ్ఞానాన్ని అజ్ఞానాన్ని దానివల్ల ఏర్పడ్డ సంసారాన్ని సముదంగా నాశనం చేస్తుంది

శిష్యుని పరిప్రశ్న

శిష్యుడు ఇలా అన్నాడు "స్వామీ! దయతో వినండి. ఒక్క ప్రశ్న వేస్తున్నాను. సమాధానం మీ ముఖం నుండి విని కృతార్థుణ్ణి అవలాను.

బంధం అంటే ఏమిటి? ఆ బంధం ఎక్కడినుండి వచ్చింది? దానికి అధారం ఏది? ఆ బంధం ఎలా విడిపోతుంది? అనాత్మ అంటే ఏది? తన స్వరూపమైన అనాత్మ ఏది? అనాత్మ ఆత్మ అనే ఆ రెండింటి వివేకం ఎలా కల్గుతుంది? వివరించగోరుతున్నాను."

కోనాచు బంధుః కుత విష ఆగతః
కథం ప్రతిష్ఠాన్య కథం విమోక్షః
కోసాపనాత్మా పరమః క తత్త్వా
దయోర్హిసేకః కథమేవమప్యతామ్

51

గురుభవనం

గురువు ఇలా అన్నాడు. "అజ్ఞాన బంధవిముక్తి పొంది భ్రహ్మత్వం పొందాలని కోరుకొంటున్నావు. ధన్యువని కృతికృత్యముల సేవ సే కులం ఎంతమయ్యింది. తండ్రికి యిడవిముక్తి గావించే కొడుకులు మొదలైనవాళ్లు ఉన్నారు. కానీ సంసార బంధ విముక్తిని ఎవ్వరూ కల్పించలేదు. తనకు తానే ప్రయత్నించి విముక్తిని పొందాలి

తెలిపేదనున్న జరుపు మొదలైన దానివల్ల కలిగే దుఃఖాన్ని ఇతరులు తొలగింపగల్గితారు కాని అకలి మొదలైన వానివల్ల కలిగే దుఃఖాన్ని ఎవ్వరూ పోగొట్టలేదు. తనకు తానే నివారించుకోవాలి అదృగ్గం కోసం రోగియే శ్రమ్యం చేయాలి. జెషధాన్ని సేవించాలి. అతనిదంత మరొకరు ఆ రెండూ చేస్తే ప్రయోజనం చేకూరుదుగదా. అత్యున్నతాపం స్వప్నమైన జ్ఞాననేత్రంచేత ఎవనికి వాడే న్నయింగా గ్రహించాలి అది జ్ఞాపాండిత్యంలే ఎండితుంటే తటయబడేదిగాదు. పరమగు స్వరూపం స్వయంగా మన ఆలుసుకోదగదే గాని ఇతరులు చూస్తే తెలియబడదు. అవిద్య కాదు కర్మ మొదలైన వాతలంధాన్ని ఎవనికి వాడే స్వయంగా జ్ఞానప్రాప్తి చేత విప్పుకోవాలి. శతకోటి కల్పములకైనా మరొకవిధంగా ఎవ్వడూ వదల్చుకోలేదు.

సంసార బంధవిముక్తి యోగింగేగాని, సాంఖ్యంచేగాని కర్మచేగాని కాస్తవైదుష్యంచేగానీ సిద్ధించదు జీవుడు బ్రహ్మమని అభిన్నములు అంటే ఒక్కటే అనే జ్ఞానంలేత మాత్రమే ఆ విముక్తి లభిస్తుంది. మరో మార్గం లేదు. విదామొక్క రూపసౌందర్యమూ ఆ పీఠం వాయింపడంలోనూ ప్రావీణ్యమూ ప్రజ్ఞానం రంజనం చేయగలవు గాని సామ్రాజ్యాన్ని బట్టంపలేవుగదా.

పాండిత్య స్వభావం

వాక్యాకుర్వం ప్రవాహంగా వరాట ప్రయోగించడం శాస్త్రాన్ని

శాస్త్రాన్నినింపడంలో నైపుణ్యం పాండిత్యం అనేది ఎండితులకి భుక్తి! కల్పిస్తాయీగానీ ముక్తిని ఒసంగలేవు.

వాగ్జ్ఞుతీ శబ్దరూపీ శాస్త్రవాక్యానౌపాశబ్దమ్
వైదుష్యం విదుషాం కచ్చద్భుక్తయే న తు ముక్తయే॥ 60

పరశక్తుల తెలుసుకోలేకపోతే ఆ శాస్త్రాధ్యయనం నిష్ఫలమే అవుతుంది. పరశక్తుల బాగా తెలిస్తే కూడా ఆ శాస్త్రాధ్యయనం ప్రయోజనరహితమే అవుతుంది

అవిజ్ఞాతపరే శక్త్యే శాస్త్రాధీశిస్తు నిష్ఫలా
విజ్ఞాతేం పి వరే వత్తే శాస్త్రాం ధీశిస్తు నిష్ఫలా॥ 61

శాస్త్రంలోని పదజాలం మహాశక్త్యం వంటిది. చిత్రానికి భూతిని కల్పిస్తుంది. కాబట్టి ప్రయత్నించి శక్తుల బాగా తెలిసినవానినుండి ఆత్మతత్వాన్ని తెలుసుకోవాలి

అజ్ఞానమనే హముచే కురిసగడినవానికి బ్రాహ్మజ్ఞానమనే ఔషధం ఒక్కటే ప్రయోజనాన్ని చేకూరుస్తుంది. వేదాలచే శాస్త్రాలచే ముగ్ధులచే ఔషధాలచే ఎలం దిక్కుడు జ్ఞానాన్ని సేవ సేనే రోగిని నవారించబడుతుందిగాని ఔషధం యొక్క పేరు చెప్పబడేత తొలగదు సంసారబంధం స్వయంగా బ్రహ్మమభూతని పొందితేనే తొలగుతుందిగాని "అహం బ్రహ్మాస్మి" అని ఉచ్చరించడం చేత విడిపోదు. కంటికి కనబడుతున్న ప్రపంచాన్ని అయిందేసకోకుండా ఆత్మతత్వం తెలుసుకోకుండా బాహ్యంగా నేను బ్రహ్మను అని ఎన్నిసార్లు అనుకుంటున్నానో అది ముక్తి లభించదు శత్రువులని సంహరించకుండా సమస్త భూనందదను పొందకుండా నేను రాజున అని ఉచ్చరించడంవల్ల అతడు రాజు కాలేదు.

భూమిలోనున్న నిధిని పొందడానికి యథార్థం చెప్పేవాని మాటను అనుసరించి త్రవ్వడం. ఆ నిధిపై మూతగానున్న బండరాతిని తొలగిం పడం అవసరం. బైట ఎక్కడ నిధి ఉందని చెప్పడంవల్ల ఆ నిధి లభింపదు. ఆవిధంగా మాయుచేతను. దాని కార్యాలచేతను కప్పబడ్డ తనదైన స్వచ్ఛమైన తత్వం (అత్యంతత్వం, గురువైన బ్రహ్మవేత్త గావించిన ఉపదేశాన్ని గ్రహించి మనన భ్యాసాలులు అచరిస్తే పొందబడుతుంది. కేవలం శాస్త్రవాక్యాలు చల్లించడంవల్ల ఆత్మతత్వం అనుభవించబడదు

అవస్థానం ఖననం తర్వాతది లింగాపర్యాయం వీక్షణి
నిజేమః గమపేక్షతో న హి విహిః శ్రద్ధాన్త నిర్లభ్యురి
శర్వాద్యుత్పాదోపదేశ మనన భ్యానాదివిద్యభ్యంతే
మాయాకార్య చిదౌహితం సమమళం తత్సం న దుర్ముక్తిఫలి 67

కాబట్టి అన్నివిధాలా ప్రయత్నించి భవబంధ విముక్తికోసం రోగాదుల విషయంలో ప్రయత్నించినట్లు ఎండికులు ఎవరికి వారే కర్తవ్యంగా తప్పక ప్రయత్నించాలి. విద్యాంశుడవైన ఓ శిష్యుడా! సప్త అదిగిన శుశ్రూష తీర్చుకున్నది. శాస్త్రోత్తరతి సమ్మతమైనది సూత్రప్రాయమైనది సేవాధమైన అర్థం గలది. మమకృతులచే తప్పక తెలుసుకోదగ్గది. నేను చెప్పేదాన్ని సావధానంగా విని దీన్ని వినడంచేత వెంటనే భవబంధం నుండి విముక్తి పొందుతావు.

మొత్తం హామీ

అనిత్యములైన అన్యపుటయందు అత్యంతమైన వైరాగ్యాన్ని పొందడం మోక్షానికి మొదటి హేతువుగా చెప్పుటదుతోంది. అ పిమ్మట శమం దిమం తపిత్త ఇష్టములైన (కామ్య, సమన్యకర్మలను పూర్తిగా విడిచిపెట్టడం ఆనేది మూడో హేతువులుగా పరిగణింపబడతాయి. వీనిని పొందిన తర్వాత మునికి చెదారత క్రమణం. వాని మననం నిత్యం నిరంతరం చిరకాలం శనద్దైన తత్వాన్ని అత్యంతజ్ఞాన్ని స్వానించడం అవసరం ఈ భూతం మొదలైనవూని రక్షింప పండితుడు వికిల్వరహితమైన పరబ్రహ్మమును అనుభవిస్తూ ఈ లోకంలోనే నిర్వాణనుభాన్ని పొందుతాడు. అంటే జీవన్ముక్తుడు అవతాడు.

స్థూల శరీరం

ఈ శరీరం ముట్ట ఎముకలు మేదస్సు మాంసం రక్తం చర్మం త్వక్కు అనే
 ఎనిమిదాతువులతోను, పాదాలు తొడలు రామ్ము భుజాలు వీపు శిరస్సు అనే
 అంగాలతోను, కన్ను మొదలైన ఉపాంగాలతోను కూర్చుకొని ఉంటుంది. ఇది నేను
 నాది అనే మోహానికి అధారమైనది దీన్ని పండితులు సూతశరీరం అంటారు.

మజ్జాన్తి మేదుః పలరక్ష చర్మ
 స్పృగాహ్మయైర్ధాతుభిరేభిరస్పృతమ్
 పాదోదు వక్షో భుజ స్పృష్టమస్తకై
 రంగైరుపాంగైరుపయంత మేతరీ
 అహం మమేతి ప్రథితంశరీరం
 మోహస్మదం స్థూలమతీర్ష్యతే బద్ధమ్

ఆకాశం వాయువు అగ్ని జలం భూమి అనే పంచభూతాలు మాక్ష్మరూపంలో పరస్పరాంశాలతో కలిసి అంటే పంచీకరణం పొంది స్థూలశరీరానికి హేతువులు అవతాయి. ఆపంచభూతాలకీ శక్తిని స్థిరమైన రూపం గలదిగా అనే అయిదు విషయాలు వీనికి పంచతత్వాత్మకమని వ్యవహారం భోక్తయైన జీవునికి ఈ పంచతత్వాత్మకమైనామనాన్ని కల్పించడంలో విషయాలు అవతాయి.

అజ్ఞానులు ఈ అయిదు విషయములందు అమరాగం అనే దుస్సహస్రైస
సాష్ట్ర సాశనం బంధించిరి బ్రహ్మలోకాలకీ. షట్కలోకాలకీ ఇంకా వానిపైను దిపదే
లోకాలకీ వెక్కు వస్తూ ఉంటారు. ఎరు గావించిన కర్మ అనే దూత వాక్షని
వేగంగా ఆయా లోకాలకీ తీసుకొని వెళ్ళా ఉంటుంది.

య నమ మూఢా విషయేషు తద్ధా
రాగోరుపాకేన సుదుర్లభేన
జయంతి నిర్యాంత్యథ ఊర్జ్వముచ్చైః
సకలజూతేన జవేన నీరాః॥

లోకంలో శబ్దమందలి అనురాగంచే లేక, స్పృహయందలి అనురాగంచే ఏనుగు, రూఢమందలి అనురాగంచే మిడుత, రసమునందలి అనురాగంచే వేప, గంధమందలి అనురాగంచే తుమ్మెద బాధించబడి మరణిస్తున్నాయి. విషయాలు అయిపించిలో ఒక్కొక్కదానిపై అనురాగం గాడింగా ఉండబడనిట్లనే ఒక్కొక్కటి మరణిస్తున్నట్లుగాదు అయిదొందేపై ప్రజలమీస అనురాగం గలవాడు ఎట్టి అవస్థను పొందుతాడో చెప్పనక్కర్లేదుగదా శబ్దస్వర్యాది విషయాలు దోషంలో నల్లత్రాచు సాము విషంకంటే కూడా ఎంతో తీవ్రమైనవి భక్తిచింతనాల్లే విషం వంపుతుంది. నల్లం రూపం మొదలైన విషయంపై భక్తి పరీక్షచాలు. వాళ్ళి అది చంపుతుంది.

శిష్యాత్వాన విషయాలపై ఆశ ఎంతో చలించును. సుఖంగా విడిచిపెట్టడానికి సాధ్యంకానది అట్టి ఆశ అనే పాపం నుండి విముక్తి పొందినవాడే సుసారబంధం నుండి ముక్తుడవతాడు ఇట్లే శాస్త్రాలలో పండితుడే అయినా విషయాలపై ఆశ అనే మహాపాపం నుండి ముక్తి పొందనవచ్చు. సుసారబంధంనుండి వైటమడలేదు

ఏదో విమతంగా వైరాగ్యం పొంది భవసాగరాన్ని తరించాలని పూనుకొన్న ముముక్షువులని విషయాలపై ఆశ అనే మోసం పీకుకుంటున్న ప్రయత్నంనుండి మరల్చి సంసారసాగరం మధ్యలోకి ముంచుతుంది. కాబట్టి శుద్ధమైన వైరాగ్యమనే కథతో విషయమనే మోసానిని చంపివేయడం నిర్విఘ్నంగా సుసారమహాసాగరంయొక్క ఒడ్డుని చేరుతాడు.

విషయాభ్యాం గ్రహణ యేన సువిరక్తమనా హతః

న గర్భతి భవంభోధేః పాశం క్రుత్యాహ వర్జితః 42

విషయం యొక్క సూర్యం ఎంతో విశుద్ధమైనది. ఇందులో వెళ్లే కలుషితములు బుద్ధిగలవాడు అడుగుడుగుగా దెబ్బతీంటాడు మృత్యువునీ కూడా పోరుతాడు. పాశాలు ఉత్తములు అలాగే గురువు చెప్పిన మాటలనీ తన ఇష్టానుసారమైన ముక్తిని అనుసరించి వెళ్లేవానికి ఫలం సిద్ధిస్తుంది. ఇది సత్యం. తెలుసుకో

కాబట్టి శిష్యా! నీకు మోక్షకాంక్ష ఉంటే పాపాన్ని దూరంగా విడిచినట్లు విషయాలను దూరంగా వేడి పట్టు. సంతోషం దుఃఖం క్షమ ఇర్ష్యం సుఖాంతి దాంతి అనేవానిని అప్పుతాన్ని ఆదరించేటట్లు ఆదరింపు. నిష్కల సేవించు.

అనాదియైన అజ్ఞానంచే ఏర్పడిన బంధం నుండి విముక్తి అవ్వడం కర్మవ్యధ. దాన్ని అనుక్షణం విడిచిపెట్టి ఈ వేషాదు గొప్ప సంపద అనే తలుస్తూ దీన్ని పోషించడంలో బాగా ఆసక్తి ఉండేవాడు తన్ను తాను చుట్టూకొనేవాడు. శరీర పోషణ కోరుకొంటూ అత్యవసరమైనది ప్రయత్నించేవాడు మొగిలిసి కన్న చన పెట్టుకొని నదీన దాటుదానికి వెళ్లేవాడు అవతాడు ముముక్షువుకి శరీరం ముదలైన రానియందలే మోహమే మృత్యువు మోహాన్ని ఎవడూ హృదయంగా అయిస్తాలో అతడు మోక్షానికి అర్హుడు. కాబట్టి పండితుడా! దేహం భార్య పిల్లలు మొదలైన వానియందు మహామృత్యువు పండి మోహాన్ని విడిచిపెట్టు. మునులు మోహాన్ని

జయించి విష్ణుపదాన్ని అనగా సర్వవ్యాపకమైన సూర్యాన్ని పొందుతారు.

మోహ ఏన మహామృత్యు ముముక్షోర్వస్తూదిహ

మోహా వినిర్మితో యేన న ముక్తిపదమర్హి

మోహం జహి మహామృత్యుం దేహదార సుతాదిషు

యం జిహ్వా మునయో యాంతి తద్విజ్ఞేః పరమం పదమ్ ॥ R7,R8

స్థూల శరీర తత్త్వం

తృక్కు మాంసం స్థాయువులు మేదస్సు మజ్జ ఎముకలు అనేవానితో కూడినది మూత్ర పూరీపాలతో నిండినది స్థూలశరీరం ఇది నిండ్లుచేసినది. ఇది ఎలవీకరణం పొందిన వంచభూతాలతో పూర్వజన్మలో ఆచరించిన కర్మకు అనుగుణంగా కలుతుంది జీవాత్మ సుఖదుఃఖాలు అనుభవించడానికి ఇదే ఆధారం. స్థూలశరీరం సుఖదుఃఖాలని అనుభవించే దశ జాగ్రదవస్థ. జీవుడు పూలమాల గంధం స్పృశ మొదలైన చూపాలలో ఉండి స్థూల వదారాలని చక్షువు తృక్కు మొదలైన కావ్యేంద్రియాలతో స్వయంగా తాదాత్మ్య భావంతో అనుభవిస్తాడు. కాబట్టి ఈ స్థూల శరీరానికి జాగ్రదవస్థ అనే పేరు ఏర్పడింది గృహస్థాశ్రమంలో ఉన్నవానికి చర్మంపాద నిర్బహణకి గృహం ఉంటుంటేదో జీవం చర్మంపాదాలనుభవిస్తే ఆశ్రయమైనది ఈ స్థూల శరీరం.

స్థూల శరీర ధర్మాలు

పుట్టుక ముసలితనం మరణం అనేవి స్థూల శరీర ధర్మాలు తావు నన్నం పొడవు వాట్టి మొదలైనవి. శ్రీశంకర కామరూప మొదలైన దేశాలు స్థూల శరీరానికి చెందుతాయి హృదయ క్షత్రియాది పర్వాలకి బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్యవి ఆశ్రమానికి సంబంధించిన ఐహానిధి నియమాలు అలాగే పూజ అభిమానం మొదలైన విశేషాలు కూడా స్థూల శరీరానికి సంబంధించినవే.

ఇంద్రియాలు

శక్తిల స్థూల మొదలైన విషయాలని గ్రహిస్తాయి కాబట్టి జీవ చర్మం కన్ను ముక్కు నాలుక అనే అయిదిండికీ జ్ఞానేంద్రియాలు అని వ్యవహారం వివిధ

కర్మలను ప్రవర్తిస్తాయి. కాబట్టి వాక్కు పాటి పాదం పాయువు ఉపన్ధ అనే అయిదూ కర్మోద్రయము అని చెప్పబడతాయి.

అంతఃకరణం

తమతమ పనులను బట్టి మనస్సు బుద్ధి అహంకారం చిత్తం అని పేర్కొనబడుతున్న నాల్గింటికి అంతఃకరణం అని పేరు కట్టబడింది. విషయాలని అనుభవించడంలో సంకల్పానికి వికల్పాలకి ఆధారమైనది మనస్సు. పదార్థం యొక్క రూపాన్ని పొంది (తదాకారాకారితమయి) పదార్థ సత్త్వరూపు కల్పించేది బుద్ధి. నేను నాది అనే అనుభవానికి ఆధారమైనది అహంకారం. పేష్యయాన్ని జ్ఞాపకం చేసే ధర్మం గలది చిత్తం.

ప్రాణం

అంతా బయటపడి అయినా వివిధ రూపాలు పొందడంపల్ల వారం నూపురం అని వివిధ కామాలుతో వ్యవహరించబడుతోంది. అంతా బయటపడి అయినా ఉండడాన్ని బట్టి కూడా పేర్లు కుండపేళ్లు అని వేరు వేరుగా పేర్కొనబడుతోంది. అలాగే ప్రాణం ఒక్కటే అయినప్పటికీ స్థానాన్ని బట్టి, పాపదుతున్న పరిణామాలనుబట్టి ప్రాణం, అహంకారం, ఉదాసం, సమాసం అని అయిదు పేర్లతో పిలువబడుతోంది.

సూక్ష్మ శరీరం

1. వాక్కుపాటి మొదలైన కర్మోద్రయములు (1). 2. కేవలము మొదలైన జ్ఞానోద్రయములు (5). 3. ప్రాణ అహంకార వాయువులు (5). 4. అకాశం వ్యధివి మొదలైన భూతాలు (5). 5. అంతఃకరణం (4). 6. అపేక్ష్య 7. కామం 8. కర్మ అనే ఎన్నిదింటికి వ్యర్థజ్ఞకం అని పేరు. దీన్నే సూక్ష్మశరీరం అంటారు. దీనికే లింగశరీరం అనికూడా పేరు.

ఈ సూక్ష్మశరీరం సంబీకరణం పొందని పంచభూతాలతో ఏర్పడుతుంది. పూర్వజన్మ వాసనలని కల్గియుంటుంది. సుఖదుఃఖ రూపమైన కర్మలూని అనుభవించబడుతుంది. తన అజ్ఞానంపక్క పేర్పడుతుంది. ఇది అనాది. జీవునికి ఇది ఉపాధి.

వాగ్దాది పంచ ప్రవణాది పంచ

ప్రాణాది పంచాక్షరముఖాది పంచ

బుద్ధ్యాద్యుద్ధ్యాదిపి చ కామకర్మదే

పుర్యష్టకం సూక్ష్మశరీరమాహః

ఇదం శరీరం త్వులు సూక్ష్మసంక్షేపం

లింగం త్వవంచీకృత భూత నింభవమ్

పవాసనం కర్మఫలాను భావకం

ప్రాక్షాణ్యనతోనాదిరూపాధిభిరాత్మజః

98, 99

ఈ సూక్ష్మశరీరానికి వ్యాప్తివిస్తూ ఆధారం. స్వప్నంలో సూక్ష్మశరీరం ఒక్కటే ప్రకాశిస్తుంది. స్వప్నంలో బుద్ధి ఒక్కటే స్వయంగా జాగ్రదవస్థకు వెందిన వివిధ వాసనలచే నేను కర్మను భోక్తను మొదలైన భావాలను పొంది ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. ఆ స్వప్నదశలో బుద్ధిని మూత్రమే ఉపాధిగా చేసుకొని ప్రత్యగ్యాత్మ స్వప్నంలోని కర్మలన్నీంటికి హక్కిగా ఉంటుంది. బుద్ధి అందరించే కర్మల పూతలచే అది పూయబడుతుంది. కాబట్టి ప్రత్యగ్యాత్మ అనంగంగా ఉంటుంది. కావ్యసర్వభాషలో వద్రంగికి ఉలి, బాడిద పనిముట్లు అయినట్లే చిదాత్మకి సర్వవ్యాపారములయందు ఈ లింగశరీరం సాధనంగా ఉంటుంది. అయినప్పటికీ ఇక్కడ అనంగం.

గుణదోషాలవల్ల ఏర్పడ్డ అంధత్వం పటత్వం అనేవి కంటికి సంబంధించిన ధర్మాలు. చెప్పదు మూగ మొదలైనవి చెవి మొదలైనవాని ధర్మాలు. ఇవన్నీ ఇంద్రియాలకి సంబంధించినవేగాని జ్ఞాతయైన ఆత్మకు చెందవు. ఆత్మ అనంగం.

ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసలు అవలంబి. ఆకలి కదలిక మొదలైనవి, పైకి లేచుట మొదలైన క్రియలు ప్రాణాపానాదుల కర్మలనే పండితులు చెప్పారు. ఆకలి కప్పిక అనేవి ప్రాణధర్మాలు.

శరీరంలోను కన్ను మొదలైన ఇంద్రియాలలోను అంతఃకరణం అభాసరేఖన్నుచేత అంటే బుద్ధియందు ప్రతిఫలించిన తేజస్సువేత నేను అనే అభిమానాన్ని కల్గియుంటుంది. దీన్నే ఎయితులు అహంకారం అని చెప్పారు. ఈ అహంకారమే నేను కర్మన. నేను భోక్తన. అనే అభిమానాన్ని పొందియుంటుంది.

ఈ అపాంకారమే సత్త్వరజస్తమోగుణాలతో కూడి జాగ్రత్ స్వప్న మమత్తి అవస్థలు మూడింటిని పొందుతుంది.

విషయాలు అనుకూలంగా ఉన్నప్పుడు లేకు సుఖంగా ఉన్నాను అని, పరికూలంగా ఉన్నప్పుడు నేను దుఃఖాన్ని అనుభవిస్తున్నాను అని జీవుడు అనుకొంటాడు. సుఖం దుఃఖం అనేవి అంతఃకరణ భర్తాలు. విల్లవ్వుడు అనందస్వరూపంగా ఉండే అత్మకు చెందివు. అంటే ఇవి ఇత్యధర్మాలు కావు.

విషయం స్వయంగా ప్రియమైనది కాదు. తనకు అనుకూలమైనప్పుడు మాత్రమే ప్రియమైనది అవుతుంది. కాని స్వభావంచే అత్మ అందరికీ ప్రియమమైనది కాబట్టి అత్మ ఎప్పుడు అనందస్వరూపమే. కానికి ఎప్పుడు దుఃఖం ఉందని మోక్షార్థికి విషయమౌనమైనది కాబట్టి అప్పుడు ఇత్యయిక్కు స్వరూపమైన అనందం అనుభవించబడుతోంది. అత్మస్వరూపం అనందమని ప్రత్యక్షంగాను, దతిహ్యంగాను అంటే తిరతరాలుగా లేవబడదనిపల్లన అనుమాన ప్రమాణంచేతను తెలుసుకోదగదని శ్రుతికూడా "ప్రత్యక్షమైతివ్యామనుమానం చ జాగ్రతి" అని చెప్తోంది.

మాయ

పరమేశ్వరుని శక్తికి అవ్యక్తమని పేరు. అది మూల ప్రకృతి. అది అనాది. అదే అవిర్య. అది సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకం అది అన్యంతరీకీ అతీతమైనది. అదే మాయ అని కూడా పిలువబడుతోంది. పండితులచే అది కార్యాన్ని బట్టి దీక్షించబడగలగి. దానినుండియే ఈ విశ్వం సర్వం అవిచ్ఛిన్నమైంది.

అవ్యక్త నామ్నో పరమేశ శక్తి

రూపాత్మ విద్యా త్రిగుణాత్మికా పరా

కార్యామమేయా సుధియైన మాయా

యయా జగత్సర్వమిదం ప్రపాయతే॥

110

అది పశుకాదు. అసత్తు కాదు. రిండూ కలిగినది కాదు. పరమేశ్వరుని కింది భిన్నమైనది కాదు అభిన్నమైనది కాదు భిన్నభిన్నం కూడా కాదు. అపమంవాలతో ఏర్పడిది కాదు. అపయవాలు లేనిది కాదు. అపయవాలు ఉన్నది

లేనిది కూడా కాదు. మహద్భూతమనిది. అనిర్వచనీయ రూపం గలది (చెప్పలేని అకారంగలది).

అది త్రాచే అవి పుష్టంగా తిలుసుకొన్నప్పుడు వ్రాంతి వల్ల కలిగిన 'స్వరూపం' తొలగిపోతుంది. అలాగే తుర్గుల అర్థయ్య అయిన బ్రహ్మ తిలుసుకోగా అంటే బ్రహ్మజ్ఞానం కల్గితే ఆ మాయ నాశనమవుతుంది. మాయయొక్క కార్యమలచే ప్రసిద్ధి పొందిన సత్త్వరజస్తమోగుణాలు మాయా ఆ మాయకు సంబంధించినవే.

విక్షేప శక్తి

విక్షేపశక్తి రణోగ్ధానికి చెందిన కర్మకు సంబంధించినది. ఈ విక్షేపశక్తి వల్లనే సమస్త సృష్టి ప్రవర్తించింది. మనస్సు యొక్క వికారములైన రాగద్వేషాలు, దుఃఖాలు ఈ విక్షేపశక్తివల్లనే కలుగుతాయి. రయంకరిములైన కామం క్రోధం లోభం దింభం అభ్యసూయ అపాంకారం ఈర్ష్య మాత్సర్యం మొదలైనవన్నీ రణోగ్ధానికి చెందిన భర్తాలు. ఈ రణోగ్ధుడనేతనే ప్రతిష్ఠాత్మక వివిధ కార్యాలు ఆచరించడానికి వ్యాపకాంక్షుడు. ఈ రణోగ్ధుడు సంసారబంధానికి హేతువుగా చెబుదగ్గది.

విక్షేపశక్తి రజనః క్రియాత్మికా

యతః ప్రవృత్తిః ప్రస్ఫుటా పురాణీ

రాగాదయోఽస్యా ప్రభవంతి నిత్యం

దుఃఖాదయీ య మనసో వికారాః

కామక్రోధో లోభదంభాత్మసూయాః

పాంశాశ్చర్వా మత్సర్యాన్తస్థా ఘోరాః

ధర్మా వితే రాజసాః పుంప్రవృత్తి

రస్మాదేతత్తదజ్ఞో బంధహతుః

113, 114

అవరణ శక్తి

అవరణశక్తి రణోగ్ధానికి చెందుతుంది. దీనిచేతనే ఒక మన్తపు మదియొక గోవుతూ భాసిల్లుంది. యిమినికి సంసారం ప్రాప్తించడానికి అదే ఆధారం. అన్న మరణ రూపమైన సంసారాన్ని ఆవరణ శక్తి కల్గింపగా విక్షేపశక్తి కీపుల్ని ఆ సంసారంలో ప్రసరింపజేస్తుంది.

ఏషా వృత్తిర్నామ తమో గుణస్య
శక్తిర్యయా వస్తువభావతేఽస్యతా
సైదా విదానం పురుషస్య సదస్యతే
ర్విక్షేప శక్తేః ప్రసరస్య హేతుః

115

ప్రజ్ఞానంతుడే అయినా, పండితుడే అయినా, నేర్పుగలవాడే అయినా, అత్యంత సూక్ష్మ విషయాలని దర్శించేవాడే అయినా తమోగుణుడే అవలంబించి తే స్వల్పంగా ఎన్నో పర్యాయాలు తెలిసినప్పటికీ ఆస్యని తెలుసుకోలేడు. వ్రాంతివే ఆరోపించడం అసద్దృష్టువుని అంటే దేహాదికాన్ని జగత్తునీ సత్యమని వేళ్ళనీస్తాడు. దానికి సంజాదియైన అంటే అసద్దృష్టునికి సంబంధించిన ధర్మానే అవలంబిస్తాడు. అదా తమోగుణానికి చెందిన ఆవరణ శక్తి ఎంత ప్రబలమైనదోగదా! ఎంత దురంతమైనదో గదా!

ఆభావన. వివర్తిత భావన సంభావనా విప్రతిపత్తి అనే మూడూ ఆవరణశక్తి రహితాలు సత్యమైన ఆత్మహస్తాన్ని లేదని అనుకోవడం ఆభావన. విత్తమైన దేహాదికమే తాను అని భావించడం వివర్తిత భావన. శ్రుతి వాక్యాలనీ సమూహదేశాన్ని సంతయంగా గ్రహించడం సంభావనా విప్రతిపత్తి. ఈ ఆవరణ శక్తితో కూడుకొన్నవానిని నిశ్చయంగా విక్షేపశక్తి విడిచిపెట్టడు. సంసారంలోనికి విసరివేస్తుంది.

అజ్ఞానం అలస్యం జడత్వం స్థూల ప్రమాదం మూఢత్వం ముదిల్లనం తమోభా యొక్క ధర్మాలు. ఈ గుణాలతో బాగా కూడుకొన్న వాడు కొంచెం కూడా నేత్యాన్ని అంటే అత్యంత తెలుసుకోలేడు. సిద్ధయే స్వభావంగాగలవానివలె, స్తంభువలె ఉంటాడు.

మిత్యసత్త్వ గుణం

విరళమైన నీటివలె సత్త్వగుణం ఉండమైంది. సత్త్వగుణం ప్రధానమైనదే ఉంటూ దానితో రజస్వమోగుణాలు కొంచెంకాచెలా కలిసిపెట్టాడు లింగశరీరం ఏర్పడుతుంది. ఆ శుద్ధసత్త్వమందు అత్యంత ప్రతిబింబిస్తుంది. సూర్యుడు సమస్త వస్తువులనీ ప్రకాశింపజేసేటట్లు ఆ శుద్ధ సత్త్వమందూ ప్రతిబింబించిన అత్యంత ప్రబలమైన దేహాదికాన్ని ప్రకాశింపజేస్తుంది.

తస్మత్తాను పొగడుకోకుండా ఉండడం. దంభంలేకుండా ఉండడం మొదలైనవి యమం అహింస సత్యం మొదలైన నియమాలు శుద్ధ భక్తి ముముక్షుత్వం అనేవి అభయం సత్సంతుద్ధి మొదలైన దైవగుణాలు, అసత్తు అయిన దేహాదికం తాను కాదని నిశ్చయించుకోవడం అనేవి మోక్షమసత్త్వం యొక్క ధర్మాలు. వ్రాసాడు అత్యాసభూతి ఎరమప్రకాంతి తృప్తి హర్షం పరమాత్మమందు స్థితి అనేవి శుద్ధ సత్త్వం యొక్క గుణాలు. ఈ గుణాలు గలవాడు బలమైన బుద్ధివంధూ అనుభవిస్తాడు.

కారణ శరీరం

సత్త్వరజస్వమోగుణాలు మూడూ సమపాళ్ళలో ఉంటే దాన్ని కవ్యక్రమం అంటారు. అది అత్యంత కారణశరీరమని చెప్పబడుతోంది ఇది సుషుప్తి దశలో ప్రవృత్తువుతుంది. ఆ అవస్థలో ఇంద్రియాలు ద్రవ్యత్రి, బుద్ధియోక్త్య ఫల్యత్రి అత్యంత లీనమైపోతాయి.

అవ్యక్తమేతక్ త్రిగుణైర్నిరుక్తం

తత్కారణం నామ శరీరమాత్మనః

సుషుప్తిలేతస్య విభక్త్యహన్

ప్రసవ సత్త్వంధ్రియ బాధి వృత్తిః 122

ఈ సుషుప్తి అవస్థలో సర్వవిధములైన విస్మయజనం పూర్తిగా అయిపోతుంది. దీజమాతంగా బుద్ధిమాత్రమే నిలుస్తుంది. సుషుప్తి అవస్థను పొందినవారు అదశలో వాకు ఏమీ తెలియలేదు అనే అనుభూతిని పొందడం జగత్ప్రాపిద్యం.

అనాత్మ స్వభావం

స్థూలశరీరం దశవిధములైన ఇంద్రియాలు పంచవిధములైన ప్రాణం పంచస్థు అహంకారాదులు సుఖదుఃఖాలు అకాశం మొదలైన సంబంధాతాలు సమస్తమైన వీళ్ళం ఇలా అవ్యక్తంవరకు గల సమస్తమూ అనాత్మగా పరిగణింపబడుతుంది. మాయ మాయాకార్యసర్వస్వం అంటే మహాత్మ్య మంటే దేహం వరకు గల సమస్తమైన విత్తం అనాత్మగా పరిగణింపబడుతుంది. అది అనాత్మ. అది ఎవడమోవి ఎవరీది.

పరమాత్మ స్వరూపం

ఇక పరమాత్మ స్వరూపాన్ని చెప్పవలసింది. విను. దీన్ని తెలుసుకొన్నవాడు సంసారబంధం నుండి విముక్తుడవుతాడు. తేజం పరబ్రహ్మను అనుభవిస్తాడు.

విశ్వం స్వయంగా నేను అనే భావానికి ఆధారమైనది ఒకటి ఉన్నది. అదే పరమాత్మ. అది జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్తి అవస్థలు మూడింటికి సాక్షిగా ఉంటుంది. అన్నమయ ప్రాణమయోది పంచకోశాలకీ విలక్షణమైనది జాగ్రదాది అవస్థలు మూడింటిలో బుద్ధి దాని వ్యత్యయా నత్తు అనత్తు నేను అనే వీనిన అస్థింబిని తెలుసుకొనేది అదే!

స్వయంగా అది నర్వాహ్ని మాన్యుంది ఏదీ (ఏ ఉద్రియమా దీన్ని మార్చలేదు బుద్ధి మొదలైన వానిని ఆస్థింబిని అది ప్రశస్యవంతం చేస్తుంది దాన్ని ఏదీ ప్రశస్యవంతం చేయలేదు. విశ్వమంతట అది వ్యాపించియున్నది. ఏదీ దాన్ని వ్యాపించలేదు ప్రకాశమనంకాని ఈ సర్వమూ ఆత్మదేతనే ప్రకాశిస్తోంది. ఆపరమాత్మ ఎదురుగా ఉండడంచేతనే దేహం ఉద్రియాలు మున్ను బుద్ధి అనేవి తమ తమ విషయములందు ఎవరిచేతనో ప్రేరేపింపబడినట్లు క్షపిస్తున్నాయి.

యాత్మ సన్నిధి మాత్రేణ దేహేంద్రియమనోధియః

విషయేషు స్వకీయేషు వర్తంతే ప్రేరితా ఇహ॥

181

విశ్వం జ్ఞానస్వరూపమైన ఆ పరమాత్మ చేతనే అహంకారం నుండి దేహం పరకు గల విషయాలు, సుఖదుఃఖాలు ఇదిమింది అని తెలియబడేటట్లు గుర్తించబడుతున్నాయి

ఆ పరమాత్మ నమస్క ప్రాణులలోను ఉంటుంది. హృదయగుహ దాని స్థానం అంబర్యామియైన ఆ పరమాత్మ ప్రాచీనమైనది అది వికలంగా నిఖండంగా ఉండే అనందానుభవం. అది ఎప్పుడూ అద్భుతమైనది. జ్ఞానంచే మాత్రమే తెలియబడేది ఆ పరమాత్మ ప్రేరణ చేతనే వాక్కు ప్రాణాలు చివిస్తున్నాయి. శుద్ధ సత్త్వములైన బుద్ధిగుహ అనందే అవ్యాక్తతాకాశమందు మాయమందు కొన్ని ప్రకాశంతో పరమాత్మ తన తేజస్సుతో సమస్త విశ్వాన్నీ ప్రకాశింపజేస్తూ అకాశంలో ఉచ్చంగా ఉండే

సూర్యుడవలె వెలుగుతూ ఉంటుంది. మనస్సు అహంకారం దేహం ఉద్రియాలు ప్రాణం అనేవి చేసే సర్వకార్యాలవి ఆ పరమాత్మ తెలుసుకొంటాడు ఇనుమును పొందిన ఆగ్నివలె వానిని అనుసరిస్తూ ఉంటాడు. ఏమీ చేయించదు. ఎరిచామాన్ని పొందదు.

ఆత్మ పుట్టదు. మరణించదు. భృద్ధి పొందదు. తగ్గదు. పరిణామం పొందదు. నిత్యమైతది. ఈ శరీరంలో రీసమై ఉంటుంది. బలవృద్ధికి కుండలో ఉండే అకాశగవని అంటుంటూ స్వయంగా ఉంటుంది. అంటే పరమాత్మ వేద్యాం వికారాలు లేనిది

ప్రకృతికంటే అజ్ఞానంకంటే, పరమాత్మ భిన్నమైనది వికృతి కంటే (ప్రపంచంకంటే) వేరయినది. శుద్ధమైన జ్ఞానమే స్వభావంగా గలది. మూర్త అమూర్త రూపంలో ఉండే ఈ సమస్తాన్నీ ప్రకాశింపజేస్తూంది. నిర్గుణమైఉంది. జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్తి అవస్థలు మూడింటిలోను నేను నేను అని సాక్షాత్తు బుద్ధికి సాక్షిరూపంలో ఉంటుంది. ౬ శిష్యా నువ్వు మనసన్నుని విషయాలపై ప్రసరించుకుంటా ఉండేటట్లు నిగ్రహించుకొని ప్రసన్నమైన బుద్ధితో నీ స్వరూపం ఆ పరమాత్మయే అని తెలుసుకో అది నేను అనే రూపంలో సాక్షాత్తుగా ఉంటుందని గుర్తించు. జనన మరణాలు అనే శరంగాలతో గూడిన అపార సంసార సాగరాన్ని తరించు. బ్రహ్మాత్వం పొంది కృతార్థుడవై అగుము.

సంసార బంధమోచువు

పురుషునికి సంసారబంధం అంటే అన్యాయమైన దేహమందు ఆత్మభావం పొందింది. అది అజ్ఞానంవల్ల ప్రాప్తిస్తోంది. ఇనసమరదాలపెల్ల కలిగే క్షేపానికి అది హేతువు. దీనివేతనే అన్యాయమైన దేహం సత్త్వమైనదనే అదే తాను అసీ భావిస్తూ పురుషుడు ఆ శరీరాన్ని కూపరసాది విషయాలతో సాలెపురుగు దాదాలతో అట్టిన గూడినవలె పోషిస్తున్నాడు. సేవిస్తున్నాడు. రక్షిస్తున్నాడు.

మిత్రమా! మూఢుడు అజ్ఞానంచే భానిదానియందు అప్రసన్న భావాన్ని పొందుతున్నాడు ఒక పెద్దపునందు మురియొక వస్తుభావాన్ని పొందుతున్నారని భావం జ్ఞానం లేకపోవడం చేతనే క్రాదునందు ఎప్పుడూ కల్గుతుంది. ఆ పిమ్మట

తత్కలంగా (సర్వ) అనర్థాలు వచ్చిపడతాయి కాబట్టి అజ్ఞానమే ఒందంగా విచ్ఛేదమౌతుంది. విలటున్నావుగదా అత్యుపాని దేహమందు అత్యుపావాన్ని పొందడానికి కారణం అజ్ఞానం. అదే బంధంగా చెప్పుదగ్గదని తాత్పర్యం.

పరిపూర్ణం నిత్యం అన్వయం జ్ఞానశక్తిచే స్ఫూరించేది అనంతమైన వైభవం గలది అయిన అత్యంత తమోగూఢమయమైన అవరణశక్తి సూర్యునిలాగాని రాసంప్రసరే ఆవరించియుంటుంది. మిక్కిలి స్వచ్ఛమైన తేజస్సుగలది తన రూపమైనది అయిన అత్యంత తమోగూఢానికి చెందిన అవరణ శక్తిచే కప్పబడగా అజ్ఞానంనల్ల పురుషుడు శరీరమే తాను అని భావిస్తాడు అప్పుడు అద్రి పురుషుణ్ణి రజోగుణానికి చెందిన గొప్పదైన విక్షేపశక్తి కామక్రోధాది గుణాలచే బంధించి బాధిస్తుంది.

మహామోహం అనే మోసలి మ్రొంగగా పురుషుని అత్యజ్ఞానం తొలగిపోతుంది. తమోగూఢమయమైన బద్ధిచే ఆతడు పిక్కు దురవస్థ అనుభవిస్తాడు. రూపరసగంధాది విషయాలు అనే విషయతో సంబంధం అపాక సంసారసాగరంలో ఆ కుమిలి కుట్టితములైన మార్గాలలో మునుగుతూ తేలుతూ తిరుగుతూ ఉంటాడు.

సూర్యుని కిరణాల నుండి ఏర్పడ్డ మేఘమిట్టి ఆ సూర్యుణ్ణి కట్టి విజ్ఞానభీష్టుంది. అలాగే అత్యంతం కల్గిన అహంకారం (అజ్ఞానం) ఆత్మతత్వాన్ని కట్టి స్వయంగా విజ్ఞానభీష్టుంది. దట్టమైన మేఘాలచే సూర్యుడు ఆద్రాదీపబలంగా ఆ దుర్గమమందు చల్లం యుండగా వాయువు ఉగ్రమై ఆ మేఘాలని బాధిస్తుంది. అపొధింగానే దట్టమైన తమోగుణంచే అత్యంత అవరణశక్తిగా (అవరణశక్తి ఆవరింపగా) విక్షేప శక్తి ఆ అజ్ఞానాని బాధిస్తోంది మునుపునుండి దుఃఖాలచే బాధిస్తుంది ఈ విధంగా ఆవరణ విక్షేపశక్తులచే మాత్రమే పురుషునికి సంసారబంధం సంభవిస్తోంది. ఆ రెండింటిచే విశేషమైన మోహంగలవాడై అతడు ఈ దేహమే నేను అని విశ్వసిస్తున్నాడు.

సంసార వృక్షం

సంసారమనే వృక్షానికి వీజం అజ్ఞానం. దేహమే ఆత్మ అనే బుద్ధి మొలక శబ్దరసాది విషయాలపై పొందే అనురాగం చివ్వుడు కర్మ ఆ వృక్షానికి బోసే విత్తు. శరీరం బోసే పంచప్రాణాలు శాఖలు. ఇంద్రియాల సముదాయం అగ్రభాగాలు. శబ్దాది విషయాలు పుష్పాలు నానావిధాలైన కర్మలు అచరించడంచే కలిగే

బహువిధాలైన దుఃఖం ఆ వృక్షం మొక్కలం. పరిభోక్తమైన జీవుడు పక్షి

వీజం సంస్కరి భూమిజన్మ తు తమో దేహోత్పత్తిరయతరో
రాగః పల్లవమంతా కర్మ తు వక్షః స్వభోజనమః శాఖాః
అగ్రాణ్డ్రీయసంహతిశ్చ విషయాః పుష్పాదీ దుఃఖం ఫలం
నానాకర్మ సముద్భవం బహువిధం తోక్తాత్ర తేషః భగవః॥

147

మనస్సు అనే మొక్క! పరమాత్మ అనే ఎత్తైన వృక్షానికి మూలం అనుదం. నిత్యరూపమోగుణాలు అనేవి ఈ వృక్షానికి రీపుల్లు ఆత్మతత్త్వం శాఖలు. వేదాంతములు అందే ఉపనిషత్తులు పుష్పాలు. ఫలాలు. మోక్షరసాదులతో అస్మత్త్వం నిండుగా ఉంటుంది. అటువంటి వృక్షాన్ని విడిచిపెట్టి సంసారమనే ఈశ్వరత్వంపై ఎందుకు అనురాగంతో ఉన్నావు?

అనాత్మ బంధం

అనాత్మమైన శరీరంతో అజ్ఞానంవల్ల బంధం ఏర్పడుతోంది. ఆ బంధం సహజం. అనాది. అనుభవం. అదే అన్య వ్యాధి కర మొదలైన దుఃఖ ప్రవాహంచే తాపాన్ని కల్గిస్తుంది.

అజ్ఞానవశాత్తు కల్గిన ఈ అనాత్మ బంధం అస్థిరమేగాని శక్త్యంతరంగాని వాయువుచేగాని అగ్నిచేగాని భేదింపబడదు. కోటికర్మలు అచరించడంవల్ల కూడా అది తొలగదు. అది ఈశ్వరానుగ్రహంచే మహాహరంగా నాడిగా ఉండే అత్యనాత్మ వస్తువుచేకరవావమైన పజ్జానమనే మహాబద్ధంచే మాత్రమే సంకటమవుతుంది. వేదవాక్యాలందు ప్రమాణ బుద్ధిగలవానికి తన ధర్మాన్ని అనుష్ఠించడంలో (తనకు విహితములైన కర్మలని అచరించడంలో) నిష్ఠ లభిస్తుంది. ఆ నిష్ఠచే మనస్సు విశేషంగా శుద్ధపవుతుంది విశుద్ధమైన బుద్ధిగలవానకే పరమాత్మ జ్ఞానం లభిస్తుంది. అ జ్ఞానంవల్లనే సంసారం సమూలంగా నాశనమవుతుంది.

దిగుడుబావిలోనే నీరు తననుండి పుట్టిన నాచుచే కప్పబడితే ప్రకాశింపదు. అలాగే అత్యకూడా తన శక్తి పల్ల ఉద్భవించిన అన్యమయూరి కోశాలు ఆయిరిందిచే కప్పబడి ప్రకాశింపదు. ఆ నాచుని తొలగిస్తే నీరు శుద్ధమై కనబడుతుంది.

ప్రతిభానికీ చాళుక్యులకు తరుస్సుంది వెంటనే ఘోషం వస్తుంది. అలాగే అన్యమయ్యాది అంశాలతో తొలగి అత్యంతం ఆనందకరమైన ఎర్రం సాయంతోతి స్వరూపం అయిన ప్రత్యేకంగా ప్రకాశిస్తుంది కాబట్టి ఎండితుడు అంధవిముక్తికోసం తప్పక ఆత్మ అనాత్మ వివేకం చేయాలి. దానిచేతన తాను స్వయంగా సచ్చిదానంద స్వరూపుడని తెలుసుకొంటాడు. అనందిస్తాడు.

ముంజగడ్డి చిన్న విశేషం నుండి వేరేకాన్ని సున్నంగా ఉండి చివరి ఆకుని వేరుచేసికట్టి కనబడే సరసదాదాలనుండి అనుంగం లాక్రిమం అయిన ప్రత్యేకాత్మ వేరుచేసి దృశ్యమైన సర్వాన్న ఆ ప్రత్యేకాత్మనుండి అయంచేసి ఎవని ఆ ప్రత్యేకాత్మ స్వరూపుడై ఉంటాడో వాడు సంసారబంధం నుండి విముక్తుడు.

అన్యమయకోశం

ఈ స్థూల శరీరం అన్నంనుండి ఉద్భవించింది కాబట్టి అన్యమయ కోశంగా పేరొచ్చింది. అది అన్నం పల్ల జీవిస్తోంది. అన్నం లేకపోతే నశిస్తుంది. తృక్కు చర్మం నూనెం రక్తం ఎముకలు పురిషం అనేవాని రాశిగా ఉండే ఈ స్థూల శరీరం నిత్యచక్రమైన ఆత్మ కాలేదు.

దేహాలయమన్న భవవోల మమయమై కోశ

శ్వాన్నేన జీవతి విసత్పతి తర్జిహీనః

తృక్కు మంసదుధిహస్తి పురిష రాశి

ర్షాయం స్వయం భవతుమర్హతి నిత్యచక్రమ్॥

157

ఈ దేహం పుట్టియుండు లేదు. మరణించిన పిమ్మటకూడా ఉండదు. అట్టి క్షణం ఉంటుంది క్షణంలో చూపుతుంటుంది. ఆనయతమైన స్వభావం గలది ఒక్కటి కానీది. అంటే అమయవాల సముదాయంచే ఏర్పడింది. జడం, ఘటంవలె చూడచ్చుని అట్టిది శరీరంయొక్క అమయ వికారాలు తెలుసుకొనే ఆత్మ ఎలా అవుతుంది?

దేహం పోచేసాదాలు మొదలైన ఆనయవాలు గలది వానిలో కొన్ని లేకదోయినా జీవిస్తుంది. కనుక అది ఆత్మ కానేరదు. ఆత్మ అమయవాలు లేనది

గదా ఆత్మయొక్క శక్తికి వాశం ఉండదు. ఆ కారణంచే కూడా దేహం ఆత్మకాదు ఆత్మ నిరూపకం. అన్నింటిని నియమించేది అని అర్థం దేహం అప్పుడే నియమించబడేది. కాబట్టి దేహం ఆత్మ ఎలా అవుతుంది? దేహానికి దేహధర్మానికి దేహం పొందే బాల్బయదొసూది అవస్థలు మొదలైన అన్నింటికీ ఆత్మ సాక్షియనది. స్వతంత్రమైనది. స్వతః సిద్ధమైనది. దేహం ఆత్మకంటే విలక్షణమైనది.

శరీరం మూలసంతో వూయబడ్డ ఎముకల గుంపు మలంతో నిండినది అతికత్తంమెనది. అటువంటి శరీరం అన్నింటికీ సాక్షియైన ఆత్మ ఎలా అవుతుంది? ఆత్మ స్వయంగా విలక్షణమైనది. తృక్కు మంసం మేదస్సు అన్న పురిషం అనేవాని రాశిగా ఉండే స్థూల శరీరమే నేను అని అజ్ఞాని తలుస్తాడు. ఆత్మ అనాత్మల విచారం చేసే ఎండితుడు దేహాన్ని విలక్షణమైనదని తెలుసుకొంటాడు తాను ప్రత్యేకాత్మ స్వరూపమని భావిస్తాడు. అజ్ఞాన దేహమే నేను అని తలుస్తాడు కేవల శాస్త్రపండితుడు దేహమందు జీవునియందు (బుద్ధియందు ప్రతిఫలించిన చితి ప్రతిబింబమందు) నేను అనే బుద్ధిని పొందుతాడు. ఆత్మ అనాత్మల వివేకం వల్ల చిత్తానంగల మహాత్ముడు ఎల్లప్పుడు నేను పరబ్రహ్మను (అహం (బ్రహ్మస్మి) అని భావిస్తాడు.

అజ్ఞానీ! తృక్కు మంసం మొదలైన వానితో ఏర్పడ్డ స్థూల శరీరమందు నేను అనే బుద్ధిని విడిచిపెట్టు సర్వమయం నిర్వికల్పం అయిన బ్రహ్మమనందు నేను అనే బుద్ధిని పొందు పరమశాంతిని అనుభవించు అనత్మయిన వేహంద్రియాదులందు క్రాంతిపల్ల కల్గిన నేను అనే భావాన్ని విడిచిపెట్టనంతకాలం విద్వాంసునికి సంసారబంధమున్న వారైగా కూడా ఉభింపదు. అతడు వేదాంత తత్వాన్ని దర్శించినవాడే అయినప్పటికీ విముక్తి కల్గదు.

నీది రూపంలో మెన్న శరీరమందరు. అర్థం మొదలైన వానిలో ప్రతిగింగా ఉన్న శరీరమందు. స్వప్నంలో తోచే శరీరమందు. జాగ్రదవస్థలో మనస్సుచే కల్పింపబడ్డ శరీరమందును అత్మబుద్ధిని పొందివుగదా ఆ శరీరమే నేను అని అనుకోవుగదా అలాగే జీవించియున్న స్థూల, శరీరమందు కూడా ఆత్మబుద్ధిని పొందికు అజ్ఞానులు సంసారంవల్ల పొందే దుఃఖానికి (జన్మాది దుఃఖానికి) దీక్షం దేహమందు అత్మబుద్ధి కల్గడం. స్థూల శరీరమే నేను అని భావించడం వల్లనే అజ్ఞానులకు సంసారదుఃఖం వచ్చిస్తోంది. కాబట్టి ఏదోవిధంగా శరీరమందు

అట్లున్నట్టి పదివిధములు. ఆ బుద్ధి తొలగిపోతే తిరిగి జన్మించడమందు ఆత కల్గును.

ప్రాణమయకోశం

వాత్సు హాటి పాదం మొదలైన పంచకర్మంద్రియాలతో కూడుకొని ప్రాణం (ప్రాణవాయువు) ప్రాణమయకోశంగా ఏర్పడుతుంది. ఈ ప్రాణమయకోశం చేతనే అన్నమయకోశం నేను అనే స్వరూపం పొందుతుంది. అన్నంతో పూర్ణమై సమస్త కర్మలందు ప్రవర్తిస్తోంది.

కర్మంద్రియైః పంచభివంశితోఽయం

ప్రాణో భవేత్ప్రాణమయస్సు కోశః

యేనాత్మవాసస్సమయోఽన్న పూర్ణాత్

ప్రవర్తతే సా సకల క్రియాసః॥

167

ఈ ప్రాణమయకోశం కూడా ఆత్మ కాదు. అది కేవలం వాయువికారం. అది వాయువువలన లోపల ద్వివిధ వక్ర వక్ర ఉంటుంది. ఏనాడు కొంచెం కూడా ఆప్తం అనిష్టం అనేది దీనికి లేవు. తన్ముగాని ఉత్తరమైనదాన్ని గాని ఇది తెలుసుకోలేదు కేవలం పరతంత్రమైనది. స్వతంత్రత లేనిది. ప్రత్యూక్తునే మాత్రమే ప్రకాశించేది అని భావం.

మనోమయకోశం

శబ్దక్తు జీహ్వ మొదలైన ఐదు జ్ఞానేంద్రియాలు మనస్సు అనే వానికి మనోమయకోశం అని వ్యవహారం. ఇది ఎన్నువులందు నాది నేను అనే ఆలోచనలు కల్గిస్తుంది. విశ్వంలోని వివిధ సంజ్ఞలు మొదలైన భేదాలు కల్గిస్తుంది. చాల బలీయమైనది. దీనికి ముందున్న ప్రాణమయకోశమందు పూర్తిగా వ్యాపించి విజృంభిస్తుంది.

జ్ఞానేంద్రియాణి చ మనశ్చ మనోమయః స్థావరః

కోశో మనూష్యామితి వస్తు విజ్ఞాన హేతుః

సంజ్ఞాది భేదకంనాశరీరో బలీయం

స్త్రక్పూర్వ కోశమభిపూర్వ విజృంభతే యః॥

168

ఈ మనోమయం అనే అగ్ని జ్ఞానేంద్రియాలు అనే ఐదుగురు యుక్తిఃపూర్వచే రగుల్చొల్లుబడి శబ్దరూపాది విషయాలు అనే నేతిధారతో వృద్ధిపొందుతూ పూర్వవాసనలు అనే సమీధలచే జాజ్జుల్కచూపమై ప్రపంచాన్ని దహిస్తుంది.

అవిద్య మనస్సుకంటే వేరుగా ఉండదు. మనస్సే అజ్ఞానం. అదే సంసారబంధానికి హేతువు. అది చక్షూషా నష్టమైతే సంసారం సర్వమూ నశిస్తుంది అది విజృంభిస్తే సమస్త సంసారమూ విజృంభిస్తుంది. వస్తువులు విడి లేనట్లువంటి స్వప్నంలో మనస్సే తన శక్తిచేత అనుభవించేవాణ్ణి విశ్వాన్ని సర్వాన్ని కూడా సృష్టిస్తుంది. జాగ్రదవస్థ కూడా స్వప్నావస్థ వంటిదే. ఆ అవస్థ సర్వం కూడా మనస్సు యొక్క విజృంభణమే. స్వప్నావస్థకీ జాగ్రదవస్థకీ ఏమీ భేదం లేదు. రెండూ నమానమే మనస్సుయొక్క విజృంభణచేత ఏర్పడతే. సుమప్తి అవస్థలో మనస్సు లయమవుతుంది. వస్తుస్వరూపం కొంచెం కూడా ఉండదు. అప్పుడు నాకు ఏమీ తెలియలేదు అని అనడం లోకప్రసిద్ధమేగదా కాబట్టి పురుషునికి సంసారం కేవలం మనస్సు యొక్క కల్పనవల్ల ఏర్పడతే. యథార్థంగా లేనేలేదు.

వాయువు మేఘాన్ని తీసుకొని వస్తుంది. దానికేతనే ఆ మేఘం ఎక్కడకో ఎగురగొట్టడమవుతుంది అలాగే మనస్సుచేతనే సంసారబంధం. సంసార హేతుం కూడా కల్పించబడతాయి. దేహాది సర్వవిషయములందు మనస్సు అనురాగాన్ని కల్పించి పురుషుణ్ణి శ్రాద్ధతో పశువుని బంధించినట్లు ఆ అనురాగంతో బంధిస్తుంది. ఆ పిమ్మట విషయతో సమానమైన ఆ విషయములందు చైరస్యం కల్పించి ఆ బంధం నుండి మనస్సే అతణ్ణి విడిపిస్తుంది.

దేహాది సర్వ విషయే పరికల్ప్య రాగం

బద్ధాతి తేన పురుషం పశువద్ధునేన

వైరస్యమత్ర విషవత్పుష్పిధాయ పశ్చ

దేనం విమోచయతి తస్యన ఏవ బంధాత్॥

175

కాబట్టి ప్రాణుల సంసార బంధానికి బంధమోక్షానికి మనస్సే కారణం రజస్వమోగుణాలచే మలినమైన మనస్సు బంధానికి హేతువు. రజస్వమోగుణాల సంపర్కంలేని శుద్ధమైన మనస్సు మోక్షానికి హేతువు.

వివేక యోగం అనే ఆ రెండింటి అధిక్యంచేత మనస్సు శుద్ధమై మోక్షమును పొందుతుంది కాబట్టి బుద్ధిమంతుడైన ముముక్షువు ముందుగా వివేక వైరాగ్యాలు గట్టిపరుచుకోవాలి.

మనస్సు అనే మనోవ్యాధిని రూపరసారీ విషయాలు అనే అంశభూమిలలో సంగరిస్తూ ఉంటుంది. సత్పురుషులు మోక్షార్థులైనా చారు ఆ జగదభ్యాసములకి వెళ్ళకూడదు. జాగ్రదవస్థలో స్థూలశరీరంతోను, స్వప్నావస్థలో సూక్ష్మశరీరంతోను అనుభవించడానికి మనస్సు ఎప్పుడో విషయాలని సృష్టిస్తోంది. శరీరానికి సంబంధించిన భ్రాష్ట్యాలు క్షుత్రీయాలి వర్గాలు, భాష్ట్యవస్థం మొదలైన ఆశ్రమాలు, వివిధ ఎటువైత్యాది జాతులు, బాదపు పాట్ల సలుపు తెలుపు మొదలైన ధర్మాలు వివిధ కర్మలు, వీరి ఫలాలు అన్నీ కూడా నిత్యం మనస్సుచే కల్పింపబడ్డవే.

మహా ప్రసూతే విషయానశేషాన్

స్థూలాత్మనా మాక్షక్షయో చ భోక్తుః

శరీర వర్ణాశ్రమ శాశితదాన్

గుణక్రియా హేతుఫలాని నిత్యమ్॥

179

అసంగం చిద్రూపం అయిన ఈ ఆత్మని మనస్సే మోహపెట్టి దేహం ఇంద్రియాలు ప్రాణాలు గుణాలు అనే వానితో బంధిస్తుంది. కర్మలను ఆదరించేటప్పుడు మానె అలాంటి అనుభవించేటప్పుడు కూడా నాడి అనే శ్రాంతిని కల్పించేది మనస్సే.

అనాత్మమైన దేహోరుబంధు ఆత్మబుద్ధి పొందడమే పురుషునికి సంసారం ఆ అధ్యాసబంధం ఈ మనస్సనేతనే కల్పింపబడుతుంది. రజస్సమోగుణాల దోషం గల అవివేకికి జన్మాదిదుఃఖం కల్గడానికి మనస్సే మూలకారణం. అందుకే తత్కాన్తి దర్శించిన ఎండితులు మనస్సే అవిద్య అని చెప్పారు. పెనుగాలి హేతుమందులాన్ని త్రిష్టేటట్లు మనస్సు విశ్వాన్ని త్రిష్టతోంది. కాబట్టి మోక్షాన్ని కోరుకొనేవాడు మనస్సును శుద్ధుల చేసుకోవాలి. మనస్సు శుద్ధమైనదియితే మోక్షం అరచేతిలోనే ఉండకూడదు అంటేది అన్వేషించాలి. మోక్షమందు మాత్రమే ఆసక్తి ఉన్నప్పుడు శక్త రసాది విషయములందరి అనురాగాన్ని విడిచిపెట్టాలి. కామ్యుకర్మలు త్యజించాలి.

మంచి శ్రద్ధతో వేదాంత వాక్యాలని గురూపదేశాన్ని శ్రవణ మననాదులతో నిబ్బుకోవాలనే నిష్ఠను కల్గియుంచాలి. అప్పుడే అతడు బుద్ధియొక్క రథోగుణవృత్తిని దూరం చేసుకోగల్గుతాడు.

ఈ మనోమయకోశం కూడా ఆత్మ కాజాలదు. ఇది ఆర్జుంతాలు గలది. పరిదామం పొందేది. దుఃఖాత్మకమైనది విషయాలని అనుభవించడానికి హేతువు. పరమాత్మ ఎప్పుడు ద్రుష్టమై, అతనిచే చూడబడే మనోమయకోశం దృశ్యమవుతుంది. కాబట్టి ద్రుష్టమైన పరమాత్మ దృశ్యం ఎలా అవతాడు? ఎప్పుడూ కాలేదు.

విజ్ఞానమయకోశం

జ్ఞానేంద్రియాలు వాని వృత్తులు వేసు కర్తవి అనే అహంకారం అనేవానితో కూడిన బుద్ధి విజ్ఞానమయకోశమవుతుంది. ఆ విజ్ఞానమయకోశమే పురుషుని సంసారప్రాప్తికి హేతువు.

బుద్ధిర్బుద్ధ్యంద్రియైఃసార్థం సప్తత్రిః కర్తృలక్షణః

విజ్ఞానమయకోశః స్థానో వుంసః సంసారకారణమ్ 186

జాగ్రదవస్థ మొదలైన మూడు ఆవస్థలందు అనునరించియుండు చైతన్యం యొక్క ప్రతిబింబం విజ్ఞానమయకోశం అని పరిగణింపబడుతుంది. ఇది సత్త్వరజస్సమోగుణాత్మకమైన ప్రకృతి యొక్క వికారం. దేహం ఇంద్రియాలు మొదలైన వానియందు వివిధ వస్తువుల స్వరూపాన్ని నేను తెలుసుకొంటున్నాను. వివిధ కర్మలు నేను ఆచరిస్తున్నాను అని కర్తృత్వ భావాన్ని ఎల్లప్పుడు ఇదే మిక్కిలి ఎక్కువగా అనుభవింపజేస్తుంది.

అనుప్రణచ్చిత్తులిలింబ శక్తి

ర్విజ్ఞాన సంజ్ఞః ప్రకృతేర్వికారః

జ్ఞానస్త్రియావానంహామిత్యజస్రం

దేహేంద్రియాదీష్టభిమన్యతే భృశమ్॥

187

ఈ చిత్తాతిబింబం అనాది. అహంకార స్వరూపమైనది. జీవుడు అని

వ్యవహరింపబడుతోంది. ఇదే సమస్య వ్యవహారాలన్నీ భరిస్తుంది. పూర్వాజన్య వాసనలని అనుసరించి పుణ్యపాపకర్మలు ఆచరిస్తుంది. ఘోషాన్ని అనుభవిస్తుంది. ఈ విజ్ఞానమయముడే విచిత్రములైన యోగులందు జన్మిస్తాడు అంటే వివిధ జన్మలు పొందుతాడు. అధోలోకాలకి ఉర్ధ్వలోకాలకి వెళ్తూ ఎవరూ ఉంటారు కర్మల ఫలాన్ని అనుభవిస్తాడు. జాగ్రత్ నష్టం నష్టమై ఆపస్త్యులు మూడూ అతనివే సుఖదుఃఖానుభవం కూడా అతనిదే

ఈ విజ్ఞానమయకొశం దేహదులకు చెందిన ఆశ్రమధర్మములందు కర్మలందు, గుణములందు నాది అనే అభిమానం కలది. పరమాత్మకి అతి నన్నిహతంగా ఉండడంవల్ల ఎక్కువ ప్రళాశం కలిగియుంటుంది. కాబట్టి అది జీవునికి ఉపాధి. దీనివల్లనే అనత్యయన దేహాదికముందు నేనే అత్యుచితం అనే యిద్ద కలిగి ప్రాంతికో ప్రవర్తనూ ఉంటుంది.

ఈ విజ్ఞానమయముడు ప్రాణమందు హృదయమందు క్షోణిగా స్థితిస్తూ ఉంటాడు. అప్పు మాత్రమే అయినప్పటికీ విజ్ఞానమయకొశం ఉపాధిగాగలది కాబట్టి కర్మ భోక్త కూడా అవుతోంది. కర్మతత్వభోక్తత్వాలు లేనిదే అయినప్పటికీ ఉపాధిలో ఉండడంవల్ల ఈ రెండు ధర్మాలు పొందుతోందని భావం

పరమాత్మ మిథ్యాత్వమైన బుద్ధితో తాదాత్మ్యాన్ని పొందడం అనే దోషంవల్ల స్వయంగా వేరుగా జీవాత్మ అన పిలువబడుతోంది. పరమాత్మ సర్వాత్మకం మెట్టి మొక్క ఏకారమే అయినా కుండలు మట్టిఉంటే వేరుగా ఏడిగా కుండలు అని పిలువబడుతున్నాయి. అట్లే సర్వార్థకమైన పరమాత్మ జీవాత్మగా పేర్కొనబడుతోంది. పరమాత్మ ఉపాధియొక్క సంబంధంవల్ల ఉపాధియొక్క గుణాలు కలిగి ఉపాధి ధర్మాలతో ప్రకాశిస్తోంది అగ్నికి వికారాలు లేవు కానీ అది ఇనుముతో కూడియున్నప్పుడు ఇనుముయొక్క వికారాలు పొందుతోంది. అలాగే పరమాత్మ ఎకరూపుడే అయినప్పటికీ ఉపాధి పొంది దాని స్వభావం వల్ల వేరుగా జీవాత్మగా వ్యవహరింపబడుతోంది.

శిష్యుని పరివ్రజ్ఞ

శిష్యుడు ఇలా ఆడుగుతున్నాడు పరమాత్మకు జీవాత్మభావం ప్రాంతిచేతనే

ఏదో మరొకదానిచేతనే కలుగుతున్నది. ఆ పరమాత్మకు ఉపాధియైన అవిద్య అనాది అంటే ఆరంభంలేనిది. అనాదికి నాశంలేదుగదా ఇప్పుడు ఆత్మకు కలిగిన జీవభావం దానితోపాటు సంసారం కూడా నిత్యమే అవుతుంది. ఇలా అయితే సంసారం తొలగింపబడేది కాదుగదా గురుదేవా! నాకు మరీ ఈ సంసారం మంచి మోక్షం ఎట్లు ప్రాప్తిస్తుంది? చెప్పండి.

గురువాక్యం

గురువు ఇలా చెప్తున్నాడు పశ్చాత్తాపం చక్కని ప్రశ్న చేసేవు. చెప్తున్నాను. సావధానంగా విను. అజ్ఞానం కల్పించింది ఎన్నడూ ప్రమాణబద్ధం కాదు. పరమాత్మ అసంగుడు. నిష్క్రియుడు. నిరాకారుడు. అట్టివానికి విషయాలతో సంబంధం ఎప్పుడూ కుదరదు. సంబంధం ఉందని భావించడం ప్రాంతియే అవుతుంది. సర్వదాసం మొదలైన ఆకాశంయుక్త ధర్మాలు ఉన్నదం ప్రాంతివల్లనేగదా

పరమాత్మ స్వయంగా ప్రకృతి నిర్గుణుడు. నిష్క్రియుడు. ప్రకృత్యాత్మ ఆనందస్వరూపుడు. అతనికి జీవభావం బుద్ధియొక్క ప్రాంతిచేతనే వ్రాపించింది. జీవాత్మ అనే వ్యవహారం బుద్ధియొక్క ప్రాంతిచేతనే పిర్చిందని భావం. జీవభావం పరమాత్మకు లేనేలేదు. ప్రాంతి అజ్ఞానం తొలగిపోతే పరమాత్మకంటే వేరుగా మరొకవస్తువు అనుభవించబడిదు. ప్రాంతి ఉన్నంతవరకే మిథ్యాజ్ఞానంజేత ప్రమాదవశాత్తు విజ్ఞానభిన్నున్న జీవభావం ఉంటుంది. ప్రాంతి సరిగ్నే జీవభావం అత్మకు తొలగిపోతుంది. అత్మభావమే బాసిస్తుంది. ప్రాంతి సమయంలోనే కదా త్రాడుకి సర్పత్వం ప్రాంతి వదిలితే సర్పత్వం ఉండనే ఉండదు. అది త్రాడుగానే కనబడుతుంది. జ్ఞానం కల్గినంతవరకే అవిద్యకీ దాని తార్కాలకి అనాదిత్వం జ్ఞానం కల్గితే అనాదియైన అవిద్య సమూలంగా నశిస్తుంది. స్మృతిలో పొందిన అనుభవం అంతా మెలకువ రానంతవరకే గదా మెలకువ వస్తే స్మృతిలో పొందినవి వాని అనుభవం వర్ధిల్లం నశిస్తాయిగదా.

అవిద్య అనాది అయినప్పటికీ నిత్యంగాదు. ఘటంయొక్క ప్రాగభావం కూడా అనాదియే ఘటం ఉత్పత్తం కాగా అనాదియైన ఆ ప్రాగభావం పూర్తిగా ధ్వంసం అవుతోందిగదా అలాగే అవిద్యకూడా జ్ఞానప్రకృత్యసంతరిం నశిస్తుంది.

బుద్ధితోగఁ ఉపాధి సంబంధంవల్ల ఆత్మయందు జీవత్వం బాగా కట్టించబడింది. కాబట్టి ఆత్మకంటే వేరుగా జీవుడు లేనదేదు. స్వరూపంచే జీవుడు వెంక్షజుడు. మిథ్యాజ్ఞానంచేత తన స్వరూపమైన ఆత్మకు బుద్ధితో సంబంధం కట్టించబడింది. సమస్తా జ్ఞానంచేత మాత్రమే మిథ్యాజ్ఞానం తొలగిపోతుంది. కర్మబలం అనుష్ఠించడంచేత, జీవబ్రహ్మల జక్కరూపమైన (జీవో బ్రహ్మైవ విజ్ఞానం సమస్తా జ్ఞానం అని శ్రుతి సమ్మతి) ఆత్మ అనాత్మల ఏకేకంచేతనే ఆ నదెల్లా జ్ఞానం లభిస్తుంది. కాబట్టి ఏది ప్రత్యగాత్మయో ఏది అనద్రూపమైన ఆత్మయో అంటే జీవాత్మయో తప్పక తెలుసుకోవాలి.

బుద్ధితో కూడిన జలం అస్థిష్టంగా ఉంటుంది. ఆ బుద్ధి తోలగితే నీళ్లు స్ఫుటంగా భాసిస్తాయి. అలాగే ఆత్మ కూడా దోషాలు లేకపోతే స్ఫుటంగా ప్రకాశిస్తుంది. అసత్తు (అజ్ఞానం) తొలగిపోతే ఎల్లప్పుడూ ఆ ప్రత్యగాత్మ స్ఫుటంగా భాసిస్తుంది. కాబట్టి ఆ సద్రూపమైన ఆత్మకు సంబంధించిన ఆహంకారం మొదలైన వస్తువు తప్పక తిరస్కరింపదగ్గది.

అందువల్ల విజ్ఞానమయకోశం పరమాత్మ కాదు. వికారి జడం ఒకే అవరూపకు పరిమితమైనట్లు పరిగణింపబడదీ అది ధృశ్యం. వివిధ రూపములందు ప్రవర్తించేది. కనుక విజ్ఞానమయకోశం అనిత్యమవుతుంది. ఆ కారణంగా అది నిత్యమైన ఆత్మ ఎన్నడూ కాజాలదు.

అనందమయకోశం

అనందం యొక్క ప్రతిబింబంచే వ్యాప్తి పొందిన శరీరం గలది. తమోగుణం చేత విజృంభించేది అనందమయకోశమని చెప్పబడుతుంది. ప్రియము మొదలైనది గుణంగా గలది. ఇది ఇష్టమైన వస్తువు లాభించడంచేత కలుగుతుంది. షష్టాత్మకంకు షణ్మాస్త్రి అనుభవించడంలో ప్రస్ఫూర్యమవుతుంది. శరీరం ఒక్కటి అంటే చాలు. ప్రయత్నం లేకుండానే స్వయంగా అనందరూపాన్ని పొంది అనుభవించబడుతుంది.

అనంద ప్రతిబింబం చంద్రితసుర్వత్రి వైహింబంభా
స్యాదానందమయః ప్రియాది గుణః స్వేచ్ఛార్థలాభోదయః.
పుష్కలస్వానుభవే విభాతి కృతినానందరూపః పురుషం
భావ్యా నందతి యత్ర నాథు తనుభ్యన్మాతః ప్రయత్నం వినా॥ 209

ఈ అనందమయకోశం నున్నప్పుడు చంద్రితసుర్వత్రి వైహింబంభా అని ప్రాగ్భవనలోను ఇష్టమైన వస్తువుని పొందడంవల్ల కొంచెం కలుగుతుంది. ఈ అనందమయకోశం కూడా పరిమాత్మ కాదు ఎందుకంటే ఇది తమోగుణం ఉపాధిగా గలది. ప్రకృతి యొక్క వికారం. పుష్కలస్థానం ఘోరంగా అభివృద్ధి. పిషిధ వికారాల కలయిక వల్ల కలుగుతుంది.

ఈవిధంగా ముక్కులు వేదారత నాక్కాలు ఆధారంగా వ్రేలిల్లో అస్పృశ్యురూపి కోశాలు అయిదూ కూడా అత్త కాదని నిరూపించబడ్డాయి. ఈ అయిదూ కాకపోయినప్పటికీ సాక్షిగా జ్ఞానరూపంగా ఉండే చిన్నపు మాత్రమే మిగులుతుంది. అదే ఆత్మ. స్వాతంత్ర్యం ప్రకాశకం. మనకోశాలకంటే వేరైనది. జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్తి అవస్థలు మూడింటికి సాక్షిమైనది. జాయతే అస్తి మొదలైన ఉద్బిధ వికారాలు లేనది. నిరంజనమైనది. సదా అనంద రూపంగా తన స్వరూపంగా అది వండితునివే తెలుసుకోదగ్గది.

శిష్యుని ప్రశ్న

శిష్యుని ఇలా అడుగుతున్నారు గురూత్వమా! మిథ్యవల్ల కలిగేయ అని నందకోశాలని తిరస్కరిస్తే నాకు సరేం అభావంగానే తలపడతానంటే ఈ వండితునివే తెలుసుకోదగ్గ వస్తువు తనయందు ఉన్నదా?

గురువు సమాధానం

గురువు ఇలా వివరిస్తున్నారు పర్యావరణం! ఎల్లాం చేస్తేవు. ఆత్మను గూర్చి విచారించడంలో నిష్పాదబింబ అభివృద్ధి. ఆ అహంకారం మొదలైన వికారాలు చాని అభావం కూడా ఎవనిచే భూదలమితున్నాయో, ఎవడు దేనిచేతనూ భూదలమిదో అతడు పరమాత్మ అనే కలదు. సమస్తం తలపెనవాలి అనే పోకిరి నాక్కిమైన బుద్ధితో గ్రహించు.

ఏదైనా ఎవనిచేతనైనా చూడబడితే దానికి ఆతడ సాక్షి అవుతాడు. చూడనిదానికి సాక్షిగా ఉండడం సాధ్యం కాదుగదా అనుగా సాక్షిత్వం కుదరదు. ఎంతమాత్రం స్వయంగా తనకు తానుగా మారబడేది కాదల్లీ దానికరి సాక్షిగా చెప్పదుగదా. అది పరిబ్రహ్మమే అదే సాక్షాత్కార ప్రత్యక్షాత్మ చిత్రరూపం కాదు. పరిబ్రహ్మమే అభిన్నమైనది.

జాగ్రత్ స్వప్నసుషుప్తి అవస్థలు మూడింటిలో ప్రత్యగాత్మగా ఏది స్వరూపంగా ప్రకాశిస్తుందో లోపల ఒక్కటిగా నేను నేను అని ఏది స్మరిస్తుందో నానా ఆకార వికారిమూలతో అహంకారం మొదలైన ఈ అస్థింధీని చూస్తూ పరబ్రహ్మ ఆనంద శ్వాసరూపంలో స్మరించేది ఏదో చాస్తూ నీ స్వరూపంగా వ్యాధియంలో తెలుసుకో

జాగ్రత్ స్వప్నసుషుప్తి స్వరూపం మోక్ష సౌ సముజ్జ్వలంభతే
ప్రత్యగూపకయా కదాహదుహమిత్యంతః స్మరన్నేకధా
నానాకార వికార భజన బ్రహ్మన్ పశ్యన్నహృదిముఖాన్
నిత్యానంద చిదాత్మనా స్మరతి తం విద్ధి స్వమేతం హృది |

219

చిదాభాసుడు

కుండలోని నీటిలో ప్రతిఫలించిన సూర్యబింబం చూసి మూఢుడు నూరుదే అంటుంటాడు అలాగే అజ్ఞాని బుద్ధి అనే ఉపాధియందున్న చిదాభావశ్చేత్రే సృష్టి చూసి ప్రాంతితో ఆ చిదాభాసుడే తాను (ఆత్మ) అని తెలుస్తాడు. ఎండియడ అత్యానాత్మల పవేదన చేయాలవాడు గనుక కుండను కుండలోనున్న నీటిని ఆ నీటియందు ప్రతిఫలించిన ప్రతిబింబాన్ని సర్వాస్తి పెదచెప్పెద్ది అకాశలోనున్న సూర్యుణ్ణి చూస్తాడు. అకాశంలోనున్న సూర్యుడు తిటిస్తంగా ఉంటూ కుండనీ అకుండలోని నీటిని చూచియందున్న ప్రతిబింబాన్ని ప్రకాశింపజేస్తున్నాడని అతడు న్నాయం ప్రకాశకుడు అనీ కూడా గుర్తిస్తాడు. అలాగే ఆ పండితుడు దేహస్థి బుద్ధిని అందులోన ఆ శ్రేతస్య ప్రతీకంబాన్ని (తీపుణ్ణి) విడిచిపెట్టి బుద్ధి గుహయందున్న ప్రత్యగాత్మన్ దర్శిస్తాడు. ఇట్టి తాను ఆత్మస్వరూపుడని ఆ ఆత్మ ప్రాణ అణుల జ్ఞానస్వరూపం అనాత్మమైన దేహాధికం సర్వాస్త్వ ప్రకాశింపజేసేది సత ఆసత్ అనేవానికంటే పెరిక్షణల సత్వం సర్వాధిపత్యం గలవి అంతటా ఉండేది

మిక్కిలి సూక్ష్మమైనది లోపలా బ్రహ్మ శూన్యమైది అసన్యమైది అనీ తెలుసుకొంటాడు. దాని వల్ల ఆ పురుషుడు పాపరహితుడు రజోగుణంబేనివాడు మృత్యువు పొందనివాడు భోకం విడిచినవాడు అసందేహుడు అపతాడు అతడు దేవుడంటే స్వయంగా కొంచెం కూడా భయపడడు ముముక్షువుకి సంసారబంధ విముక్తికి తన తత్వాన్ని (ఆత్మస్వరూపాన్ని) పొందడం తప్ప మరొక మార్గం లేదు.

బ్రహ్మముతో అభిన్నత్వం అనుభవించడం అనే విజ్ఞానం సంసార విముక్తికి కారణం ఆ బ్రహ్మజ్ఞానభవం చేతనే అర్హతయం అనందస్వరూపం అయిన బ్రహ్మను ఎండియలు పొందుతాడు. బ్రహ్మాత్మ భీష్మమైన అనుభవంగల ఎండియడు తీరిగి సంసారంలో ప్రవర్తించడు జననమరణాత్మకమైన సంసారంలో భుజేయబడని తాత్పర్యం. కాబట్టి తాను బ్రహ్మమే బ్రహ్మముకంటే వేరయినవాడు కాదు అని తప్పక తెలుసుకోవాలి.

బ్రహ్మ స్వరూపం

బ్రహ్మము సత్యమైనది. జ్ఞానస్వరూపం. అనలకం విశుద్ధం. అస్థింధీకి పరమైనది. స్వతః సిద్ధం సత్యం అసందేహము ప్రత్యగాత్మతో అభిన్నం అది నిరంకురం ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. అది సద్రూపం. తనకంటే వేరూ మరొక ముఖ్య భేదం. ఎరు అద్వైతం. వరతత్వాన్ని తెలుసుకొన్నప్పుడు మరొకటి ఏదీ కొంచెం కూడా మురదలో ఉండదు అంతటా ఒక్క బ్రహ్మమే గోచరిస్తూ ఉంటుంది. ఈ పీఠం నమ్మకమూ నానా రూపాలలో అజ్ఞానం వల్లనే స్ఫూర్తిస్తుంది. కాని అదికూడా నానా కల్పనారహితమైన బ్రహ్మమే.

మట్టినే చేయండింటి అంతా మట్టియే అవుతుంది. రానికంటే భీష్మం కాదు అంతటా కుండ మట్టిరూపంలోనే ఉంటుంది. మట్టికంటే వేరుగా కుండ ఎక్కడా ఉండదు. కుండ అనే పేరు మిథ్యనే కల్పింపబడింది మాత్రమే. ఎవడైనా మట్టి నుండి వేరుచేసి కుండ రూపాన్ని చూపించగలడా? అది అసాధ్యంగదా కాబట్టి అజ్ఞానంవే కుండ అనేవి కల్పింపబడింది. యథార్థంగా అక్కడ ఉన్నది మట్టియే అలాగే సద్రూపమైన బ్రహ్మము నుండి వచ్చినది సర్వమూ సత్య బ్రహ్మమే. అది జ్ఞానప్రేమాని లభిస్తున్నదని ఏదీలేదు. ఒకవేళ ఎవడైనా సత్యంకంటే వేరుగా

బ్రహ్మమునుందు ద్వితత్వావాన్ని ఏకేధిగోంది. శ్రుతి ప్రమాణంచేతను. అనుగ్రహించిన యుక్తిచేతన. ఈశ్వరునికి జీవునికి గల భేదం తప్పక తిరస్కరింపదగదే అవుతుంది. జీవేశ్వరునికి భేదం కల్పితం కాబట్టి సత్యం కానేరదు. బ్రాహ్మనందు మాదండ్ల సర్వత్వం అలాగే స్వప్నంలో పొందిన విశ్వం సత్యం కానట్లే ఈశ్వరునియందు జీవత్వం కూడా యథార్థం కాదు. ఈవిధంగానే దృశ్యమైన విశ్వాన్ని కూడా పాదుయుక్తితో తిరస్కరించి బ్రహ్మముతో విశ్వానికి గల ఏకత్వాన్ని తెలుసుకోవాలి. విశ్వం కూడా శ్రాంతిచే కల్పించబడ్డదే గాన బ్రహ్మముకంటే వేరుగా నున్నది కావని తాత్పర్యం.

జీవేశ్వరుని కు ఇక్కడ కేవలం లక్షణావృత్తిచేతనే సిద్ధిస్తుంది. ఆ రెండింటికీ అభివ్యక్తి అనుంధరూపాన్ని సిద్ధించడానికి జహత్, అజహత్ భేదాలు రెండూకూడా చాలవు. ఆ రెండింటిచేత జహదజహాల్లక్షణ భేద మాత్రమే విశ్వం సాధ్యమవుతుంది. ఎప్పుడో ఎక్కడో మాసిన దేవదత్తుణ్ణి పట్టికొని "ఆ దేవదత్తుడే మీదు" అని చెప్పిస్తున్నాడు దేవకాలాది పరుద్ద ధర్మాలు తొలగి నీనే ఆ దేవదత్తుడు. ఈ దేవదత్తుడు అవకాశం పరుద్దంగా ఉండే ధర్మాలు విడిచిపెట్టేనే ఇద్దరికీ ఏకత్వం సమస్తమయి అవుతుంది. అలాగే తత్త్వమసి" అనే వాక్యమందు కూడా తత్. త్వమే అనే రెండింటికీ చెందిన సర్వాత్మ్యం, కించవేజ్జత్వం అనే ఓరుద్ధర్మాలు తొలగించి ఒద్దరిలో సమానంగా ఉన్న చైతన్యాన్నే మాత్రం క్షింకొంటే జీవేశ్వరునికి బద్ధం స్వభావమవుతుంది. పాపితులు ఈశ్వరునియందు జీవునియందు గల ప్రత్యాన్ని మాత్రమే గ్రహించి జీవేశ్వరునికి అంద భావాన్ని నిరూపిస్తున్నారు. బ్రహ్మాత్మలకి బ్రహ్మాన్నీ అఖండత్వాన్నీ ఎన్నో మహావాక్యాలు బోధిస్తున్నాయి.

ద్వాపారాద్యైకంలోని "అస్థిల ముణ్డహస్త మదీర్ఘమలోహిత మస్త్వహమ్" అనే వాక్యం ప్రకారం అసత్తుని నిషేధిస్తే ఆత్మ స్వయం సిద్ధమవుతుంది అకాలంపల దీహింపకర్మగానిది అస విచదిమవుతుంది. కనుక ఈ కనుబడి దేహోదయం మధ్యామిత్రమే. దానియందు అదే నేను అనే ఒద్దని పడిలిపెట్టె. విచర్చమనే బుద్ధితో నేను బ్రహ్మమే అనీ, నేను అఖండమైన జ్ఞానస్వరూపాన్ని అనీ తెలుసుకో

మట్టిలో చేయబడి కుంభ మొదలైనవి అన్నీ మట్టికంటే వేరుగాలేవు. అలాగే సత్తు (బ్రహ్మము) నుండి వచ్చిన దేహాదికం, జగత్తు మొదలైనవిన్నీ కూడా సదాత్మకమే అవతాయి. సత్తుకంటే ఎది వేరుగా లేదు. అది సత్తం. త్రికాణా బాధితమైనది స్వయంగా ఆ బ్రహ్మమే నీవు. కాబట్టి శిష్యా! నీవు ఆ బ్రహ్మమే అయి ఉన్నావు (తత్త్వమసి). ప్రశాంతం అయిం అస్థిలీకీ పరు అయిం అద్భుతం బ్రహ్మమే నీవు.

మృత్యార్థం నకలం ఘటాది పతనం మృత్యాత్రమేవా॥ భీతః తద్భక్త స్థానతం సదాత్మకమిదం నన్మాత్రమేవాభిలషే
యస్మాన్నాస్తి పతః పరం కిమపి తత్ సత్యం న అత్మా స్వయం
తస్మాత్ తత్త్వమసి ప్రశాంతమయం బ్రహ్మధ్యయం యత్పరమ్॥ 253

సిద్ధిలో స్వప్నమందు అనుభవించిన దేశం కాలం విషయం జ్ఞాతి సుత్తు అంతా మిథ్య అని స్పష్టమేగాదా అలాగే శాగ్రదవచ్చులో జగత్తు కూడా అజ్ఞానం ఎట్ల పిత్తుడైది. ఆ ప్రకారంగానే ఈ శరీరం ఎద్రయాల ప్రాణం అహంకారం మొదలైనవి అన్నీ కూడా అసత్. మిథ్యమే కాబట్టి నుచ్చ అ పరబ్రహ్మం. ప్రశాంతం అమలం అయిన అస్థ్యయ బ్రహ్మచి.

తత్త్వమసి వాక్యార్థ వివరణ

జాతి నీతి కులం గోత్రం అనే వానికి దూరమైనది బ్రహ్మమే. అది నామం రూపం గుణం వోం లేనిది. దేశం కాలం విషయం అనేవానికి అభేదమైంది. ఆ బ్రహ్మమే నీవు. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావనూ ఉండు.

అన్నింటికీ పరిమైనది సకల వాక్యాలకు అగోచరమైనది, విచలమైన జ్ఞానసిత్రానికి గోలగుంటే తెచ్చి చదవాలి అనాది అయిన ఆ బ్రహ్మమే నీవు. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు. క్షుత్తిహాసల శోకమోహాలు జననమరణాలు అనే దీర్ఘం లేనది యోగుల హృదయంలో భావించబడదే. ఆద్రయాలచే భావించకర్మంగానిది, బుద్ధిచే తెలుసుకోదగిది. దోషులేన బద్ధర్మమైన ఆ బ్రహ్మమే నీవు. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు.

శ్రాంతిచే కల్పించబడ్డ ఈ జగత్తుకీ దాని కార్యాలకీ కూడా ఆశ్రయమైనది.

తనకు తానే అశ్రయమైనది సత్త అన్న అనే రంగిలించి వలక్షణమైనది అవయవాలు లేనది. నాదీలేనది. ఎరిపూర్ణమైనది అయిన ఆ బ్రహ్మమే నీవు. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు. పుట్టిన పృథ్వి పరిపాకల అగ్రురల వ్యాధి వాతవం అనేవ లేనది అవ మున్నెనది జగలుయొక్క శ్శక్తి స్థితిలయాలకి కారణమైనది అయిన ఆ బ్రహ్మమే నీవు. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు. అనంతం వేరైనది లేనది అక్షరానికి అందనది. కెరిటాలు లేని అకరాకిలది సర్వబ్రహ్మమని సంఖ్యం ఎండాలు నుండి విడిచినది అంధరహితమైనది. అయిన బ్రహ్మమే నీవు. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు. ఏకం అయిన అనేక కారణరూపం. కారణాకరాలు లేనది. కార్యకారణాలకి విలక్షణమైనది. స్వతంత్రమైనది అయిన ఆ బ్రహ్మమే నీవు. మనస్సులో ఆ బ్రహ్మమే నేను అని భావించు.

ఏకబాబు లేనిది అనల్గమైనది అక్షరమైనది క్షర అక్షరావకంబి విశ్రాంతమైనది అన్విలించి వలక్షణమైనది చరమైనది నిత్యమైనది తరగని ముఖ్యరూపమైనది నిరంజనమైనది అయిన ఆ బ్రహ్మమే నీవు. మనస్సులో ఆ బ్రహ్మమే నేను అని భావించు. కంకణాలు కేయారం అని వివిధ రూపాలతో నాదాలతో జంగారం చౌచవారింపబడుతున్నట్లు సర్వ వాతరూప గుణ విక్రియలతో భ్రమచే అనేక విధాలుగా భాసిగ్గుంది. అది స్వయంగా క్రియారహితమైనది. అదే బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు.

ఏకరూపమైనది వేరొకటి లేనిది, వరమైనదానికంటే పరమైనది ప్రత్యక్షమైనది ఏకరస అనంద రూపమైనది ఆత్మలక్షణం గలది సత్తం చిత్తం భావం అనంతం అవ్యయం అయి ప్రకాశించేది బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మమే నేను అని మనస్సులో భావించు.

ఈ విధంగా చెప్పిన ఈ అస్త్రాన్ని బ్రహ్మమును, స్వయంగా ప్రసిద్ధమైన యుక్తులతో సులభమర్హతంగా మనస్సులో భావించు. దానివల్ల అంతేతిలోన నీచీవరి లక్షణాలు ప్రాప్తమవుతుంది. శుభమైన జ్ఞానయంత్రంగా పరిశుద్ధమైన తత్వాన్ని తెలుసుకో అది సంఖ్యలను సైన్యాలను రాజువరి ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. ఆ పరితత్వాన్ని అశ్రయించు అట్లాదు నీ స్వరూపమైన ఆత్మయందే ఉంటూ బ్రహ్మమునందు నమస్త విశ్వాన్నీ బయం చేసుకో

మధ్య గుహాయందు శత అనంత అనేవానికి నిలక్షణమైన బ్రహ్మము ఉంటుంది. అది సత్తం పరం అద్వితీయం. ఆ మధ్య గుహాయందు క్షుద్రాముగా ఉండేవానికి శిష్యా తిరిగి సంసారగుహాప్రవేశం ఉండదు అందు జనన మరణాలకమైన సంసారానుభవం పొందరని భావం.

వాసనాత్మయం

బ్రహ్మనుభవం కల్గినప్పటికీ పెక్కు జన్మలనుండి వస్తున్న వాసన బలీయమైనది. అది అనాది. నేను కర్తని చేయ భోక్తని అనే వాసన భృథంగా ఉంటే అది అతని సంసారజ్ఞానికి హేతువు అవుతుంది. అత్మయందు బ్రహ్మగ్ భృష్టితో ఇంద్రియాల శక్తులని లోసలికి మరల్చుకొని నేను శ్రుత్యగాత్మని అనే భావాన్ని పొందుతూ ఉండేవాడు ప్రయత్నించి ఆకర్షిస్తూ భోక్తత్వ రూపమైన వాసనని పోగొట్టుకోవాలి. ఆ వాసనని పదలూకోవడమే ముక్తి అని మునులు చెప్పారు.

అవాత్మయైన దేహదులందు నేను నాది అనే భావం అధ్యాన అనిపించుకొంటుంది. ఎండితుడు అత్మనిష్ఠుడై (తన స్వరూపమైన ఆత్మయందే ఉంటూ) ఆ అధ్యానని వదిల్చుకొవాలి.

అహం మమేతి యో భావో దేహదాశనాత్మని

అధ్యానోయం నిరస్తవస్థి విడుషా స్వాత్మనిష్ఠయా॥ 289

బుద్ధికి దాని వ్యత్యులకి సిద్ధియైన ప్రత్యగాత్మ నీ స్వరూపమని తెలుసుకొని ఆ బ్రహ్మమే నేను అని ఎరమాత్మయందే ఉంటూ అనాత్మయైన దేహదాశమందు అన్యవావాన్ని విడిచిపెట్టు.

లోకవాసనని దేహవాసనని శాస్త్రవాసనని విడిచిపెట్టి ఆ మూడింటివల్ల కలిగే అధ్యాన హేతులతో అనాత్మయైన దేహదాశమందు అత్మభావాన్ని తొలగించుకోవాలని భావం. లోకవాసన దేహవాసన శాస్త్రవాసన ఉన్నంతకాలం శ్శాసం కల్గదు. సంసారమనే కారాగారంనుండి ముక్తి కొరుకొనేవారికి పరీషములైన ఈ మూడు వాసనలు కాళ్ళపై కట్టి జనుల సంకెళ్ల వంటివని తత్త్వవేత్తలు చెప్పారు. ఆ వాసనలనుండి విడివడినవాడు ముక్తిని పొందుతాడు.

గంధపుచెక్క, ఎకువకాలం నీటిలో ఉంటే పులిసగుండు దాన్ని ఆచరిస్తుంది. అలాగే దానికన్న నుగంధం లోపిస్తుంది. కానీ దాన్ని ఒక్కసారి నానమీద అరగదీస్తే బాహ్యంగా ఉండే వాసన (దుర్బంధం పోతుంది) సహజమైన నుగంధం ఎరుమిస్తుంది. అలాగే లోపల అంటిపెట్టుకొనియున్న మనంకములైన మలినవాసనలూ భూమి వరమాత్మకు చెందిన వాసనని కప్పిపుచ్చుతుంది. శ్రుతియొక్క సంఘర్షణవేది మనవాసనలు మారిమౌనకాయి అత్మవాసన పుకర్తై ప్రస్థాపించుతుంది.

మనస్సు ప్రత్యక్షాత్మమనందు స్థిరంగా ఉన్నంతకాలం అది బాహ్యవాసనలవి విడిచిపెట్టుంది. వాసనల నిశ్శబ్దంగా తొలగిపోతే ఏ ప్రతిబంధకం లేని ఆత్మానుభవం లభిస్తుంది.

యథా యథా ప్రత్యగవస్థితం మనః

తథా తథా కుంతతి బాహ్యవాసనాః

నిశ్శబ్దమోక్షే సతి వాసనాభా

మాన్యానుభూతిః ప్రతిబంధభూత్వా

277

యోగుల మనస్సు ఎల్లప్పుడూ ఆత్మమందే స్థిరంగా నిలిచి లయమవుతుంది. కనుక వాసనలు లయం చేసుకో అధ్యాసమే తొలగించుకో తమోగుణం సత్పుణతోగుణాలవేతను. రజోగుణం సత్పుణాలవేతను. మిత్రిత సత్పుణ శుద్ధి శ్చంద్రితను సరిస్తుంది. కాబట్టి దైర్ఘ్యంతో శుద్ధ సత్పుణాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని అధ్యాసం వదిల్చుకో శరీరాన్ని ప్రాసక్తికర్మ పోషిస్తుందని నిశ్చయించుకొని సక్తారంగా ఉండు. దైర్ఘ్యంతో ప్రయత్నించి అధ్యాసను తొలగించుకో

నేను జీవుణ్ణి కాను పరబ్రహ్మని అని నిత్య నిరంతరం ధ్యానిస్తూ వాసనల వేగంవల్ల ప్రార్థించిన నీ అధ్యాసను పోగొట్టుకో శ్రుతి, యజ్ఞ, సామధర్మం అనే మూడిందిచేత నేను సత్పుణయుణ్ణి అని తెలుసుకొని ఆధ్యాసంపై కనిపించు అధ్యాసం పోగొట్టుకో ఆత్మసంపూర్ణికి వస్తువుని గ్రహించినా విడిచిపెట్టినా కొంచెం కూడా అది ఫలప్రదమైన కర్మ కాదు. నిత్యం ఆత్మయందే స్థిరంగా నీ అధ్యాసమే తిరిగివస్తుంది.

తత్త్వమని మొదలైన వాక్యాలపల్ల జీవేశ్వరుల యజ్ఞానం కలుగుతుంది. దానిచే బ్రహ్మమనందు జీవాత్మ దృఢంగా ఉండడంకోసం నీ అధ్యాసమే లయం

చేసుకో ఈ దేహముందు ఒది నేను అనే భావం నిశ్శబ్దంగా మునుపటివరకు సావధానంగా మనస్సుని నిగ్రహించుకో నీ అధ్యాసని పోగొట్టుకో ఓ పండితుడా! జీవాత్మ జగత్తు అనే రెండు సామ్యంలో పోలిన వస్తువులవలె కల్పించబడని యథార్థములు కావు అని స్మరించే వరకు నీ అధ్యాసము నిరంతరం తొలగించుకో నిద్ర ఉ గాని లోకవ్యవహారానికి సంబంధించిన మాటకుగాని పరాకుకి గాని కొంచెం కూడా అవకాశం ఇవ్వకుండా మనస్సులో అంతఃకరణంలో ఆత్మను ధ్యానించు.

తల్లిదండ్రుల శుశ్లేషోదేశరూపమైన ముఖంనుండి ఈ జీవాం ప్రాల్లింది. మలమాలముయం. ఆట్టిదాన్ని దూరంగా పిడిచి బ్రహ్మమే అయి జీనితాన్ని సార్థకం చేసుకో ఓ మునీ! ఘటమందు పరిమితమైయున్న ఆకాశాన్ని వాహికాశంలో లయంచేసినట్లు జీవాత్మని వరమాత్మయందు లయం చేసుకొని పరిపూర్ణమైన బ్రహ్మరూపంతో ఎల్లప్పుడూ తూర్జీభావంతో ఉండు పరమాత్మ స్వయం ప్రకాశకం. సర్వాంగీ ఆధారం. మనస్సులో ఆ వరమాత్మని పొంది పంచాంగం (నీ శరీరం, శ్రుతిపాదం వత్సర్గ భువనంతో కూడినది) కూడా మలభాండములనీ తలచి విడిచిపెట్టు. దేహంపై పొందుతున్న నేను అనే భావాన్ని ఎర్లప్పుడూ చైతన్య స్వరూపమైన నదానందమందు బ్రహ్మమనందు ఉంచి లింగశరీరాన్ని విడిచిపెట్టి కేవల పరబ్రహ్మమే ఆగుము.

అప్పుడే ప్రతిబింబించిన ఆంతఃకరణంవలె దేసయందు ఈ జగత్తు ఆధానంగా ఉంటేందో ఆ పరబ్రహ్మమే నేను అని తెలుసుకొంటే కృతకృత్యుడినీ అనుతావు. సత్యం నీ యథార్థరూపం అప్పుడే నిరాకారం అక్రియం జ్ఞానం అద్భుతానందం అయిన ఆ పరబ్రహ్మమును పొంది అనత్మమైన శరీరాన్ని విడిచిపెట్టు. అది ఆత్మకి నాట్టకాదు భరించిన వేషంవంటిది.

క్షణంలో లయమవడాన్ని యాత్నా ఉదదించేత అన్నివిధాలా ఈ కనబడే సర్వం మిథ్యయే అనిత్యమే అది నేను అనేదానికి శరణం కాలేదు! అహం మొదలైనవానికి క్షణికత్వమే నిద్రాస్థిత్వమైయు నేను సర్వం తెలుసుకొంటున్నాను అనే జ్ఞానం ఎలా సిద్ధిస్తుంది?

అహంకారం మొదలైన వాని అన్నింటికీ ప్రత్యగాత్మ సాక్షియైంది. అది ప్రత్యగః సమస్తవిద్యలో స్పష్టంగా కనపడుతుంది. "అజ్ఞో నిత్యః" అనే ప్రతివాక్యం స్వయంగా ప్రత్యగాత్మ వ్యక్తికలనెనది నిత్యమైనది అన్న అసత్య అనే వానికికంటే పరిక్షణమైనది అని చెప్పాలి. ఆ ప్రత్యగాత్మ ఒక్కటే వికారాలు గల ఇంద్రియాల సర్వవికారాలు తెలిసినది. కాబట్టి తప్పక నిత్యం వికారరహితమై ఉండడానికి అర్హమైనది.

కొరికలయందు, స్వప్నమందు సమస్తమందు పూర్వం చెప్పబడే భృశ్య మందు, అహంకారం అనే వానియొక్క అభావం లేకపోవడం వల్లగా మాటమాటకీ చూడబడుతోంది. ఆ కారణంగా మానసికమైన దేహమందు, అలాగే బాధించే కలంపబద్ధ దేహమే నేను అని తలచిన అహంకారమందు అభిమానాన్ని గ్రహించే నేను అనే భావాన్ని పడిపెట్టు మూడుకొరతల వాదించబడిన అభిమానమైన జ్ఞానస్వరూపాన్ని ప్రత్యగాత్మ తెలుసుకో అదే నీ రూపమని గుర్తించి శాంతని పొందు. తరలిన శవంవంటి శరీరాన్ని జ్ఞానయించి ఎక్కడ కలం గోత్రం నామం రూపం ఆశ్రమం అనేవానియందు అభిమానాన్ని విడిచిపెట్టి లింగశరీరానికి చెందిన కర్మకర్మభోక్తృత్వాది ధర్మాలని కూడా పరిత్యజించు. అఖండ సుఖ స్వరూపుడవై ఆగుము.

అహంకారం

పురుషునికి సంసారహేతువులుగా మరెక్కో ఒకర ప్రతిబంధకాలు కూడా చూడబడుతున్నాయి. వాన అస్థింటికి మూలం అహంకారం. అది మొదటి వికారం. అట్లాకీ దుష్టమైన అహంకారంతో సంబంధం ఉన్నంతకాలం విలక్షణమైన ముక్తివార్త లేకుండాగా అయినా ఉంది. అహంకారమనే గ్రహించండి బ్రతుకుంటున్నాడే తన స్వరూపమైన ప్రత్యగాత్మని పొందగలిగిరాదు. అది చంద్రునివలె అచ్చమైనది. పరిపూర్ణమైనది స్వయం ప్రకాశకం నిత్యమైన అనందం వికారించిన తమోహం అనే వినోకాన్ని కోల్పోయిన బాధించే పొందబడినది ఈ దేహం. అదే నేను అనే అనుభవం నిశ్శబ్దంగా నాశనమయినప్పుడు ప్రతిబంధకాలు లేని బ్రహ్మమే నేను అనే భావం కలుగుతుంది.

బ్రహ్మనందం ఒక నిధి నందిది. దాన్ని బలవంతమైన అహంకారమనే భయంకర వర్షం బాగా చుట్టుకొని వలరక్షిస్తోంది. ఆ మహావర్షానికి

అత్తరజగముగానూ బాగా చీత్రమైతే శరీరాలు ఆ మూడే అలలనీ ప్రతి ప్రతిపాదితమైన విజ్ఞానమనే గొప్ప కల్పిత సరికి ఆ వాయుని నిర్మూలించేవాడు సుఖాన్ని వేచాళ్ళ ఆ నిధిని అనుభవించడానికి నమస్కరుడు.

బ్రహ్మనంద నిధిర్వహణంవరాహంకార భోరాహివా
సంవేష్టాత్మని రక్షతే గుణమయిత్వంబై ప్రభుర్వర్తకై
విజ్ఞానాభ్యుదయసినా ప్రతిమతా విచ్ఛిన్న శీర్షశ్రయం
నిర్మూల్యాహిమం నిధిం సుఖవరం ధిరోఽనుభోక్తం క్షమః 303

శరీరంలో కొంచెమైనా విషదోషమూర్తి ఉన్నంతకాలం ఆరోగ్యం కలదుగదా అలాగే అహంకారం కొంచెమైనా ఉన్నంతకాలం యోగికి ముక్తి లభించదు. అహంకారాన్ని పూర్తిగా నిర్మూలించుకొని ఆ అహంకారంవల్ల కలిగే నానావికల్పాలని తొలగించుకొని ప్రత్యగాత్మకు చెందిన పవీతం పొందడంవల్ల ముముక్షువు "అహం బ్రహ్మస్మి" అనే తత్వాన్ని పొందుతాడు. నేను మాన్యున్నాను నేను వింటున్నాను మొదలైన వానియందు కర్మజ్ఞుడయ్యాను. అహంకారాన్ని మేలుగా పరిచిపెట్టి అది వివిధ వికారాలలో ఉంటుంది. నీ స్వరూపమైన జ్ఞానం కష్టమవుతున్నా ఉంటుంది. నీవు సుఖమూర్తివి ప్రత్యగాత్మవి. నీకు జగన మరణ రుచిమఃఖాలు ఎక్కువగా గల సంసారం అకాత్మమైన దేహాధిక్యమందు నేను అనే అహంకారబద్ధ కలంపించేనే ప్రాప్తించింది.

సమస్తం తే నీహాప్రదిష్ ఆద్వితీయుడిష్ చిన్మయిడిష్ సర్వాధిపతివి. అంబుమూర్తి అనంతమైతేర్లమ్. సర్వోక్తుడిష్ ఆద్వితీ సీత అహంకార రూపమైన అధ్యాసే సంసారం మరొకటి కాదు. అందువల్ల తీరటస్సాని కంఠంలో ముల్లు వంటిది ఈ అహంకారం. అది నీ శత్రువు వంటిది. దాన్ని విజ్ఞానమనే మహాభద్రతో యుక్తులుగా నరుకు స్వయంగా భాసించే అత్య సామాన్య సుఖాన్ని నీ శత్రు ప్రకారం అనుభవించు అహంకారాదు మంచి మనస్సుని ముక్తికొని విషయాలపై రాగాన్ని విడిచిపెట్టి ఆత్మసుఖానుభూతి (బ్రహ్మమునందు పరిపూర్ణంగా నిర్వికల్పబద్ధమై శ్రీయారహితమై ఉండు).

వాసనల ప్రాబల్యం

గొప్ప శక్తిగల అహంకారం సమాధిగా విచ్చిన్నమైనప్పటికీ ఒక్క క్షణం మనస్సు ఆ అహంకారాన్ని స్మరిస్తే అది మానా జవాన్ని సాధించుకుంటుంది. దర్శనానికి గాలిచే మేఘం బహుధా విస్తరించినట్లు వందల విధైహికం పెంకలూని ఉన్నాయి. ఆ భావించే వల్లనే అహంకారాన్ని అరికట్ట వేషయించలేకుండా అవకాశం ఉంటుంది. ఎండిన నిమ్మచిట్టని గీళ్లు విగ్నింపజేసినట్లు వేషయించలేక అహంకారాన్ని బాగా ప్రతికించడానికి మేము ఇప్పుడు ఉన్నాము.

దేహమే నేను అని స్థిరంగా ఉన్నాడు కోరికలు గలవాడు అవతాడు ఈ దేహం నేను కాదు అని దృఢంగా నిష్ఠనవాడు కాదు కాలేదు. వేషయించలేక అలాంటి భేదబుద్ధి పెంపొందింది. సంసారబంధానికి మేము ఇప్పుడు ఉన్నాము.

కార్యం బాగా పెరుగుతూ ఉంటే దీక్షం మాగా వృద్ధి పొందుతూ ఉంది విశదమవుతోంది. కార్యనాశంవల్ల దీక్షాశం అవుతుంది. కాబట్టి కార్యాన్ని నిరోధించాలి కార్యముగా విషయచింతన దానికి దీక్షం జన్మతరహాన. విషయచింతన పరిహారం వానాక్షయమవుతుందని తాత్పర్యం వానన వృద్ధి పొందించేది వేషయానుభవమైన కార్యం కూడా పెరుగుతుంది. కార్యవృద్ధి చేత వానకూడా అనేక విధాలుగా వృద్ధి పొందింది. పురుషునికి సంసారం తొలగదు.

యతి సంసారబంధాన్ని త్రొక్కుకుంటే కోసం వానన అలాగే దానివల్ల వృద్ధిపొందే కార్యాన్ని కూడా బాగా నాశనం చేసుకోవాలి. విషయచింతన. విషయాన్ని అనుభవించడం అనే రిండింటివల్ల వానన వృద్ధి అవుతుంది. అవిధంగా పెరిగిన ఆ వానన పురుషునికి సంసారాన్ని కల్గిస్తుంది. కాబట్టి ఎల్లప్పుడూ జాగ్రత్త ఉన్న సుఖం అవస్థలు మూడింటిలో కూడా వానన. విషయచింతన. బాహ్యనుభవం అనే మూడూ క్షయమవడానికి ఉపాయాన్ని ఆశయించాలి. అంతటా అన్ని విధాలా సర్వాన్నీ బ్రహ్మముగా దర్శించాలి. సర్వం బ్రహ్మమే అనే భావం దృఢంగా ఉంటే ఆ వానన విషయచింతన బాహ్యనుభవం అనే మూడూ లయమవుతాయి.

బ్రాహ్మక్రియానాశం (విషయానుభవనాశం) అయినప్పుడు చింత

నాశనమవుతుంది. చింతనాశం వల్ల వానన క్షయమవుతుంది. వానన వ్యాధిగా ఏమీ మిగలకుండా నాశనమవడమే మోక్షం. అదే జీవన్ముక్తి.

క్రియానాశే భవద్భింతానాశోఽస్మాద్వాసనాక్షయః

వాననా ప్రక్షయో మోక్షః సే జీవన్ముక్తిరీష్యతే॥

318

చీకటి మిక్కిలి దట్టమైతే అయినప్పటికీ అరుదకాలతయందు చక్కగా లయమయిపోతుంది. అట్లే నత్తికి సంబంధించిన వాననా స్వార్థి విజృంభిస్తే అహంకారి వానన పూర్తిగా లయమవుతుంది. నూర్చుకుంటున్న చీకటి తొలగిపోతుంది. చీకటిలో చేసే ఎదురుపట్ల కట్టే అనర్థాల సముదాయంకూడా అదృశ్యమవుతుంది. అవిధంగానే అద్భుతమైన బ్రహ్మసందేశానుభూతి కల్గిస్తుంది. సంసారబంధం ఉండదు. దానికి సంబంధించిన దుఃఖలేశం కూడా ఉండదు. రెండూ క్షయమవుతాయి.

కల్పబంధం ఉంటున్నప్పుడు కనబడుతున్న ప్రపంచాన్ని ప్రకృతంగా నాశనం చేసుకో నేను బ్రహ్మని. అనందమనాన్ని అని గాఢంగా విశ్వాసించు. బ్రహ్మ అంతఃకరణంలో కూడా నిగ్రహం పొంది కాలాన్ని గడుపు.

ప్రమాదం

బ్రాహ్మమునందు స్థిరంగా ఉంటున్నప్పుడు ఎలాడూ ఏమరుపాటు పొందకూడదు. మహాత్ముడూ బ్రాహ్మనానన పుత్రుడూ అయిన సత్కర్మమూడు ప్రమాదం ఎల్లప్పుడూ కని చెప్పేడు. జ్ఞానికి తనరూపుడైన బ్రహ్మసందాన్ని అనుభవించడంలో ప్రమాదంకంటే వేరొక అనర్థం లేదు. ఆ అనర్థంనుండి మోహం దాసమూడి అవలంకారం. దాసమూడి సంసారబంధం కల్గుతుంది. దానివల్ల దుఃఖం ప్రాప్తిస్తుంది.

అతడు పండితుడే కావచ్చు, విషయానికి అభీముఖుడే ఉంటే అతణ్ణి బుద్ధియుక్తి దోషాలచే సురపు జారుడైన పురుషుణ్ణి నీచలీ విషయానుభవంలో ముంచుతుంది. దట్టమైన నాచు క్షయకాలం కూడా స్థిరంగా ఉండదు. అంతటా వ్యాపిస్తుంది. అట్లే పరిబ్రాహ్మమునకు పరాజ్ఞులంగా ఉంటే ప్రాజ్ఞుణ్ణి కూడా మాయ

అనదినుంది. లక్ష్మిమైన బ్రహ్మము నుండి మనస్సు జారి విషయముఖాన్ని అనుభవించడంలో అనకిని పొందితే క్రమంగా ప్రమాదపశాత్తు అదుకొనే దంతి చేయూకారి ఘట్టమీదనుండి క్రిందకు దొర్లి పడిపట్టు అభంగితి పాలవుతుంది. విషయములందు ప్రవేశించిన మనస్సు ఆయా విషయాలకి సంబంధించిన గుణాలనే సంక్లిష్టంగా చూపుతుంది. భాగా సందర్భించడం వేత ఆ విషయాలనే అనుభవించాలన్న కోరిక కలుగుతుంది. ఆ కోరికవల్ల పురుషుడు సంసారంలో ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడు. దానివల్ల తన స్వరూపమైన ఆత్మనుండి దూరమవుతాడు. క్రమంగా అభివృద్ధిని పొందుతాడు. వారు పాపాన్ని పొందడమేగాని తిరిగి బ్రహ్మపాపానికి ప్రయత్నించడు. అందువల్ల అన్యైవమమైన అసర్వాలకి కారణమైన ఎంకర్లన్నీ తివ్యక విడిచిపెట్టాలి. అత్యంత వివేకంగల బ్రహ్మవేత్తకి ప్రమాదంకంటే ముఖ్యమైన మరొకటి లేదు. ప్రమాదమే ముఖ్యమని తాల్చేర్చు. సమాధియందు సమ్యక్మమైన ఇంద్రియ స్వాసరాని బరికట్టకొన్నవారు సిగ్గిస్ పొందుతాడు. ఆ కారణంగా ఒక విద్యారంభదా మనస్సునే చక్కగా ఆత్మయందు లగ్నంచేసుకొని సావధానుడవైయుండు.

జీవిస్తూ కేవల బ్రహ్మత్వం పొందినవాడు దేహాన్ని విడిచిన తర్వాత కూడా ఆ కేవల బ్రహ్మత్వమే అనుభవిస్తాడు. బ్రహ్మముకుంటే కొండెమైనా భేదాన్ని అతడు చూస్తే అదే ఆతనికి భయమువృత్తుడని యజుర్వేదం "పితృన్మృత్యురమృతం కురుతే ఆథ తస్య భయం భవతి. ద్వితీయాస్త్రై భయం భవతి" అని చెప్పింది.

జీవతో యస్య కైవల్యం విదేహో ధ స కేవలః

యత్ కించిత్ సత్త్వతో భేదం భయం బ్రాతే యజః శ్రుతిః॥ 330

పండితుడు అనంతమైన పరబ్రహ్మమందు అణుమణువుగా అయినా భేదాన్ని చూస్తున్నా చూస్తే అదే అతనికి భయమవుతుంది. బ్రహ్మముకంటే క్లిష్టంగా కేవలమే చూడడమే భయం. సందర్భ శ్రుతివాక్యాలచేత యివ్వబడేత నిషేధించబడ్డ దేహాదిక మందు ఎవరు అదే నేను అనే భావాన్ని పొందుతాడో వాడు కూడాని కర్మలావరించినవాడు ముగిసమైన అంతఃకరణంగలవాడు దుఃఖపరిపరిస అనుభవిస్తాడు. పరమాత్మయందు మనస్సున సంబంధం చేసుకోవడంలో అసక్తిగలవాడు సంసారిబంధనుండి విముక్తుడు. అపరాధం తన స్వరూపమైన బ్రహ్మతత్వాన్ని నిత్యమూ పొందుతాడు. అసత్త్వమైన దేహాదికమును మనస్సున నిలువకోడంలో

అసక్తిగలవాడు నశిస్తాడు. ఆ భేదం దొంగకానివానియందు, దొంగయందు స్పష్టంగా చూడబడుతున్నట్లే.

ఇంద్రియ విషయములంగలవాడు సంసారబంధానికి హేతుడును దేహాదికమందు అసత్త్వమందు. అదే నేను అనేభావాన్ని విడిచిపెట్టాలి. స్వయంగా ఆ బ్రహ్మమే నేను అనే బ్రహ్మవేత్తతో అభిప్రాయమైన స్థితిని అనుభవిస్తూ ఉండాలి. భావ బ్రహ్మమే అవడంచేత బ్రహ్మసత్త్వం ఎంతో ముఖాన్ని అనుభవించగలుగుతుంది. కనుబడుతున్న సంసారదుఃఖాన్ని ఆ బ్రహ్మసత్త్వం హరిస్తుంది. మనస్సుని బాహ్యములైన విషయాలపై ప్రసరించజేసేదంవల్ల ఫలంగా అధికమైన దుఃఖానుభవం కలుగుతుంది. కనుక నిత్యానంత్యమన్న వివేకములచే బాహ్యమైన విషయచింతనను గుర్తించి విడిచిపెట్టాలి. సత్త్వం మనస్సున పరమాత్మతో అనుసంధించుకోవాలి. బాహ్యచింతనన అచికట్టుకోవడంవల్ల మనస్సు ప్రసన్న మవుతుంది. అప్పుడు పరమాత్మ దర్శనం లభిస్తుంది. ఆ పరమాత్మని చక్కగా చూడడంవల్ల భవబంధాలు నశిస్తాయి. బాహ్యవిషయచింతనయొక్క నిరోధం భవబంధముక్తికి స్థానం. సరే అసత్ వివేకంగలవాడు. దేహాకాశాల ప్రమాణంగా గ్రహించినవాడు పరమార్థాన్ని దర్శించగలవాడు. ముముక్షువు అయిన ఒక పండితుడు శిశువువలె తన పితనానికి (సంసారప్రాప్తికి) హేతువయిన అసత్ జయిన దేహాదికాన్ని అధారంగా ఆశ్రయిస్తాడు? అదే నేను అని ఎలా భావిస్తాను? దేహాదికాన్న అట్లాగే ఆశ్రయిస్తాడు గాని జ్ఞాని ఎన్నడూ ఆశ్రయించడు.

దేహాదికంతో కాదాత్మ బుద్ధిగలవానికి ముక్తిలేదు. సంసారబంధ విముక్తి పొందినవారికి దేహాదికమే వేష. అనే భావం ఉండదు. నిద్రలోనున్న వానికి జాగ్రదవస్థ ఉండదు. జాగరణలో ఉన్నవానికి స్వప్నావస్థ ఉండదు. దానికి కారణం ఆ రెండూ భిన్నగుణాని ఆశ్రయించియుండడమే.

ఎవడు అంతఃకరణంలోను బాహ్యజగత్తులోను, స్థిరంగాను కదులుతాను ఉండే సమస్త వస్తువులయందు జ్ఞానమయుడై తన్నే (బ్రహ్మముని) చూచుకొంటూ ఇతరములైన ఉపాధులని అర్థించి వేడిచిపెట్టి అఖండం పరిపూర్ణం అయిన పరబ్రహ్మముగా ఉంటాడో ఆతడు సంసారబంధాల నుండి ముక్తి పొందినవాడు.

అంతర్భూతా స్వం స్థిర జంగమేషు
జ్ఞానాత్మనాథారతయా విలోక్య
తృక్తాః ఫిలోసోఫిరఖండమాదుః
పూర్వాత్మనా యః స్థితః పశ్య ముక్తః॥

343

అన్నివిధాలా సగం తానే, పరిబ్రహ్మమే అనే అనుభవంకంటే ఎక్కువ
లబధ విముక్తికి హేతువు మరొకటి లేదు. సర్వాత్మభావం ఒక్కటే హేతువని
తాత్పర్యం. దృశ్యమైన దేహాదికాన్ని గ్రహించకుండా ఉండడంవల్ల ఆ సర్వాత్మభావం
లభిస్తుంది. సర్వం బ్రహ్మమే అని భావించడంచే నిష్కలంబం అని భావం మనస్సున
అత్యమంబే ఎల్లప్పుడూ స్థిరంగా నిర్బంధంవల్ల సర్వాత్మభావం సాధ్యమౌతుంది.

బాహ్యములైన వస్తువులను అనుభవించడంలో మనస్సుని లీనం చేసుకొని
నానికి అనుగుణమైన భక్తి అవతరిస్తూ ఈ దేహాదు లీనం చేసే దేహాత్మభావంతో
అన్యవాసికి దృశ్యమైన దేహాదికాన్ని గ్రహించకుండా ఉండడం సాధ్యంకాదు. అజ్ఞానానికి
దేహాదికాన్ని విడిచిపెట్టడం సాధ్యంకాదని భావం సమస్త ధర్మానికి కర్మలకి
సంబంధించిన విషయాలివి విడిచినవారు. నిత్యం అత్యనన్యమందు ఆత్మతత్త్వం
తెలిసినవారు ఎల్లప్పుడూ అత్మానందాస్తే కోరికొనవారు పూర్ణమే ప్రయత్నంచే
దృశ్యాన్ని విడిచిపెట్టగలుగుతారు. వారికి చాత్రమే అది సాధ్యమౌతుంది.

సమాధి

దేహాంతర్యామిని శ్రవణం చేస్తున్న సంవాసికి "శాంతో దాంత ఉపరతి
స్థితికు సమాహితో భూత్వా ఆత్మార్చేవాత్మానం వశేతే" అని శ్రుతి సమాధిని
చిధిస్తోంది. శవం దీపం ఉపంతి చిత్తిగ్రులవాడు సమాధిలో ఉంటూ తనలో
పరమాత్మను దర్శిస్తాడని భావం.

దేహాదికమందు పొందిన బాగా శక్తిమంతుడైన అత్మభావాన్ని నాశనం
చేసుకోకుండా ఎండికులకి కూడా సంభంకాదు. చిత్తకల్మ సమాధిలో నిశ్చలంగా
మెన్నుకొని ఉన్న భక్తులకి ఎప్పుడూ అది సాధ్యంకాదు. వాసనలు ఎన్నో జన్మల
నుండి అంటిపెట్టుకొని ఉంటున్నవికదా.

విశేషశక్తి పురుషుడై అపరణశక్తికి చెందిన అసాంకారరూపమైన మోహంబా
బాగా కలుపుతుంది. అనాత్మయైన దేహాదికమందు ఆత్మభావాన్ని బాగా పెంచుతుందని
భావం. అనంతరం దానిగుణావళి సంసారంలో కూలుతుంది. విశేషశక్తిని
జయించడం ఎంతో కష్టం. అపరణశక్తిని విశేషంగా తోలగించుకొన్నట్లుండే అది
సాధ్యమౌతుంది. వాటి సత్తనీ స్వల్పంగా విడిచిపెట్టొట్టొట్ట దృక్కునే దృశ్యాన్ని స్వల్పంగా
విధిజయింపకొన్నప్పుడే ఆత్మని అవలంబియున్న అపరణశక్తి తనంతటతానే అభివృద్ధి
చుక్క అంటే ప్రత్యగాత్మ.

తద్విచ్ఛంగా అధ్యాసమున్న గోచరించే దేహాదికం విశ్వం సర్వం భృశ్యం ఈ
రెండింటి విభాగం అనుభవంలోకి వచ్చినప్పుడు అపరణశక్తి తానంతటతాను
సగిస్తుంది. అలా సగించినప్పుడు విభావములైన అనాత్మయందు మనస్సుయొక్క
ప్రవృత్తి ఉండదు. అప్పుడు ప్రతిబంధరహితమైన అత్మవస్తువు నిస్సంశయంగా
అనుభవించబడుతుంది.

స్వప్నమైన జ్ఞానంవల్ల నిర్గుణమైన గిత్వాత్మసత్త్వవిజేతం దృక్కు దృశ్యం అనే
పదార్థాల తత్వాన్ని విధిస్తుంది. దానిలోపాలు మాయచీ కల్పింపబడ మోహదంధాన్ని
దేహాదికమందు అత్మభావాన్ని తెలియజేసి రువిధంగా వివేకంవల్ల బంధవిచ్ఛేద
పొందినవానికి తిరిగి సంసారం ప్రాప్తించదు.

నిష్కలమైన స్థితిలో భావో

విశేష దృగ్ దృశ్య పదార్థతత్త్వం

భిన్న మానూక్యత మోహబంధం

యస్మాద్విముక్తస్య భవర్షి వంస్సుతి॥

346

ఎరుదు (తాళిరుదు) అవదుడు (తేవుడు) అభివృద్ధిని పరావర్తులకు ఐక్యాన్ని
బోధించే జ్ఞానమనే అగ్ని అవిద్య అనే అదవ సమస్తాన్నే దహిస్తుంది. జీవేత్తరైక్యమోషమైన
అద్వైతానుభవం కల్గినవానికి తిరిగి సంసారానికి వీణం ఉండనే ఉండదు.

స్వప్నమైన అజ్ఞాదర్శనంవల్ల (1) అపరణశక్తి తోలగుతుంది. (2) విభావజ్ఞానం
(అనన్యమైన దేహాదికమే విశ్రవసనే భావం) సగిస్తుంది. (3) విశేషశక్తివల్ల కలిగే
దుఃఖం నివర్తించబడుతుంది. రజ్జుపైను చూసి ఎర్పమని త్రాంతివర్ధాడు ఆ

రజ్జువుయొక్క స్వరూపాన్ని స్వేచ్ఛంగా తెలుసుకొన్నప్పుడు పై మూడూ కూడా విశరమౌతాయి. రజ్జువుని మూసి మోపించేత రజ్జువుగా తలవకపోవడంతో ఆవరణచెక్కి తొలగుతుంది. దానితోపాటు రజ్జువునందు సర్వజ్ఞానుల పొందడంలో కలిగే మిథ్యాజ్ఞానం అలాగే ఎర్హభావనలో విశ్వేంద్రికజల కలిగే భయకంపాదులు పొందడం కూడా రజ్జువుయొక్క యజ్ఞార్థరూపాన్ని గ్రహించినప్పుడు తొలగిపోతాయి.

ఆగ్నియొక్క సంయోగం పొందడంపల్ల జడమైన ఇసుము వివిధ రూపాలు పొంది (జ్ఞాంతివల్ల, పివిధ నామాలతో స్వవహరింపందుతుంది. అలాగే బుద్ధి ఎత్తు ప్రత్యగాత్మ్య) యొక్క సంపర్కం పొంది రూపరసాద్ మూర్తిల రూపంతో విజృంభిస్తుంది. ఆ బుద్ధియొక్క కార్యమే ఆనందశక్తి మిథ్యాజ్ఞానం. పీడేపశక్తి అనే మూడూ కనుక ఆ మూడూ అసత్యమే. మిథ్యగా పరిగణింపదగ్గవే. రజ్జువునందు సర్వ క్రూరిని పొందడం వంటివే. స్వప్నంలో పొందిన విషయానుభవం వంటివే. మనస్సులో వివిధ సంకల్పాలు పొందడం వంటివే. అందుచేత అహంకారంతో ఆరంభించి వేదాంపరకుగల వేషయాలు అన్న సత్వరజస్తపాగుడాత్మకమైన ప్రకృతి యొక్క వికారాలే. క్షుణ్ణంలో మార్పు పొందుతూ ఉంటాయి. అవి అల్పగా పరిగణింపదగ్గవ కావు. ఆత్మ పుట్టింది పొందబడలేదు మార్పు పొందేది కూడా కాదుగదా.

ఆత్మ సత్వం అద్భుతం అఖండం చిద్రూపం ఏకం బుద్ధి మొదలైనవానికి సాక్షి సత్ అసత్ అనే రెండింటికీ నిలకబడమైనది. నేను అనే జ్ఞానంచేత తెలుసుకోవడమిది ప్రత్యగాత్మరూపం సరాసందానం. ఎరాత్మ వండితుడు ఈవిధంగా సత్ అసత్ అనేవానిని విడదీసుకొని తనస్వరూపమైన జ్ఞానాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని తత్వాన్ని సత్వయందుకొంటూ తాను అఖండమైన జ్ఞానరూపం అత్యల్పరూపం అని తెలుసుకొంటాడు. అవాత్మమైన దేహాదికంనుండి స్వయంగా ముక్తుడై శాంతిని పొందుతాడు.

నిశ్చలమైన సమాధిలో ఉండడంపల్ల అదైకానుభవం కలిగివుండు ఆజ్ఞాన హృదులుగ్రంథి నిశ్శేషంగా విడిపోతుంది. ఎరమాత్మ అద్వితీయం. నిర్వికేషమైనది. సుప్తు నేను ఇది అనే వ్యవహారం కేవలం బుద్ధియొక్క దోషమే మూఢిమే ఏర్పడుతుంది. ఆత్మతత్వాన్ని నిత్యం భావించి సమాధిలో ఉన్నవానికి సర్వవికల్పాలు నశిస్తాయి.

తమం దమం భవమావరతి క్షమా కలిగి యతి సమాధిలో ఉంటూ తానే సర్వం అయినట్లు అనుభవిస్తాడు. ఆ సర్వాత్మభావాన్ని అనుభవిస్తూ ఉండడంపల్ల అజ్ఞానాంధకారంనుండి కలిసిన అమృత వికల్పాలు దహించబడతాయి. దానివల్ల అతడు నిశ్చలయుండు నిర్వికల్పయుండు అయి సుఖంగా ఉంటాడు.

శాంతోదారతః పరమపరతః జ్ఞాంతియుక్తః సమాధిం
కుర్వన్నీత్యం కలయతి యతిః స్వస్య సర్వాత్మ భావమ్
తేనా విద్యాయితృః జనితాన్ పాథుః కర్తా వికల్పాన్
బ్రహ్మకృత్వా నివసతి సుఖం నిష్క్రమో నిర్వికల్పః 356

సమాధిలో ఉంటూ సర్వాత్మయుండు బాహ్యమైన ఏదీ మొదలైన ఇంద్రియ సముదాయాన్నీ విత్తాన్తీ నాది నేను అనేవానినీ ఎవరు పూర్తిగా లయం చేసుకొంటారో వారే సంసారబంధ విముక్తులు. వేదాంత పంక్తులు విన అహం బ్రహ్మేతి స్మి అనే అనుక్యోనేవాదు ముక్తులు కావారు.

ఎరమాత్మ ఏకం అద్వితీయం అయినప్పటికీ వివిధములైన ఉపాధులతో ఉంటూ భీష్మత్వం పొందుతోంది. ఉపాధులు తొలగితే స్వయంగా కేవలస్వతిగా ప్రకాశిస్తుంది. అఖండరూపంతో అనుభవింపబడుతుంది. కనుక విద్యార్థుడు ఉపాధిని లయం చేసుకోవడంకోసం నిర్వికల్పసమాధినిపొందే ఉండాలి. బ్రహ్మమునందు ఏకశబ్దతో తీనమైగువాడు బ్రహ్మమే అవతాడు. పురుగు బల్లవల్లండు తుమ్మిరనే ధ్యానిస్తూ తుమ్మిర అవుతోందిగదా అలాగే యోగి ఎరమాత్మ తత్వాన్నీ సత్వం ఏకమైతే ధ్యానిస్తూ పరమాత్మతత్వాన్ని పొందుతాడు.

ఎరమాత్మఅత్తం అత్తంత సూక్ష్మమనది శ్వాపాండిశ్యాదికంవే పాండవదేది కాదు. రాగద్వేషాది రహితమైన శుద్ధమైన బుద్ధిగల పండితునివే నిర్వికల్ప సమాధియందు సూక్ష్మజ్ఞత్యచే మాత్రమే తెలుసుకోదగ్గది. ఎటంలో పెళ్లిబడ జంగారం తనలో రాగ మొదలైన మరాన్ని కోల్పోయి శుద్ధిమవుతుంది. అలాగే మనస్సు ధ్యానంచేత రజస్తమోగుణాలకు చెందిన రాగద్వేషాదిరూపమైన మరాన్ని కోల్పోతుంది. యథార్థతత్వాన్ని బ్రహ్మతత్వాన్ని పొందుతుంది.

నిరంశరం అహంకారంపల్ల "అహం బ్రహ్మస్మి" అనే ధ్యానిస్తూ అదవతాలో

అనుభవించు ఇంద్రునివలె మనము పక్కమై బ్రహ్మమునందు అడుగులువేతుంది. అప్పుడు ఆ సమాధి నిర్మింప మైనది అవుతుంది. తనదైన అడ్డుకడనందరహస్య అనుభవించుకొన్నది అట్టి సమాధిచేత సమస్త వాసనలకి సంబంధించిన శ్రద్ధ (ముడి) విడుతుంది అట్టి కర్మలు సలిస్తాయి లోపల కైకా అంతటా ఎల్లప్పుడు తనరూపుడైన ఆనందరసం తనంతట తానే ఆప్రయత్నంగానే స్ఫురిస్తుంది. అనగా అనుభవించుచుంటుంది.

నేరంత వాక్యాల శ్రవణంకంటే మారుదెట్లు మననం, ఆ మననంకంటే నిదిధ్యానం అక్కరెట్లు, దానికంటే నిర్వికల్ప సమాధి అనంతంగాను విశ్లేషించినది.

శ్రుతి: శతగుణం విద్యావ్యవసం మననాదపి

నిదిధ్యానం లక్షగుణమనంతం నిర్వికల్పకమే:

365

నిర్వికల్ప సమాధిచేత బ్రహ్మత్వం స్పష్టంగా పొందజడుతుంది. బ్రహ్మత్వ ప్రాప్తికి నిర్వికల్ప సమాధి తప్ప మరొక మార్గం లేదు. మనోగతి చందలమైనది. అతరిములైన అంత్యవస్తువుల జ్ఞానంతో బాగా కలిసిపోతుంది. కాగా అపరియాలని నిగ్రహించు కొన్నవాడై ఎల్లప్పుడు సేరంతరి విషయవాసనల రాగద్వేషాదుల సుంపి శాంతించిన మనస్సుగలవాడై శ్రుతిగాత్యమంటు మనస్సుని నిర్వి స్థిరంగా ఉంచు కేవలం బ్రహ్మమునే దర్శిస్తూ అనాదిమైన అవిచ్ఛిన్న గతిగిన అంధకారాన్ని ధ్వంసం చేసుకో

యోగ సాధనాలు

మౌనం అపరిగ్రహం (దేన్నీ దానంగా వుచ్చుకోకుండా ఉండడం, ఆశలు కోరికలు లేకుండా ఉండడం సత్యం ఏకాంతంగా ఉండిపోయి అలవాటు చేసుకోవడం అనేవి చిత్తవృత్తి నిరోధానికి (యోగానికి) ప్రథమద్వారం.

ఏకాంతంగా ఉండడం ఇంద్రియాలు తమతమ పనులు చేయకుండా ఉండడానికి హేతువు. చిత్తనిరోధానికి రమం సాధనం. అపారకారరూపమైన వాసన శమంచేత పోతుంది. వాసన పోవడంవల్ల స్థిరంగా బ్రహ్మసందర్శనానుభవం కలుగుతుంది. ఆ కారణంవల్ల యోగియైన యుని ఎల్లప్పుడు తప్పక ప్రయత్నించి చిత్తనిరోధం అవరించాలి.

ఏకాంత స్థితిరందియోచరమణీ హేతుర్దమశ్చతః

సంరోధే కరుణం శమన నిలయం యాయాదహం వాసనా

తేనానందరసానుభూతిరచలా బ్రహ్మే వదా యోగినః

తస్మాద్భిత్త నిరోధ ఏవ సతతం కార్యం ప్రయత్నాన్మునే:

366

వాక్యం మనస్సులో లయం చేసుకో మనస్సుని బుద్ధిమందు ఆ బుద్ధిని బుద్ధికి రాక్షియైన నిర్వికల్పమందు (కూటమియైన అంత్యమందు), దాన్ని నిర్వికల్ప సమాధిలో ఎరమాత్మమందు ప్రాగ్గా ఆయం చేసుకొని ధరమశాంతిని పొందు చేయాలి ప్రాణాన్ని, ఉపనియాలు మనస్సు బుద్ధి మొదలైన ఉపాధులయొక్క వృత్తులతో మనస్సు లాగా కలిసి యోగికి ఆయా ఉపాధులకు చెందిన భావాలు కల్గునాయి. ఆ కారణంగా మునియైనవాడు మనస్సుని ఆయా ఉపాధుల వృత్తులతో కలియకుండా నిరోధించుకొనాలి. అవిధమైన నిష్కర్మచేత చక్కగా సరూపియై ఉపశాంతికి చెందిన సుఖం లభిస్తుంది. అప్పుడతడు బ్రహ్మసందర్శనానుభవంలో ఎప్పుడూ మునుగుతూ తేలుతూ ఉంటాడు. శుద్ధమైన వైరాగ్యం గలవానికి మాత్రమే అంతరింద్రియ అహింసద్రుయ వ్యాపారాలని వదిలిపెట్టడం శక్తిమవుతుంది. మోక్షప్రాప్తికి నిరంతరం అంతరింద్రియ బహిరంద్రియ సంపర్కాన్ని విడిచిపెట్టాడు. బ్రహ్మమందు స్థిరంగా ఉన్న పరక్షయ మాత్రమే లానారములైన విషయములలోను, అంతరిములైన అహమాదులతోను అనుబంధాన్ని వదిలిపెట్టడానికి సమర్థుడు.

ఓ వివేకి: మోక్షసౌధు అగ్రధాగాన్ని వక్షధానికి ఎక్కి రెండు రెక్కలు ఎరిచి ముముక్షువుకి వైరాగ్యం జ్ఞానం అనే రెండు పూర్వాలు అని బాగా తెలుసుకో ఆ రెండూ తప్ప మరొక మార్గం లేదు మోక్షసౌధాగ్రధాగాన్ని చేరినది సాధ్యమదరు సరిహద్దుమైన వైరాగ్యంలవానికి సర్వకల్ప సమాధి కలుగుతుంది. దాన్ని పొందినవాడై దృఢమైన జ్ఞానం కలుగుతుంది. అంత్యత్వం బాగా తెలిసినవానికి సంసారబంధం ఎందుకీ ముక్తి లభిస్తుంది అట్టి ఎదుగునకే నిత్యమైన సుఖం ప్రాప్తిస్తుంది. బ్రహ్మసానుభూతి లభిస్తుందని తాత్పర్యం

యోగికి వైరాగ్యంకంటే ముఖ్యం కలిగివేది మరొకటి లేదు ఆ వైరాగ్యం శుద్ధమైన అల్పజ్ఞానంతో కూడుకొని ఉన్నప్పుడు బుద్ధిమందు అనందసామ్రాజ్యాన్ని అనుభవించుకొన్నది. అది నిత్యముక్తికాలప్రాప్తికి ద్వారం కాబట్టి మోక్షంకొను

అంతటా ఏమాత్రమూ స్వేదా పొందకుండా ఎల్లప్పుడూ పరిఘామనక పంబంధించిన స్వహామ పొందు.

పాశుర్యములైన దూరదసాది పాశుర్యములందు ఆకాశ త్రియకో ఆది మృత్యువుని కల్గింబుది ఇది నా ఊతి. ఇది నా కులం. బ్రహ్మచర్యాది ఆశ్రమాల్లో ఇది నా ఆశ్రమం అనే అభిమానాన్ని విడిచిపెట్టు. వానికి దండిన కర్మలని మారింగా విడిచిపెట్టు. అంతే అయిన దేహాదికముందు ఆత్మబాధ్యుని అది నేనే అనే భావాన్ని, హంకరు ప్రత్యాగాత్మయందు ప్రజ్ఞను చూపించు సుష్టు భ్రష్టువి, నిర్మలుడివి. స్వభావందే అద్వితీయ పరబ్రహ్మవి.

అశాం ఛింది విభోపమేషు విషయేష్యైవ మృతోక్ష మృతిః

త్యక్త్వా కాళి కులాశ్రమేష్యభీమతం ముంచాతి దూరాత్మయాః

దేహాదావపతి త్యాత్మ ధిషణాం ప్రజ్ఞాం కురుష్యాత్సం

తస్య ద్రష్టాస్యమలోఽసి నిర్వయ పరం బ్రహ్మసి యద్యస్తుతః॥ 378

లక్ష్మపిన పరబ్రహ్మమందు మనస్సుని స్థిరంగా నిల్పుకో కర్మేంద్రియాలనీ జ్ఞానేంద్రియాలనీ తమతమ స్థానాలలో నిల్పుకో శరీరాన్ని నిశ్చలంగా ఉంచుకో వేచానతివి అపేక్షించు. బ్రహ్మత్వ్యాన్ని పొందు బ్రహ్మహయోధ్యై అఖండమైన మనోబుద్ధితో ఎల్లప్పుడూ మనస్సులో బ్రహ్మసందర్శనాన్ని త్యక్త్వా త్రాగు. చూస్తూములైన ఇతర భ్రమలన్నీ నీకు ఏమీ ప్రయోజనం చేకూరుతుంది?

లక్ష్మే బ్రహ్మణీ మానసం దృఢతరం సంస్థాప్య కావ్యేంద్రియం

స్వస్థానే వినివేశ్య నిశ్చల తనుశ్చోపేక్ష్య దేహ స్థిరమే

బ్రహ్మత్వైశ్చముపేక్ష్య తస్యయతయా చాఖండప్యత్వానికం

బ్రహ్మసందర్శనం పితాత్మస ముదా చూన్యై కిమన్యైశ్చమై॥ 379

అంతాత్మ పాశుర్యని చింతించడం కత్తలం. దుఃఖకారణం. ముక్తికి కారణమైన అనందరూపమైన ప్రత్యాగాత్మని ఎప్పుడూ చింతించు. ఆ ప్రత్యాగాత్మ స్వయం ప్రకాశకం. ఇంద్రియాలు మొదలైన కురుస్తానకీ సాక్షి విజ్ఞానమయకోశంలో ఎప్పుడూ వెలుగుతూ ఉంటుంది. అసన్నకుంటి విలక్షణమైనది. అద్రూపమైన ఆ ప్రత్యాగాత్మని అఖండమైన

మనస్సు ఎటుక్కో వుంటే నిల్చుకొని అదే స్వరూపమని భావించు. బ్రహ్మముకంటే మరొకవస్తువు ఉన్నదనే జ్ఞానాన్ని పొందకుండా ఆ పరమాత్మనే ధ్యానిస్తూ అదే విరూపమని స్పష్టంగా తెలుసుకో ప్రత్యాగాత్మయే నేను అనే భావాన్ని గట్టిపరుచుకొని అహంకారాలులందు అత్యభావాన్ని విడిచిపెట్టు. అహంకారం మొదలైనవి ఘటం వటం (బట్ట) వంటివి. వానియందు ఉదాసీనతను పొందు.

సర్వపాక్షిగా జ్ఞానస్వరూపంగా ఉండే నీ స్వరూపమందు ప్రత్యాగాత్మయంద్రియాలన్నీ పాదులు అనే సులంలేనీ శుద్ధమైన అంశతరణమును అయం చేసి వెన్నుదగా నెమ్మదిగా నిశ్చలత్వం పొందుతూ ఆ పిమ్మట అఖండమైన పరబ్రహ్మమును అనుభవించాలి. నీ అజ్ఞానంచే కల్పింపబడ్డ దేహం ఇంద్రియాలు ప్రాణం మనస్సు అహంకారం మొదలైన ఉపాధులనుండి విడుదలైన అఖండం పరబ్రహ్మం అందు అకాశంనలే ఉండే పరమాత్మను దర్శించు.

ఘటం కలశం కుసూలం (పొదక) సూది మొదలైన వలదల ఉపాధులలో ఆరాశం ఉంటున్నప్పటికీ అది ఆ ఉపాధుల నుండి విడిపోయి వేరుగానే ఉంటుంది అదొంటియంగానే ఉంటుంది. అకాశానికి బహువిధాలుగా ఉండే స్థితి లేదు అట్టి అకాశంవలనీ శుద్ధం పరం అహంకారులనుండి నేరయినది అయిన ప్రత్యాగాత్మ కూడా అద్వితీయమే. బ్రహ్మమండి స్థంబ గడ్డిపోచ! ఏర్పంతం ఉన్న ఉపాధులన్నీ అసత్యమైనవే. కనుక ఏకం అఖండం నీ స్వరూపం అయిన పరమాత్మని తప్పక చూడవలసిందే.

ఈ విశ్వం పరమాత్మయందు త్రాంగితే మాత్రమే కల్పించబడింది. ఎవరకం కలిగితే త్రాంతి తొలగరుంది. విశ్వం ఆ రూపంలో గాక బ్రహ్మముగానే భాసిల్లుంది. త్రాంగితే మాత్రమే త్రాడు సర్పంగా కనబడుతుంది. త్రాంగితే తొలగితే సర్పత్వా నశిస్తుంది. ఆ వస్తువు రజ్జువుగానే తెలియబడుతుంది. నిత్యానిత్య వస్తువివేకం కల్గినప్పుడు అంతా బ్రహ్మముగానే అనుభవింపరుతుంది. త్రాంగితరల కలిగే విశ్వం కూడా బ్రహ్మముగానే స్పష్టమవుతుంది. బ్రహ్మత్వస్థంగానే దర్శింపబడుతుంది. త్రాంతి తొలగితే బ్రహ్మ విష్ణువు ఇంద్రుడు శివుడు ఈ విశ్వం సర్వం కూడా నీదే అన్నతావు. అంటే పరబ్రహ్మమే నీకంటే వేరుగా కొంచెం కూడా ఏదీలేదు. సర్వం పరబ్రహ్మమే.

ఈ విశాలలో లోపల చిట ముందు వెనక పక్కమంలోను ఉత్తరంబోను మీదా క్రిందా అంతటా ఉన్నది నీవే పరమాత్మయే నీటిలోనున్న కలిటాలు నురుగు సుళ్లు దుదిగలు మొదిలైనవి అన్న జలమేగదా. అలాగే దేహంతో అంబంధించి అపాంకారంవరకు గల సర్వమూ చిత్తే. విశుద్ధం అద్భుతీయం అయిన బ్రహ్మయే వాక్కుతోను మనస్సుతోను తెలియబడుతున్న ఈ సర్వవిభా సత్యే. మాయాస్వరూపిణియైన ప్రకృతియుక్క పరిధిలోనున్న శ్రుతి వస్తువు సత్యే. సత్తుకంటె ఫిస్టమైనది పిదలేయ. కలకం ఘటం కుంభం మొదలైన వ్యవహారం కల్గినది మట్టికంటె వేరుగా పిదైనా ఉన్నదా? లేదుగదా అంతా ఒట్టియేగదా మాయ అనే కల్లుచే మత్తెక్కినవాడు నేను అని వలుకుకూ ఉంటాడు.

క్రీమంగ కూరుస్తూ "యత్ర నాన్యత్పశ్యతి నాన్యస్త్వబోధి నాన్యద్విజానాతి స భూమా" అని శ్రుతి ద్వైతం లేదని శ్రాంతివల్ల కల్గిన అధ్యాసన పోగొట్టుకోడం చెప్తోంది. దేనియందు మరియొకదానిని చూడద్దో పనదో తెలుసుకోద్దో అది భూమి సుఖమాత్మ అని భావం. పరమాత్మకుంటే వేరుగా మరొకటి లేదని తాత్పర్యం.

పరబ్రహ్మము ఆకాశంవలె నిర్గుణమైనది నిర్వికల్పమైనది. వాళ్ళు లేనిది. ఏమాత్రంకూడా కదలిక లేనిది. మార్పురాందనది లోపలా వెటా కూర్చున్నది. అసన్నమైనది అద్దాదుమైనది. అట్టి పరబ్రహ్మమే నీవు ఇంతకంటె తెలుసుకోదగ్గది ఉన్నదా? ఇంతకంటె పరమాత్మనుద్దేశించి చెప్పబడింది ఇక్కడ ఎక్కువగా ఎమి ఉన్నది? బీవుడు స్వయంగా బ్రహ్మయే. పరమాణువు నుండి ఈ జగత్తు వరకు గల సర్వమూ బ్రహ్మయే బ్రహ్మమే అద్భుతీయమని కూడా శ్రుతి చెప్తోంది. "అహం బ్రహ్మాస్మి దేను బ్రహ్మమను, అనే అనుభవంగల జ్ఞానులు బాహ్యవిషయాలు పూర్తిగా విడిచిపెట్టారు స్వచ్ఛదా బ్రహ్మాత్వం పొంది ఎల్లప్పుడూ చిదానందస్వరూపులై ఉంటారు. ఇది నిశ్చయం.

వక్రవర్ణం కిము విద్యుత్తేత్ర ఇహంధా బ్రహ్మైవ తేమః స్వయం
బ్రహ్మైవజ్జగదావరాణాం పకలం బ్రహ్మాద్భిషీయం శ్రుతేః
బ్రహ్మైవాహమితి ప్రణిధిమతయః సంత్పక్త బాహ్యో స్వభుం
బ్రహ్మభూయో వసంతి సంపత చిదానందాత్మనైవ భ్రువహే

మలమయమైన హృదయమందు ఆ పిన్నట ప్రాణమయమైన తిరుగదాను మందు అపాంకారంవల్ల కల్గిన అశబ్ద విడిచిపెట్టు. సేదములందు వర్షంపడినది. నిత్యమైనది, ఆనందస్వరూపమైనది అయిన ప్రత్యగాత్మయే నేను అని తెలుసుకోగలవామై ఉండు. శవరూపమైన ఈ శరీరమే నేను అని ఎంతకాలం భావనాలో ఆ పశ్చి క్రి అంతకాలం అమిత్రుడు ఎత్తులనుండి క్షేత్రం పొందుతాడు. ఆనీనం మరణం వాస్తవి సరకడకూడా అతనికి ప్రాప్తిస్తాడు. తాను చుద్దం అంటం పరమేశ్వర స్వరూపం అని ఎవడు భావనాలో ఆపుడు అతడు బాన్సుందరి ముకుడవతాడు. శ్రుతి ఆపధంగానే చెప్తుంది. తనయందు అత్యయందు ఆభాసలే అదృశింపవచ్చు వస్తువును తిరస్కరించినవనల్ల స్థాయంగా ఎరివార్దం అద్భుతీయం అక్రియం అయిన పరబ్రహ్మము తానే అనే అనుభూతి కల్గుతుంది.

నిర్వికల్ప పరబ్రహ్మమందు చిత్తవృత్తి రయం కాగా దేహిరికం విశాల పరి గోచరించదు సర్వం బ్రహ్మమయిన భాసిస్తుంది. అపిమ్మట వికల్పం అన్నది మాలమాత్రంగానే మిగులుతుంది. ఏకం అద్భుతీయంగా ఉండే బ్రహ్మమందు విశ్వం అన్నది కివలం అసత్త్వకల్పమే నిర్వికారం నిరాకారం నిర్వికేషం అయిన పరమాత్మయందు భేదం ఎక్కడనుండి కలుగుతుంది? ద్రుష్ట దర్శనం భృశం మొదలైనవి ఏవేదని అద్భుతీయం నిర్వికారం నిరాకారం నిర్వికేషం అయిన బ్రహ్మమందు భేదం ఎక్కడనుండి వచ్చింది?

కల్పాంతంబోసి సముద్రంవలె పరిపూర్ణమైనది ఏకం నిర్వికారం నిరాకారం నిర్వికేషం అయిన పరమాత్మయందు భేదం ఎక్కడ నుండి ఎచ్చింది? చీకటి వెడగులో లయమనల్లు ప్రాంతికి కారణమైన ఆజ్ఞానం దేనిలో అయిఉన్నారోందో ఆ అద్భుతీయ పరితత్వమందు భేదం ఎక్కడి నుంచి వచ్చింది? ఏకంగా ఉండే పరితత్వంందు భేదవార్త ఎలా సంభవిస్తుంది? సుఖం మాత్రమే కల్గిన సుఖిధిశలో భేదం ఎవరైనా చూస్తున్నారా? బ్రహ్మజ్ఞానం కల్గడంవల్ల సత్తెరూపమైన నిర్వికల్ప బ్రహ్మమందు విశ్వం ఉందనే ఉండదు. మూడు కాలాలలో కూడా శ్రాదులందు సర్వం కనబడదుగదా ఎండసావియందు ఒక్క బలిపిడుపు కూడా ఉండరుగదా ఈ ద్వైతం మాయామాత్రమే. పరమార్థంగా ఉన్నది అద్దె భయ అని శ్రుతి చెప్తోంది సుఖద్వైతశక్తి అద్వైతమే అనుభవింపబడుతోంది. అరిష్టానమైన బ్రహ్మమందు అదృశింపవచ్చు నిశ్చాసికం బ్రహ్మమకంటె వేరుగా (తెనలకాట్ట నందిమూలే

చూపబడుతోంది. అది యథార్థం కాదు. చిట్టవసేందు పాము. ఎండమావియందు నీరు. ముత్తప్రవిష్టయందు మేడి క్రాంతిపల్ల కలిసడేగాదా ఈ వికల్పం చిత్తవల్లనే కల్పితోంది చిత్తం లేకపోతే కల్పనే కల్పదు కాదల్లి ప్రత్యగాత్మ దూషమైన పరమాత్మయందు చిత్తాన్ని స్థిరంగా నిల్పుకో

ఎండితుడు సమాధియందు వ్యాధులులో ఎదిపూర్వమైన పరిభ్రష్టామును దర్శిస్తాడు. ఆ పరమాత్మ ఎల్లప్పుడూ జ్ఞానస్వరూపమైనది. కేవలం అనందరూపం. విరుపమం హర్షం లేనది గత్యుపక్షం విరేకం ఏ కారణం లేకది అవధులు లేనది అకాశంవంటిది నిష్కలం నిర్వికల్పం ప్రకృతి వికృతి శూన్యం భావనకు అతీతం సమరసం. అసద్భావం మనోచ్చక్షికి సంబంధించిన అనుభవవిశేషం. ఎము బంధాలకీ దూరమైనది శుభివాక్యాలచే సిద్ధమైనది. నిత్యం నేను నేను అని అనుకొనేది. ముసలితనం మరణం లేనది. వికల్పములు తొలగగా కనిపించే వస్తుస్వరూపం. నిశ్చలంగా ఉండే జలరాశిగా చెప్పవచ్చును. సామరహితం. ఎత్తురజస్వమోగుశాల వికారం శాంతింపగా భాసిందది. శాశ్వతం శాంతం అద్వితీయం అయినది.

నీ స్వరూపమైన పరమాత్మయందు అంశకరణాన్ని నిల్పుకొని అఖండ వైభవంగల పరమాత్మను దర్శించు. సంసారదుర్భాసనలతో కూడిన బంధాన్ని ప్రయత్నించి త్రొడుకుకో నీ పురుష జన్మని సాధకం చేసుకో సర్వ ఉపాధుల నుండి వక్కాగా ముక్తం. అద్భుతం అయిన సచ్చిదానందాన్ని నీ హృదయమందున్న దాన్ని నిత్యం ధ్యానించు. అప్పుడు మళ్ళీ సంసారమార్గంలో పడవు.

ప్రదుష్కరికి శరీరం నీడవలె అనుసరిస్తూ కనబడుతుంది. అది అభాసమాత్రమే. ఎక్కడైనది కాదు రచ్చపలాసుభవంకోసం ఆ శరీరం ఏర్పడుతుంది. ఎండితుడు (జ్ఞాన) అట్టి శరీరాన్ని దూరంగా శవాన్ని ఉంచినట్లు ఉంచుతాడు తిరిగి గ్రహింపడు. నిష్కలం శూన్యం జ్ఞానానందరూపం అయిన పరమాత్మను పొంది జడం మలరూపం అయిన ఈ ఉపాధిని (శరీరాన్ని) చాల దూరంగా పడిచేపెట్టు తిరిగి ఎన్నడూ స్మరింపడు. అది వాంతి చేసిన వస్తువు వంటిది. జాగుప్పను కట్టించేది. ఉత్తమజ్ఞాని దాన్ని సమూలంగా పూర్వజన్మ వాసనలతో కూడా నిర్మూల్య పరిభ్రష్టామునే అగ్నియందు విల్లప్పుడు పూర్తిగా దగ్ధం చేసుకొంటాడు ఆ విష్ణులు స్వయంగా తనదైన శుద్ధ

జ్ఞానానంద స్వరూపంలో ఉంటాడు. బ్రహ్మైక్యాన్ని పొందుతాడని భావం గోవు మెడలోని పూలమాల కనవెంట పస్సాందోలేదో చూసుకోలేదు అలాగే అనందస్వరూప మైన పరిభ్రష్టాముందు తీసిమెసి చిత్తవృత్తులు గల తత్వవేత్త ప్రారబ్ధకర్మ అనే బ్రాహ్మలో మూర్ఖ బద్ధ ఈ శరీరం తనవెంట పస్సాందో లేదో తిరిగి చూడడు. అఖండం ఆనందరూపం అయిన ఆత్మయే తన స్వరూపమనే బాగా తెలుసుకోర్కి తర్వాత ఇది కావాలి అని దీన్నే కోరుకొంటాడు? ఈ రేహాన్ని దేహకోసం ఎంచుకొంటాడు? సిద్ధమైంది తీవ్రమృత్యుడైన యోగియొక్క ఫలం మనస్సు లోపలా బ్రహ్మ కూడా ఎల్లప్పుడూ అనందరసాన్ని అస్వాదించడమే.

వైరాగ్యంయొక్క ఫలం జ్ఞానం జ్ఞానం యొక్క ఫలం ఉపరతి తన స్వరూపమైన అనందాన్ని అనుభవించడంవల్ల కలిగే శాంతి ఉపరతియొక్క ఫలం. వీనిలో ఉత్తరోత్తరం కల్గకపోతే ముందున్నవి నిష్ఫలమవతాయి. జ్ఞానం కల్గకపోతే వైరాగ్యం. ఉపరతి కల్గకపోతే జ్ఞానం అర్థానుభూతివల్ల శాంతి కల్గకపోతే ఉపరతి నిష్ఫలం అని తాత్పర్యం. పక్షయానుభవంనుండి సత్వత్తి కల్గినప్పుడు పరమత్పత్తి లభిస్తుంది. అది కానయిన అనుభవమానందం

అనుభవవిచ్ఛిన్న దుఃఖాలకి ఉదేగం పొందకపోవడం ఆత్మతత్త్వ జ్ఞానయొక్క ప్రత్యక్షఫలం. అజ్ఞానం ఆవరించినప్పుడు జుగుప్స కలిగించే నానావిధమలైన కర్మ అవరించబడుతుంది. వివేకం కల్గిన తర్వాత జ్ఞాని అటువంటి కర్మని ఎందుకాచరిస్తాడు? జ్ఞానంయొక్క ఫలం అనర్గునుండి నిష్కర్తి పొందినది. ప్రవృత్తి పొందడం అజ్ఞానంయొక్క ఫలం. ఎండమావి మొరలైన వానియందు జ్ఞాని అజ్ఞాని అనే వార్యులందు గల భేదం స్పష్టంగా చూడబడుతోంది. జ్ఞాని ఆత్మ అని ఎందరూచెబుతుంది నిష్కర్తి పొందుతాడు. జ్ఞానికి అనర్తునుండి నిష్కర్తి కలిగిందే జ్ఞానంకుంది కనబడే ఫలం ఇంకేముంది? అజ్ఞాని ఆ ఎండమావి సత్కృష్టమనదని ప్రవృత్తిని పొందుతాడు సత్కృష్టంగా అజ్ఞానగ్రంథి నాశనమైనప్పుడు ఏ కొరకలు లేనివానికి కోరదగ్గది ఏముంటుంది? స్వయంగా సంసార ప్రవృత్తికి అతనికి ఏది కారణమవుతుంది?

అనుభవించదగ్గ వస్తువునందు వానస కల్పకపోషడం శ్లాసంయొక్క పరమావధి. పరమాత్మయందు లయమైన చిత్రవృత్తులు గల యోగియొక్క ఉపరతికి మళ్ళీ చిత్రవృత్తి కల్పకపోషడమే పరమావధి.

బ్రహ్మజ్ఞాని

బ్రహ్మజ్ఞాని అరుదుగా ఉంటాడు. అనంతమైన పుణ్యఫలాన్ని అనుభవించాడంటాడు. ఎప్పుడూ బ్రహ్మజ్ఞానరూపుడై ఉండడంచేత జాహ్నవస్థల జ్ఞానాన్ని పూర్తిగా విడిచిపెట్టాడు. అతనికి బ్రహ్మసంభవం లెన్న మరొక వస్తువుయొక్క అనుభవం ఉంది. ఎప్పుడూ నిద్రపోయే పుణ్యపంగలవానివలె బాటనిపరే ప్రవర్తిస్తూ భృత్యమైన జగత్తు ఎర్లం స్వామిలో మునిగిపోయిపోయి అని తలచాడు. అటువంటి మహాత్ముడు లోకంలో మాన్యుడు.

బ్రహ్మకారతయా సదా స్థితతయా నిరుక్త కావశ్యార్థే
రవ్యావేదిత భోగ్య భోగకలనో నిద్రాబువద్భావవత్
స్వప్నాని లోకితలోకవజ్రగదిదం పశ్యన్ కృష్ణబుద్ధి
రాస్తే కత్తిదనంత పుడ్ర పంభుగ్గస్థః స మాన్యో భువి 426

శ్రాహ్మమునందు మనస్సుని లయంచేసుకొని నిర్వికారుడై నిశ్చీమిడై ఎప్పుడూ అనందాన్ని అనుభవించే స్థితప్రజ్ఞుడు యతి.

జీవన్ముక్తుడు

ఎవని చిత్రవృత్తి జీవబ్రహ్మః బక్యభావమందు మునిగియుంటుందో నిర్వికల్పంగా చిహ్నాత్రంగా ఉంటుందో అది ప్రజ్ఞ అని చెప్పబడుతుంది. ఎప్పుడూ రాన్ని పొందేవాడు జీవన్ముక్తుడు.

బ్రహ్మత్వవో శోధితయోరక భావాపగాదానీ
నిర్వికల్పా వ చిహ్నాత్రా వృత్తిః ప్రక్షేపి కర్మతః
సా సర్వదా భవేద్యన్య స జీవన్ముక్త బక్యతే 428

ఎవనియందు ప్రజ్ఞ స్థిరంగా ఉంటుందో ఎవడు నిరంతరమైన అనందాన్ని

అనుభవిస్తూ ఉంటాడో ఎవనికి ప్రపంచం విస్మరణపడగదో అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడినాడు. జాగ్రతస్థలోని వస్తువనుభవాలని అస్మిదని వేసివేసేవాడై బుద్ధిని బ్రహ్మగాత్మయందు లయం చేసుకొన్నవాడై ఉన్నప్పటికీ ఎవడు మోటమనతో ఉంటాడో ఎవని శ్లాసం వాగసలు లేనిదై ఉంటుందో అతడు జీవన్ముక్తుడు. అతడు శాంతించిన సంసారంగలవాడు. పాండిత్యం ఉన్నప్పటికీ అతడు పాండిత్యం లేనివాడే. చిత్తాన్ని కల్గియున్నప్పటికీ లేనివాడు. చిత్రవ్యాపారమొకరని భావం.

సవసల అనుసరిస్తూ దేహం ఉన్నప్పటికీ అహంకారం మమకారం లేకపోవడం జీవన్ముక్తుని లక్షణం.

పరమానేకం దేహైశ్చైవ భావావదమవర్తిని
అహంకా మమకాభావో జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ 432

జీవన్ముక్తుడు జరిగినవానితో సంబంధాన్ని విడిచిపెట్టాడు. భవిష్యత్తులో ఉలంపడు. తనకు ప్రాప్తించిన దానికి ఉదాహరణ పొందుతారు. స్వభావంలే ఆత్మకంటే విలక్షణం. గుణదోష విశిష్టం అయిన ఈ వత్సలలో అంతలా పరిపూర్ణతే దర్శిస్తాడు. ఇష్టమైనది లభించినా అనిష్టమైనది ప్రాప్తించినా మనస్సులో రెండింటికీ సమానంగా చూసుకొంటాడు. అ రండింటి వ్యయంలో పొంగిపోనడం క్రుంగిపోవడం లేకుండా ఒకే స్థితిలో ఉంటాడు. యతీయత్య మున్ను బ్రహ్మసందర్శాన్ని అస్మాదింపడు. అో లోకములుంటుంది. అంతరములు మోహిదములు అయిన విషయముల జ్ఞానం అతనికి ఎమాత్రమూ ఉండదు. అది జీవన్ముక్తుని స్వభావం. దేహం ఇంద్రియాలు మొదలైనవాయందు చేయకగ్గ రిక్తయందు. అది నేను అనే భావాలు విడిచి అతడు ఉదాసీనంగా ఉంటాడు.

శుభ ప్రమాణంవల్ల జీవుడు బ్రహ్మమే అని తెలుసుకొన్నాడు. భవ బంధాలనుండి విముక్తుడు. జీవన్ముక్తుడు. దేహమందు ఇంద్రియములందు నేనే అనే భావాన్నే అలాగే విడిచిపెట్టి సమస్తమైన వాసయందు ఇది అ. భావాన్నే అతడు ఎప్పుడూ పొందదు. ప్రకృతే ప్రకృత్యాత్మకీ బ్రహ్మమునకా అలాగే బ్రహ్మమునకా విచ్ఛిన్నకీ ఎప్పుడూ వేరంలేదని తెలుసుకొంటాడు. సాధుజనులచే పూజింపబడుతున్నప్పుడూ దుర్జనులచే పీడింపబడుతున్నప్పుడూ అతడు సమాభావంతో ఉంటాడు. (శ్రీ భాగవతం) ౧౨వ అధ్యాయంలో ప్రవేశించి లోకమైంజ్జ అతరమనే

ప్రేరేపించబడి విషయాలు అతనియందు వేరీ లయముచేతాయి. అవి బ్రహ్మహాత్రంగా ఉంచబడచేత అతనికి వికారాలు కలిగియెపు. అట్టి యతి జీవన్ముక్తుడు.

బ్రహ్మవేత్తకి యథాపూర్వం సంసారం ఉండదు. ఒకవేళ అతనికి సంసారానుభవంగాని ఉంటే అతడు బ్రహ్మతత్త్వం తెలిసినవాడుకాదు. బ్రహ్మ భావానుభవంగానాడు బాహిరములైన విషయానికి ఎన్నడూ అభీముఖుడు కాదు. ప్రాచీన జన్మవాసనలచే అతడు సంసారంలో ప్రవర్తిస్తున్నాడు అని ఆనంద కూడా ఎనుంజనం కాదు. అతని హాసన బ్రహ్మైక్యాన్ని కలిపే విజ్ఞానలవేత మిందముపుడుంది. అత్యంత కావబడుడే ఆయినప్పటికీ తల్లి విషయంలో ఆతని కామప్రవృత్తి కలుగని విధంగా పూర్ణానందస్వరూపుడైన బ్రహ్మము అనుభవంలోకి వస్తే జ్ఞానియొక్క వాసన క్షీణిస్తుంది. సర్వవిల్ల సమాధిలో ఉన్మూలకి ఒకప్పుడు బాహ్యవిషయ జ్ఞానం ఉండవచ్చును అట్టివాని వెష్యంలో ప్రారబ్ధకర్మ అనుభవంబడుతుందనే మౌలికాత్మక సమాధానమువుతుంది. సుఖముల అనుభవం ఉన్మంతమరకు ప్రారబ్ధకర్మ ఉన్నట్లే ఫలం లభించిందంటే అంతకుముందు కర్మ అచరింపబడియుండాలి కర్మ చేయనివాడు ఎక్కడా ఉండడుగదా మిలకువ కల్గినప్పుడు స్వప్నంలోని కర్మ సమస్తము నశిస్తుంది. అలాగే నేను బ్రహ్మను అనే విజ్ఞానంపల్ల కొట్ట జన్మ నుండి ఎన్నున్న సందితకర్మ సర్వం లయముపుతుంది.

కలలో వేసిన గొప్ప పుణ్య పాపకర్మలు మెలకువ రాగానే స్వప్నాన్నో సరికాన్చో తులుపు. తాను అనంగుడు. అత్యస్వరూపుడు అని తెలుసుకొని యతి ఏరాదు కొంచెం కూడా భావికర్మలతో అకాలంపల ఇతరమైనవానితో సంబంధాన్ని పొందదు అగగా కలియుడు ఘటం అనే ఉపాధిని పొందింట్టుటికి ఆ ఘటయొక్క ధర్మాలు అకాశాన్ని అంటపు. కల్లుకుండలో కుండ ఉపాధి. దానికి సంబంధించిన కల్లుయొక్క దుర్లంధం ఆ కుండలోని అకాశాన్ని పొందదు. అలాగే అత్మకు దేహం ఉపాధి. అత్మ ఉపాధితో కూడుకొనయొన్నట్టుటికి ఉపాధియైన దేహం యొక్క ధర్మాలు ఆ అత్మకు అంటవు. లక్ష్మణుని ఉద్దేశించి బాణాన్ని విడిచిపెడతే ఆ బాణం ఏలాన్ని ఇచ్చకుండా తిరుణేడు. లక్ష్మణుని భేదించకుండా విడిచిపెట్టడు. అలాగే జ్ఞానోదయానికి పూర్వం అవిచ్ఛిన్న కర్మ ఫలాన్ని ఇహకుండా సరించదు. అప్పుని హాని వాక్కుం అనుకొని బాణం విడిచిపెడతే అది దేగంగా బలంగా పట్టి లక్ష్మణుని భేదిస్తుంది. అది ఆపు అని తెలిసినప్పటికీ మధ్యలో ఆగిపోడు.

ప్రారబ్ధకర్మ మిక్కిలి బలమైనది అనుభవంపకతష్యదు అనుబంకి కూడా అనుభవం దేతనే అది క్షయముపుతుంది. సమ్యక్ జ్ఞానం అనే అగ్నిదేత సందిత అగాది కర్మలు పూర్తిగా లయమువతాయి బ్రహ్మముతో బక్కుం పొంది బ్రహ్మమయమై ఎల్లప్పుడు ఏమరు ఉంటారో వారికి ఆ మూడు కర్మలు ఏనాడు ఉండవు వారు నిర్గుణ పరబ్రహ్మమే అయి ఉంటారు.

ప్రారబ్ధం అలనర్తరం ఖలు విదాం భోగేన తస్య క్షయః

సమ్యక్ జ్ఞాన హారాశనేన విలయః ప్రాక్ సంచితాగామినామ్

ప్రహృత్త్యశ్చమవేక్ష్య తన్మయతయా యే సర్వదా సంస్థితా

స్తేషాం తత్త్రతయం న హి క్వచిదపి బ్రహ్మైవ తే విధుగమః॥ 454

ఉపాధితో తాదాత్మ్యం పొందికుండా దేహమే వేసు అనే భావాన్ని పొందకుండా కేవలం "అహం బ్రహ్మస్మి" అని ఎల్లప్పుడు అదైతానభవంలోన ఉండే యునికి జాగ్రదిష్టలో స్వప్నావస్థ ఉంచనట్లు ప్రారబ్ధకర్మానుభవం కొంచెం కూడా ఉండదు.

నిద్రనుండి లేచినవాడు కలలో తాను పొందిన శరీరమందు. ఆ శరీరంతో తాననుభవించిన పదార్థములయందు అలాగే ప్రపంచమందు నేను నాడి ఇది అనే భావాన్ని పొందదు. జాగరణలో తానుగానే ఉంటాడు. స్వప్నంలో అనుభవించిన అనత్యవస్తువులని యథార్థములని నమర్చించే కోరిక వాడా అతనికి కల్గుడు ఆయావస్తువులని జాగ్రత్త పెట్టుకోడం, ఆ విశ్వాన్ని తిరిగి చూడడం కూడా ఉండదు. ఆ అసత్య వస్తువులకి అనుచాలంగా ప్రవర్తిస్తూ ఉంటే ఇంకా అతడు నిద్రనుండి ముక్కుడు కాలేదని నిశ్చయంగా చెప్పవచ్చు. ఆ విధంగానే బ్రహ్మసుఖాతి పొందుతున్నవాడు ఎప్పుడూ బ్రహ్మముగానే ఉంటాడు. ఇతరమైన వస్తువుని చూచు స్వప్నంలో చూసిన పదార్థం ఎలే బ్రహ్మవేత్తకి అహంరాన్ని స్వీకరించడం విడిచిపెట్టడం కూడా పృథ్విపాయమే.

ఈ దేహం కర్మచే ఎర్పడింది. దానికి ప్రారబ్ధం కల్పించబడింది. అనాదియైన అత్మకి ప్రారబ్ధానికి ఏమీ సంబంధంలేదు. అత్మ కర్మచే నిర్మించబడినట్లుగదా "అజోనిత్య" అని మౌలిక అత్మపుట్టుకలేనిది పెళ్ళవైనది అని చెప్తుంది. అది ఆమోఘమైన

వాక్కు అట్టి ఆత్మ తానే అని భావిస్తూ ఉంటున్న జ్ఞానికి ప్రారబ్ధకర్మ ఎక్కువనుండి కట్టకుంది? దేహమే నేను అనే స్థితి ఉన్నంతవరకు ప్రారబ్ధకర్మ ఉంటుంది. జ్ఞానికి దేహమే నేను అనే పీఠి కట్టబడినది కాదు. కాబట్టి అతనికి ప్రారబ్ధకర్మ ఉంటుందనడం విడిచిపెట్టదగ్గది. పోనీ, అతని శరీరానికి ప్రారబ్ధకర్మ ఉంటుందని అందామో అంటే అది కూడా శ్రాంతియే ఆపుతుంది. ఎందుకంటే శరీరం శ్రాంతివల్ల కల్గింది గదా. శ్రాంతివల్ల కల్గింది సత్యం కాదుగదా. అసత్యమైనది ఎక్కడనుండి సత్యమైంది? పుట్టినదానికి నాశం ఎలా సంభవిస్తుంది? అప్పుడు అసత్య అయిన శరీరానికి ప్రారబ్ధకర్మ ఎలా కలుగుతుంది?

జ్ఞానంచేత అజ్ఞానమూ దానికార్యమిదా కూడా సమానంగా నాశనమవుతాయి అని చెప్పినప్పుడు శరీరం ఎలా వచ్చింది? అని శంకించే మందమతులకి సమాధానంగా బాహ్యద్వస్థితో ప్రారబ్ధకర్మ అనేదాన్ని శ్రుతి దెబ్బిందిగానీ ఎండితులకి దేహాధికం సత్యమని చెప్పడంపోయి కాదు. శ్రుతి వాక్యతార్థిని అపమానాన్ని ముఖ్యంగా గోచరింపజేయడమే ప్రారబ్ధకర్మ లేకపోతే జీవన్ముక్తినికీ శరీరం ఉండరాదని చాచి ఉంటోందికదా అనే శంకితకు సమాధానం ఏమిటంటే జీవన్ముక్తినికీ శరీరం ఉంటోంది అని మనం అనుకొంటున్నాం. కానీ ఆత్మికి శరీరభ్రమ ఉండదు. నిద్రలోనున్న వానికి శరీరం ఉండని వంశం అనుకోవడమేమోని అతనికి అటువంటి భ్రమ ఉండదుగదా

అద్వితీయ బ్రహ్మ నిరూపణం

బ్రహ్మము పరిపూర్ణం. అనాది, అనంతం, అప్రమేయం, అవిచ్ఛేదం, ఏకం, ఆద్వితీయం, సద్విజ్ఞం, చిద్విజ్ఞం, నిత్యమైన, ఆనందపునం, అక్రియం, ప్రత్యగాత్మ, ఏకకీనం, పూర్ణం, పర తోముఖం, అహాయం, అనుపాదేయం, అనాధేయం, అనాశయం, నిర్గుణం, నిష్కలం, సూక్ష్మం, నిర్మితకల్పం, నిరంజనం, నిరాపిందశక్తించాచి రూపంగలది. మనస్సునీ వాక్కులనీ గోచరించేది కాదు. అత్మమృత్యుం స్వతః సిద్ధం. తుద్ధం బుద్ధం, అనిద్భుతం, నానావిధాలగా కలుపదే ఏశ్వర ఆ బ్రహ్మముకంటే కొంచెంకూడా పేరుగా లేనెలేదు.

విషయాలపై అనుభాగాన్ని పెడిచినవారు. విషయానుభవం పరిత్యజించిన

వారు. శమం దమంగల మహాత్ములు అయిన యశులు పరశత్వాన్ని చక్కగా తెలుసుకొని శ్రుత్యాత్మాన్ని పొందడంచేత సరనుసుఖాన్ని పొందుతారు

ఉపదేశం

శిష్యా సుష్మాకూడా అత్మకు సంబంధించిన ఈ పరశత్వాన్నే సన్మర్యాదమైన అనందపునాన్నే విచారించి నీయెక్క మనస్సుచే బాగా కల్పింపబడ్డ అజ్ఞానాన్నే విదలించుకొని ఆత్మజ్ఞానం పొంది సంసారముక్తిపి. కృతార్థుడైవి అగమము

నిర్వికల్ప సమాధిలో ఉంటూ నిశ్చలమైన మనస్సు గలిగి స్వప్నమైన జ్ఞానశత్రంతో ఆత్మ తత్వాన్ని దర్శించు. నిస్సంశయంగా ఎక్కిగా చూస్తే సుష్మ విన్న బ్రహ్మతత్వం తిరిగి వికల్పాలు పొందదు. అనుభవంపడదుతుంది. తనయొక్క అజ్ఞానబంధం సంబంధంమంది ముక్తిపొందడంవల్ల సత్య జ్ఞాన అనందరూపమైన పరబ్రహ్మము అభిస్తుంది. ఈ విషయంలో వేదాంతశాస్త్రం యుక్తులు గురూపదేశం ప్రమాణం. అంతఃకరణమందు కలిగే అనుభవం కూడా ప్రమాణమే.

సంసారబంధమోక్షాలు, శృంగీ, చింత, ఆరోగ్యం ఆకలి మొదలైనవి స్వయంగా అనుభవించి తెలుసుకోదగవి. వీనికి సంబంధించిన జ్ఞానం ఎదురులకి ఉపహించదగ్గదే. వేదవాక్యాల వలె గురువులు కూడా తటస్థంగా ఉంటూ బ్రహ్మతత్వాన్ని ఉపదేశిస్తారు. విద్వాంసుడు తుత్వరానుగ్రహించే కల్గిన ప్రత్యచేత సంసారాన్ని తరించాలి. పండితుడు తాను అఖండమైన శ్రుత్వాత్మ పూరించుచు స్వయంగా తెలుసుకొని నిర్వికల్పమైన ఆత్మయందు విశ్చిలి సుఖంగా ఉండాలి

ఇది వేదాంత సిద్ధాంతవాక్యం. దేవుడూ సమస్తమైన జగత్తూ కూడా బ్రహ్మమే. అఖండమైన పరబ్రహ్మమై ఉంపదమే మోక్షం. బ్రహ్మము ఆద్వితీయమని నిర్ణయించుకొని వేదవాక్యములే ప్రమాణం.

వేదాంత సిద్ధాంత నిరుక్తిరేపా
బ్రహ్మైవ జీవః సకలం అగచ్ఛ
అఖండ రూపస్థితరేవ మోక్షః
బ్రహ్మచిత్తీయే శ్రుతయః ప్రమాణమ్॥

శిష్యుని అనుభవం

ఈవిధమైన గురూపదేశంపట్ల శ్రుతి వాక్య ప్రమాణంపట్ల తన యుక్తిచేత వివేకంలేక, గొప్పదైన ఆత్మతత్వం పొంది ఇంద్రియ వ్యాపారాలని తమంబుజేసుకొని అంతఃకరణమును వశపరుచుకొని శిష్యుడు స్థిరమైన ఆకారంతో ఆత్మనిష్ఠుడై ఉన్నాడు. కొంతకాలం మనస్సుని పరిమాణ్యమందు స్థిరంగా ఉంచి వేచి పరమానందం అనుభవిస్తూ గురువర్యునితో ఇలా అన్నాడు.

గురుదేవా! బ్రహ్మాత్మేశ్వరాన్ని పొందడంవల్ల విషయజన్యమైన బుద్ధి నష్టమయింది ఇంద్రియాలు ప్రవృత్తి లోపించింది. ఇదం (వ్రత్యక్షం) గాని ఆనందం లభిస్తోంది. గాని నాకు తలయడం లేదు. అపారమైన సుఖాన్ని అనుభవిస్తున్నాను. ఇది ఎటువంటిదో ఎంతటిదో చెప్పలేకపోతున్నాను.

నాదైన ఆనందావ్యుత ప్రవాహంతో నింపబడ్డ పరిబ్రహ్మమనే సముద్రంయొక్క వైభవం మాటలతో చెప్పడానికిగాని మనస్సుచే పరిగణించడానికి గాని శక్యం కానది. సముద్రంలో చల్లబడ్డ వడగిళ్లవలె నా మనస్సు ఆ పరిబ్రహ్మమందు చేదిరి కరిగిపోయింది. ఆ ఆనందాంతలేశమందు ఆ మనస్సు పరిపూర్ణంగా భీనమై ఆనందమయమై సుఖిస్తోంది.

ఈ జగత్తు ఎక్కడకు పోయిందో? ఎవను దీన్ని తీసికొని పోతున్నాడో? ఎక్కడ అది కలిసిపోతోందో? ఇప్పుడేగదా అది కనిపింది. ఇప్పుడు లేదేమి? ఇది గొప్ప అద్భుతం.

అఖండమైన ఆనందావ్యుతంతో నండిన పరిబ్రహ్మమనే సముద్రంలో విడిచిపెట్టడం గాని గ్రహించడం గాని లేదు. అలాగే దానికంటే భేరుగా మరొకవస్తువుగాని చింతించునదిగాని ఏదీలేదు. ఇక్కడ నాకు ఏమీ కనబడడంలేదు, ఏమీ వినిపించడంలేదు. ఏమీ తెలుసుకోదు లేదు. స్వయంగా ఎల్లప్పుడూ ఉండే ఆనందస్వరూపుణ్ణి అయ్యేను. చిలక్షణుణ్ణి అయ్యేను.

ఎవని కటాక్షమనే చిక్కని నేస్త్రాల ప్రసరించడంలేక సంసార తాపంవల్ల కల్గిన శ్రమి పూర్తిగా తొలగిపోయిందో క్షణంలో అఖండమైన వైభవంగా నా

స్వరూపమైన ఆనందాన్ని పొందగలిగేనో ఆ గురుదేవునికి నమస్కారం. విముక్తులగుడు సత్పురుషులలో ఉత్తముడు శిష్యు అద్భుతమైన ఆనందస్వరూపుడు సదా అపార దయానాగరుడు. మహాత్ముడు అయిన గురురూప పరిబ్రహ్మమనకు నమస్కారం.

గురుశ్రమా! శి అనుగ్రహంచే ధ్యాయుణ్ణి కృతకృత్యుణ్ణి సంసార గ్రహవిముక్తుణ్ణి నిత్యానంద స్వరూపుణ్ణి పూర్ణుణ్ణి అయ్యేను. ఇప్పుడు నేను అజలగుణ్ణి, శరీర రహితుణ్ణి, స్త్రీ పురుషాది విహ్వలు లేనివాణ్ణి. నాశం లేనివాణ్ణి, ప్రళాంతుణ్ణి, అనంతుణ్ణి, అతాంత్యుణ్ణి, అలంకరణివాణ్ణి, చిరంతనుణ్ణి, ఆత్మియుణ్ణి, శుద్ధ జ్ఞానస్వరూపాన్ని. కేవలం సదాశివుణ్ణి, ద్రష్ట, శ్రోత, వక్త, పఠి, భోక్త అనే వారికంటే విభిన్నుణ్ణి. నీత్యం నిరంతరం నిష్క్రియం నిస్సీమం అనంగం అయిన పూర్ణ జ్ఞాన స్వరూపుణ్ణి ఇది (నూల ప్రపంచం) అది (సుక్ష్మ ప్రపంచం) కాని వాణ్ణి. ఆ రెండింటినీ ప్రకాశింపజేసేది. పరం శుద్ధం బాహ్యభ్యంతర శూన్యం పూర్ణం అద్భుతీయం అయిన బ్రహ్మము నేను. నిరుపమానం అనాదియైన ఆత్మలిఖ్యాన్ని నువ్వు నేను ఇది అనే కల్పనలకి దూరమైనవాణ్ణి. నిత్యానందైకరసం శబ్దం అయిన అద్భుతీయం శ్రవ్యము నేను.

నారాయణుడు సరకానుడుణ్ణి సంహరించిన శ్రీకృష్ణుడు, త్రిపురాసురులను సంహరించిన పరమేశ్వరుడు. పురుషోత్తముడు కూడా నేనే. నేను అఖండ జ్ఞాన స్వరూపాన్ని. సమస్తానికి సాక్షి. నాకై ఎవరి అధిపత్యం లేనివాణ్ణి. అపాంకార మమకార రహితుణ్ణి. సమస్త ప్రాణాలలో ఉంటున్నవాణ్ణి. ఇలాంటి లోపలికి బ్రతుకి ఆశ్రయమైనవాణ్ణి. భోక్త భోగ్యం అన్న అయినవాణ్ణి. ఏది ఇంతకుముందు ఇది అని వేరుగా కనబడిందో అది వేనే.

అఖండ అనంద సమాధిమైన నాయంటి మాయ అనే వాయునాయుక్కు విశేషమనమలచే ఎన్నో విశ్వములు అనే తరంగాలు ఉద్భవిస్తున్నాయి. భీనమవుతున్నాయి. నిష్కల నిర్లకల్ప బ్రహ్మమున నాయందు లోకులు క్రాంతిచే ఆరోపించడం చేత స్థూలం సూక్ష్మం మొదలైన భావాలు కల్పింపబడ్డాయి. అది అమరిస్తూనే ఉన్నంత అయిన కాలమందు కర్మం సంపత్తుల అయిన ఋతువు మొదలైనవి కల్పింపబడడం వుంది.

నునీ దోషంనే దూషించడం అజ్ఞానం దోషాదికాన్ని విశ్వాన్ని చూచి

అధిష్ఠానమైన పరమాత్మనుండు ఆరోపించేయి. ఆవిధంగా ఆరోపించబడ వచ్చును దానికి అశ్రయమైన బ్రహ్మమనుకు స్వానంత్యాన్ని కల్పించలేదు. పంచమావలోని నీటి ప్రవాహం దవిలినలను తడవలేదుగానా నేను ఆకాశంవలె కల్లునలకి దూరంగా ఉన్నవాణ్ణి. సూర్యునివలె ప్రకాశించజేయరగిన పల్లవులకంటె చేరగా ఉన్నవాణ్ణి. ఎర్రతంపలె నిశ్చలుణ్ణి. సముద్రంవలె అంతంలేనివాణ్ణి. నేఘంతో ఆకాశానికి పరిధంగాను సంబంధంలేనట్లు ఈ దేహంతో నాకు సంబంధంలేదు. కాదల్లి చేహానికి చెందిన జాగ్రత్ సప్తవృషువువ్వి అనే ధర్మాలు నాకు సంబంధించినవి ఎలా అవతాయి? ఏపాధియైన దేహం వస్తుంది అదే పోతుంది. అదే కర్మలు అపరిస్తుంది. అదే కర్మలూన్ని అనుభవిస్తుంది. అదే జీవిస్తుంది. మరణిస్తుంది. నేను ఎల్లప్పుడు కులపర్యంతంవలె నిశ్చలంగా ఉంటాను.

ఎప్పుడూ అద్వితీయంగా అవయవరహితంగా ఉండే నాకు ప్రవృత్తి లేదు. నిష్ప్రవృత్తి కూడా లేదు. ఆకాశంవలె ఏకరూపంగా సబ్బిదంగా నిరంతరంగా ఉండే ఆ పరమాత్మ ఎవెధంగా కర్మ ఆచరిస్తుంది? నేను ఇంద్రియాలు చిత్తం ఉద్భావకకారాలు ఆకారం ఏమీ లేనివాణ్ణి. అఖండ సుఖానందం గలవాణ్ణి. అట్టి నాకు ఘోషపాపాలు ఎక్కువనుండి కలుగతాయి? శ్రుతి కూడా "అనన్యగతం పుణ్యేన. అనన్యగతం పాపేన తీర్థో హి తదా సర్వాన్ భోకాన్ హృదయస్య భవతి" (బ్రహ్మచారిబ్రహ్మకం) అని చెప్పింది. సుషుప్తియందు ఆత్మ పుణ్య పాపాల సంబంధాన్ని పొందికుంటూ హృదయానికి చెందిన సర్వభోకాలనీ తరిస్తుందని భావం.

నీడ వేడినో చల్లదనానో మంచినో వెధనో తాకితే ఆ నీడకంటె వేరుగా నున్న పురుషుణ్ణి వేడి ముదిలనల కొంచెం కూడా తాకవు. సాక్ష్య ధర్మాలు వానికంటె వేరుగా ఉండే సాక్షిని తాకవు. సాక్షి అవికారి. ఉదాసీనుడు. దీపం ఎలుగుతూ ఉప్పుబొడు గృహధర్మాలు నిర్మహింబుడతాయి. అవి తానికి సాక్షిగానున్న దీపానికి ఏమాత్రము చెందవు. అలాగే దేహధర్మాలు అన్నింటికీ ఆత్మ సాక్షిగా ఉంటుంది. వానికంటె విలక్షణమైనది. తానట్టి అవి దాన్ని తాకవు.

సూర్యుడు సమస్త కర్మలకీ సాక్షిగానే ఉంటాడు. అతణ్ణి ఆ కర్మలు అంటవు. జనుముతో అగ్ని కూడినప్పుడు అగ్నియొక్క లక్షణమైన దాహకత్వంచే జనుము కాలతిమింతమవుతుంది. జడమైన ఇనుముయొక్క ధర్మాలు అగ్నికి కల్గవు.

రిజ్జానందు సర్వత్రం ఆరోపించబడినప్పుడు సర్వ ధర్మాలు ఏమీ ఆ రజావుని అంటవు. అలాగే నేను కూటాస్థుడనైన బిదాత్ముని. నాయందు దేహాదికం ఆరోపించ రింది. ఆరోపితములైన దేహాదికం యొక్క ధర్మాలు ఏమీ సన్నుతాకవు.

నేను కర్మని కాను ప్రేరకుణ్ణి కూడా కాను భోక్తను కాను. భుజింపజేసే వాణ్ణి కూడా కాను భుజును కాను. చూపించేవాణ్ణి కూడా కాను. నేను స్వయం ప్రకాశకుణ్ణి. ఇట్టిదని చెల్లకంప శక్యంగాని అత్యని. నీటిలో చలిస్తున్న ప్రతిబింబాన్ని చూసి అజ్ఞానులు ఆ కవలకను సూర్యునికి కల్పిస్తారు. కలులుతున్నాడని భావిస్తారు. ఉపాధియైన దేహాదికమందు ప్రతిబింబరూపమైన జీవుడు పొందుతున్న సుఖదుఃఖాది అవ్వలని ఆత్మయందారోపించుకొని నేను కర్మని నేను భోక్తను అయ్యా. నేను చూడుణ్ణి అని భావిస్తారు. జడాత్మకమైన దేహం నీటిలో మునిగినా నేలపై దొర్లినా జలధర్మంగాని నేలధర్మంగాని నన్ను తంటవు. తడియడం చుట్టి అంటుకోడం అనేవి అత్యన్యరూపుడనైన నన్ను బొందవు.

కర్మత్వం భోక్తత్వం కలత్వం మతీత జడత్వం బద్ధత్వం ఏముక్తి మొదలైనవి బుద్ధియొక్క పికల్లాలు మాత్రమే. కేవలం అద్వితీయంగా ఉండే నా స్వరూపమైన పరిబ్రహ్మమందు ఇవేమీ లేనేలేవు. సత్త్వరజసోగుణాత్మకమైన ప్రకృతి యొక్క వికారాలు వందలు వేలు ఉండవచ్చు. అసంగుణ్ణి చిద్రూపుణ్ణి కలుస నాకు ఆ వికారాలతో ఏమి ఎని? మేఘాదంబరం ఆకాశాన్ని స్పృశింపదుగా

అప్పకం నుండి న్కులదేహం వరకు గల సమస్త వేశ్యసూ దేనియందు ఆభాస మాత్రంగా స్ఫురిస్తుందో అకాశంతో సమానమైన సాక్ష్యం అద్భుత భోగం అయిన ఆ అద్భుత బ్రహ్మమే నేను. సర్వవశ్యానికి అధారమైనది. సర్వవస్తువులకీ ప్రకాశింపజేసేది. సరాకారమైనది. సర్వమునందున్నది సర్వచూడమైనది నిత్యం శుద్ధం నిశ్శలం నిర్మాకల్పం అయిన ఆ అద్భుత బ్రహ్మమే నేను. దేనియందు సమస్త మాయావిశేషం లయమవుతుందో ఏది ప్రత్యగాత్మ సరూపమో ఏది ఇంద్రియాల జ్ఞానంచే పొందబడదో పక్ష జ్ఞాన ఆనంత ఆనందరూపమేదో అట్టి అద్భుతపరబ్రహ్మమే నేను.

నేను సృష్టియొక్క వికారాలు నేనివాణ్ణి. అవయవరహితుణ్ణి నిరాకారుణ్ణి. నిర్వికల్పుణ్ణి నిత్యుణ్ణి నిరాధారుణ్ణి నిర్భయిణ్ణి నిరాత్మకుణ్ణి సర్వచూడుణ్ణి.

సర్వాత్మీతుడ్డి అద్భుతముట్టి కేవలం అఖండ జ్ఞానస్వరూపుడ్డి నిరంతరానందాన్ని

ఇది స్వయం ప్రకాశకమైన పరబ్రహ్మము యొక్క సామ్రాజ్యవైభవం. గురుదేవా! నీ దయా సంపదయొక్క శౌభ్య అనుగ్రహంచే దీన్ని పొందెను. మహాత్మా! నీకు నమస్కారం. నమస్కారం పునః పునః నమస్కారం గురూత్తమా! మహాస్వప్నం పంటి మాయచే చేయబడ్డ జననమరణరూపమైన సంసారం అనే మహారణ్యంలో తిరుగుతూ క్షేత్రాలు అనుభవిస్తూ మిక్కిలి ఎక్కువైన తాపాలతో కూడి అహంకారమనే పెద్దపులిచే బాధింపబడుతున్న ఈ సన్ను అత్యంత కరుణతో గాఢనిద్రనుండి మేల్కొల్పి గొప్పగా రక్షించేవురా! గురువర్యా! నీకు నమస్కారం. నీ కేజున్ని స్వరూపం. అద్వితీయ వైతన్య ఘనం. అదే ఈ విశ్వంలో ప్రకాశిస్తోంది.

ఈ విధంగా ఆత్మానందాన్ని పొంది తత్త్వం తెలుసుకొని వంగి సమస్తవిద్యను శిష్యులంగనపట్టి చూపి మహాత్ముడై ఆ గురుచంద్రుడు ప్రమోదంతో నిండిన వ్యాదయంగలవాడై మళ్ళీ పరమవాక్కుని ఇలా పలికెడు.

గురువచనం

ఈ ఒకన్న బ్రహ్మరూపమైన జ్ఞానప్రసాదమే కాలట్టి బ్రహ్మయే అనుసూచి. ఆధ్యాత్మబుద్ధిలో ప్రశాంతమైన మనస్సుతో పర్యావస్థలయందును అంతటా సత్తునే చూడు. జ్ఞాన స్వేత్రం గలవారికి అంతటా బ్రహ్మమేగాని నేరుగా చూడడానికి అంకకది ఉన్నదా? అలాగే బ్రహ్మవేత్తకి బుద్ధి విహరించడానికి ఆధారమైనది సజ్జకంటే వేరుగా మరొకటి ఏమి ఉన్నది? ఆ పరానందరసానుభూతిని విడిచిపెట్టి శూన్యమయిండు ఏ సందితుడు అగ్రస్థిని పొందుతాడు? వ్యాదయానికి అష్టాదాన్ని కల్గించే చంద్రుడు ప్రకాశిస్తూ ఉండగా ఆ చంద్రుణ్ణి విడిచి బొమ్మలోనున్న చంద్రుణ్ణి చూడడానికి ఎవడు ఇష్టపడతాడు? ఆసత్తయిన పదార్థాన్ని అనుభవించడంలో కొంచెం కూడా తృప్తిలేదు. దుఃఖం కూడా తొలగదు. సత్తు అద్భుతం అయిన అనందరసాన్ని అనుభవించడంచేత తృప్తి పొందినవాడవై ఆత్మసప్తదే సుఖంగా ఉండు.

ఓ మహామతి! అంతటా నీ స్వరూపమైన పరబ్రహ్మమనే దర్శిస్తూ అద్భుతమైన ఆ పరబ్రహ్మయే నేను అని తలస్తూ నీదైన ఆత్మానందాన్ని అనుభవిస్తూ

కాలం గడుపు అఖండ జ్ఞానస్వరూపమైన నిర్వికల్ప పరబ్రహ్మమందు జగత్తున కల్పించడం ఆకాశంలో ఎట్టానాన్ని ఊహించడమే. కాబట్టి అద్భుతానందమయుడవై ఎల్లప్పుడు పరమశాంతిని పొంది మౌనాన్ని అవలంబించు.

అసత్ కల్పనలకి వికల్పాలకి హేతువైన బుద్ధి ఉదాసీనంగా ఉండే అవస్థ పరమోపశాంతి అనిపించుకొంటుంది. మనోన్మలైన బ్రహ్మవేత్తలు బ్రహ్మహరూపుడై ఆ పరమోపశాంతియందు నిరంతరం అద్భుతమైన ఆనందసుఖాన్ని పొందుతారు. జత్యతత్త్వం తెలుసుకొని తనదైన అనందరసాన్ని అనుభవిస్తున్న వానినారహితమైన మౌనంకంటే సుఖప్రదమైనవానిలో ఉత్తమమైనది మరొకటి ఏదీలేదు. పండితుడైన ముని ఎక్కడికైన వెళ్తూ స్థిరంగా ఉంటూ ఎందులోనైనా ప్రవేశిస్తూ నిద్రపోతూ ఇంకా మరోవిధంగా కూడా ఉంటూ ఎల్లప్పుడు ఆత్మానందానుభవంతోనే స్వేచ్ఛగా జీవిస్తారు.

చిత్త నిరోధం కలిగి తత్వాన్ని తెలుసుకోవడంలో సిద్ధి పొందిన మహాత్మునికి దేశం కాలం అననం దిక్కు యుషాది నియమం మొదలైనవాని అపేక్ష ఏమీ ఉండదు. తన్ను గూర్చి జాను తెలుసుకోవటమందు దిక్కు పుణ్యకాలం మొదలైన నియమాలు దేనికి? తన్ను మొదలైనవానిచే పదార్థ జ్ఞానం స్పష్టంగా కలుతూ ఉండగా ఇది కుండ అని తెలుసుకోడానికి దేశం కాలం మొదలైన నియమాన్ని ఎవడు కోరుకొంటాడు? ఎవ్వరూ అపేక్షించదు. అలాగే పరమాత్మని తెలుసుకోడానికి సమాధి పరివర్తనం అవసరం దేశకాలాది నియమం కోరదగది కాదు శ్రుతి వాక్యాదీకం ప్రమాణంగా ఉండడంచేత ఈ ఆత్మ స్వతః స్థిరంగా ప్రకాశిస్తోంది. దేశం కాలం శరీర ఘట్టి ఏదీ అపేక్షించదు. నేను దేవదత్తుణ్ణి అనే జ్ఞానం దేన్ని అపేక్షించదు. అలాగే బ్రహ్మవేత్తకి నేను బ్రహ్మమను అనే జ్ఞానం వాదా ఇతరాపేక్ష లేకుండానే లభిస్తుంది.

సూర్యునిచే సమస్త విశ్వం ప్రకాశిస్తోంది అలాగే ఆత్మచేతనే దేవదీకం ప్రకాశిస్తోంది. అనాత్మ అసత్తు తుచ్ఛం అయిన దేవదీకం ఆత్మని ప్రకాశింపజేసేది ఎలా అవుతుంది? దేద శాస్త్ర పురాణాలు సమస్త భూతాలు కూడా ఆ పరమాత్మ చేతనే సార్వకమవుతున్నాయి. ఇవి సమస్తానికి జ్ఞాతమైన పరబ్రహ్మమను ప్రకాశింప జేయగలవా?

బ్రహ్మవేత్త స్థితి

పరమాత్మ స్వయం ప్రకాశకమైనది అనంతమైన శక్తిగలది. కొంతటి అందగది. పరిపూర్ణమైన అనుభవరూపమైనది. బ్రహ్మవేత్తలలో ఉత్తమోత్తముడు ఆ అత్యుచితముకొనియే సంసార బంధ విముక్తుడవతాడు. ఒక్కగా సర్వోత్కృష్టంగా విరాజిల్లుతాడు.

విరంతరమైన అనురంభసాన్ని స్వయంగా ఆనాదీనా తృప్తిపొందే బ్రహ్మవేత్త విషయాలనే ఎన్నడు దుఃఖాన్ని పొందడు. బ్రహ్మాదాన్ని పొందడు. వాసుయందు అసక్తుడు కాదు. పరమమైన కూడా కాదు. తన స్వరూపమైన అత్యయందు ఎల్లప్పుడు క్రిడిస్తూ ఉంటాడు. అనందాన్ని ఇంటాడు. వాడు ఆకలిని, శరీరం పొందుతున్న బాధనీ విడిచిపెట్టి ఆట ఎన్నపుతో ఆడుకొంటూ ఉంటాడు. ఆలాగే అత్యున్నతమైన పరిచితుడు కూడా అహంకార మమకారాలు లేనివాడై అత్యయందు క్రిడిస్తూ ఉంటాడు. సుఖీయై ఉంటాడు.

బ్రహ్మవేత్త చింత దైన్యం లేకుండా భిక్షవేసిపొందెనదాన్ని తింటాడు. సదీక్షలాన్ని త్రాగుతాడు. వృతంత్రితో విరంకుణంగా ఉంటాడు. దేనినూదీ భయాన్ని పొందడు. శృణునలోనో వనంలలోనో సద్రిపోతాడు ఉతుకడం బంధపెట్టకోడం లేని వస్త్రాన్ని ధరిస్తాడు. రిగంబరుడుగాడైనా ఉంటాడు. భూమి లతనడి పాన్పు వేదాంతవిధుల్లో పెప్పుడూ అందరినూ ఇంటాడు. ఎరుబ్రహ్మముడు క్రిడిస్తూ ఉంటాడు.

చింతాశున్య మధైన్య బైక్కుమశనం పావం సరిభూరిషు
స్వాతంత్ర్యం నిరంకుశా స్థితిరభీర్విదా శృణవే వనే
వస్త్రం క్షాలన శోషదాది రహితం దిగ్భూత కయ్యా మహా
నందారో విగమాంతవిధిష విదాం క్రిదా పరే బ్రహ్మణి॥

539

ఆత్మవేత్త మోహాన్ని కోల్పోయిన శరీరంతో ఉన్న పిషయాలని అన్నింటినీ ఇతరుల కోరిక ననుసరించి బాటునివలె అనుభవిస్తారు. తన వర్తాశ్రమాది లక్షణాలని ఎక్కడా చూపించుకోడు. బ్రహ్మపిషయాలపై ఏమాత్రమూ ఆసక్తిని పొందడు. ఒకప్పుడు దిగంబరుడై మరొకప్పుడు వస్త్రాన్ని ధరించినవాడై ఉంటాడు.

ఒకప్పుడు ఏర్పాన్ని కప్పుకొనియైనా ఉంటాడు. పిచ్చివానివలెనో పిల్లవానివలెనో విశాచంవలెనో భూమిపై వందరిస్తూ ఉంటాడు.

దిగంబరో వాచి చ సాంబరో వా

కృగంబరో వాచి రిదంబరః

ఉన్నతవద్యాచి చ బాంవద్యా

విశాచవద్యాచి చరత్యవద్యాచి॥

541

అద్వైత పరమాత్మయందు చేరినన్న మని సిచ్చాముడై కోరికలని అనుభవిస్తాడు. తనదైన ఆత్మానుభవంచేతనే ఎల్లప్పుడూ సంతోషుడై ఉంటాడు. స్వయంగా నర్పం తానే అనే భావంతో ఉంటాడు. ఒకప్పుడు మూఢునవలె ఒకప్పుడు ఎంపితునివలె ఒకప్పుడు మహారాజు వైభవం కల్గినవానివలె ఒకప్పుడు మత్తెత్తున్నవలె ఒకప్పుడు శామ్మనివలె ఒకప్పుడు గొండచిలువ మాధాన్ని అనుసరిస్తున్నానివలె ఒకప్పుడు నత్తాత్తునివలె ఒకప్పుడు అవమానింపబడ్డవానివలె ఒకప్పుడు అజ్ఞాతంగానున్నవానివలె వందరిస్తూ ఉంటాడు.

కృచిన్మూఢో విద్యానో కృచిదపి మహారాజ విభవః

కృచిద్భూతః పౌష్ట్య కృచిదజగదాచారతః

కృచిద్భూతీభూతః కృచిదవమతః క్వాప్యవిదిత

శ్చరత్యేషం బ్రాహ్మణీకత చరమానంద సుఖీక॥

543

సంబర లేకపోయినా బ్రహ్మజ్ఞాని ఎప్పుడూ సంతోషంగానే ఉంటాడు. సహాయులు ఎవ్వరూ లేకపోయినా మహాబలశాలిగా ఉంటాడు. ఆనముడైనా (సాటిలేనివాడైనా) సమదృష్టిగలవాడై ఉంటాడు. కర్మ ఆచరణనున్నప్పటికీ అపరిపిషవాడు. కిర్మఫలాన్ని అనుభవిస్తున్నప్పటికీ భోక్తకాదు. శరీరం ఉన్నవాడే అయినా లేనివాడే దేశానునే దిపాధికి పరిమితమైనవాడే అయినా నర్పం తానే అయినవాడు. శరీరం నేనుకాదన. గెత్తం తలచుచే బ్రహ్మవేత్త ప్రయం ఆధయం. తుభం అశుభం అనేవి స్మరింపవు. స్థూలాది శరీరాలతో సంబంధం కలిగి ఆ శరీరమే నేను అనే అభిమానం కల్గినవానికి సుఖదుఃఖాలు శుభాశుభాలు కలుగుతాయి. శరీరం నేను కాదని సంబంధాన్ని తెలిచుకొన్నవానికి శుభకర్మయొక్క ఫలంగాని అశుభకర్మ యొక్క ఫలంగాని ఎక్కడ కలుగలేంది? ఒకప్పుడు దానంవచ్చే మింగబడక పోయినప్పటికీ అజ్ఞానము

వస్తువృత్తావాన్ని తెలుసుకోకుండా భ్రాంతిచేత సూర్యుడు మ్రింగబడ్డాడని చెప్తారు. ఆవిధంగానే దేహబంధాల నుండి విముక్తుడైన బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడైనవాణ్ణి శరీరాధాసని చూస్తూ శరీరం గలవాడని పరిగణిస్తారు.

శరీరబంధాన్ని తెంచుకొన్నవాడు పాము పొరవలె ఏదో కొంచెం ప్రాణవాయువుచే స్వల్పంగా ఇటూ అటూ కదల్చబడి ఉంటాడు. ప్రవాహంచే కొయ్య ఎత్తు పల్లాలకి తీసికొనిపోబడుతూ ఉంటుంది. అలాగే బ్రహ్మవేత్త యొక్క శరీరం దైవంచే కాలానుగుణంగా తర్కఫలాన్ని అనుభవించడంకోసం తీసుకొని పోబడుతుంది. దేహబంధం నుండి విముక్తుడైన సిద్ధుడు ప్రారబ్ధకర్మకు చెందిన వాననలతో కర్మఫలాన్ని అనుభవించడంలో సంసారివలె ప్రవర్తిస్తాడు. ఫలానుభవంలో సాక్షిగా ఉదాసీనంగా ఉంటాడు. బుద్ధి చక్రం తిరుగుతున్నప్పటికీ చక్రమూలం (ఇరుసు) కడలకుండా ఉన్నట్లు అతడు సంకల్ప వికల్పరహితుడై ఉంటాడు. తనదైన అనందరసాన్ని ఆస్వాదించడంవల్ల మత్తెక్కిన చిత్తంగల బ్రహ్మవేత్త సాక్షిగా ఉంటూ ఇంద్రియానికి విషయాలపై ప్రవర్తింపజేయడు. అలాగే విషయములనుండి మరలించడు. కర్మఫలాన్ని కొంచెం కూడా ఆపక్షించడు.

లక్ష్మాలక్ష్మాలు రెండింటిని విడిచిపెట్టి కేవలం పరబ్రహ్మమై ఉన్నవాడు స్వయంగా శివుడే. అతడు బ్రహ్మవేత్తలలో ఉత్తముడు. జీవిస్తూనే ఎల్లప్పుడూ దేహబంధంనుండి విముక్తుడైనవాడు. కృతార్థుడు. అతడు బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడు. శరీరమనే ఉపాధి నాశనమడవంవల్ల అతడు బ్రహ్మమే అవతాడు. అద్వితీయమైన బ్రహ్మమును అనుభవిస్తాడు. నటుడు వేషాన్ని ధరించినా ధరించకపోయినా పురుషుడే అయినట్లు బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడు శరీరం ఉన్నా లేకపోయినా బ్రహ్మమేగాని ఇతరుడు కాదు.

బ్రహ్మవేత్త దేహపాతం

చెట్టుయొక్క వండుటాకు ఎక్కడో అక్కడ పడుతుంది. అలాగే బ్రహ్మభూతుడైన యతి యొక్క శరీరం ఎక్కడో ఎప్పుడో పతనమవుతుంది. ఆ శరీరం జ్ఞావాగ్మిచేత ముందు ఎప్పుడో దగ్ధమైనదే. పూర్ణం అద్వయం అయిన ఆనందంతో వెందియుండడంవేత ఎల్లప్పుడూ పరబ్రహ్మమునందే ఉండే మనికి చక్రం నూనం మలమూత్రాలుగల పిండాన్ని (దేహాన్ని) విడిచిపెట్టడంలో శుభఫలదైన

దేశం కాలం మొదలైనవానికోసం నిరక్షించడం ఉండనే ఉండదు.

దేహాన్ని విడిచిపెట్టడం మోక్షంకాదు. దండం కమండలం విడిచిపెట్టడం కూడా కానే కాదు. అజ్ఞాన హృదయగ్రంథి ఎప్పుడూ విడిపోతుందో అప్పుడే మోక్షం కలగడం.

దేహస్య మోక్షో నో మోక్షో న దండస్య కమండలో:

అవిద్యా హృదయగ్రంథి మోక్షో మోక్షో యతస్తతః॥

559

చెట్టు నుండి ఆకు కాలువలోనో నదిలోనో శివక్షేత్రంలోనే నాల్గు శ్రోతల కూడలిలోనో పడితే ఆ చెట్టుకి శుభాశుభరూపమైన ఫలం లభిస్తుందా? అలాగే దేహం ఇంద్రియాలు ప్రాణం బుద్ధి అనేవాని నాశం చెట్టుయొక్క పత్రపుష్ప ఫలాల నాశం వంటిదే. అది సదాత్మకం. ఆనందస్వరూపం. అశ్చునాశంకాదు. ఆత్మ పత్రపుష్పాదులు నశించినప్పటికీ నిలిచే వృక్షం వంటిది.

“ప్రజ్ఞానఘనః” అని శ్రుతి పేర్కొన్న ఆత్మ లక్షణం ఆత్మ సత్యమైనదని సూచిస్తోంది. స్పష్టంగా చెప్పలేకపోయినా ఆత్మకు ఉపార్థియైన దేహదుల వినాశం చెప్పినట్లే. శ్రుతి “అవినాశీ వాఽరేఽయమాత్మా” అని చెప్పి దేహాది వికారాలు నశిస్తాయి, ఆత్మకు నాశం లేదు అని పేర్కొంటోంది. మట్టినుండి వచ్చి పాషాణాలు వృక్షాలు గడ్డిపోచలు ధాన్యములు వస్త్రాలు మొదలైనవి దగ్ధమై మట్టియైనట్లు దేహం ఇంద్రియాలు ప్రాణాలు మనస్సు మొదలైన సమస్త దృశ్యం జ్ఞావాగ్మిచే దహింపబడినదై తిరిగి బ్రహ్మమునే లొందుతుంది. బ్రహ్మమునుండి వచ్చింది కాబట్టి చివరకి బ్రహ్మములోనే తీనమవుతుంది.

విలక్షణమైన చీకటి సూర్యుని తేజస్సులోనే లీనమైనట్లు దృశ్యం సమస్తం బ్రహ్మమందే పూర్తిగా లయమవుతుంది. ఘటం ముక్కలు కాగా ఆ ఘటానికి చెందిన అకాశం స్వూటంగా అకాశమే అవుతుంది. అలాగే ఉపార్థియైన దేహం విలయం కాగా బ్రహ్మవేత్త స్వయంగా బ్రహ్మమే అవతాడు. పాలు పాలలోను, తైలం తైలంలోను, ఇలం జలంలోను రోసినవ్వులు కలిసి ఏకమవుతాయి. అలాగే ఆత్మవేత్తయైన ముని ఆత్మయందు కలిసి ఏకత్వం పొందుతాడు. ఆత్మ అవతాడని భావం. ఈ విధంగా

పరిపూర్ణమైన సతీ మాత్రంగా ఉండడమే విదేహ కైవల్య రూపమైన బ్రహ్మభావం. అట్టి స్థితిని పొందిన యతి తిరిగి సంసారంలో ప్రవర్తించడు.

ఎల్లప్పుడు నిరబ్రహ్మముతో పెకత్వం కలిగించే విజ్ఞానంచేత దగ్ధం చేయబడ్డ అపెద్ద, దాని కార్యాలు శరీరం కల్గిన యతి బ్రహ్మభూతుడనౌడు, అటువంటి వానికి తిరిగి జన్మ ఎలా కలుగుతుంది?

సంసారబంధమోక్షాలు మాయచే కల్పించబడ్డవే. యథార్థంగా అవి అత్యయంందు లేవు. రజ్జు నర్పభ్రాంతిలో భ్రాంశిచేత నర్పత్వం కల్గడం, యథార్థజ్ఞానంచే ఆ నర్పత్వం తొలగడం వంటివే. అజ్ఞానావరణం ఉండడమే సంసార బంధం. ఆ అవరణం తొలగడమే మోక్షం. అందుకే "అవిద్యానైమయో మోక్షః సా చ బంధ ఉదాహృతః" అన్నారు పెద్దలు. పరబ్రహ్మమునకు ఏ అవరణమూ లేదు. బ్రహ్మముకంటే వేరే మరొకటి ఏదీ లేకపోవడంచేత బ్రహ్మ ఏ అవరణమూ లేనిదే. ఒకవేళ ఏరైనా ఉందని భావిస్తే శ్రుతి సహించదు. బంధమోక్షాలు రెండూ అసత్యములే. మూఢులు బుద్ధియొక్క ధర్మాన్ని అత్యయంందు కల్పిస్తున్నారు. అది కంటి చూపుని మేఘం అవరిస్తే సూర్యుణ్ణి మేఘం అవరించిందని చెప్పినట్లే. అర్జునం అసంగం చిదేకం అక్షరం అయినది అత్య దానికి బంధమోక్షాలు ఎలా సంభవిస్తాయి?

పరమాత్మయందు సంసార బంధం ఉంది తొలగింది అనేది బుద్ధి యొక్క గుణాలే. అవి నిత్యమైన ఆత్మకు చెందవు. కాబట్టి బంధమోక్షాలు రెండూ అత్యయంందు కల్పించబడ్డవే. నిష్కలు నిష్క్రియం శాంతం నిరవద్యం నిరంజనం అద్వితీయం అయి ఆకాశంవలె ఉండే పరమాత్మయందు బంధమోక్షాది కల్పన ఎక్కడనుండి వచ్చింది? ప్రయం ఉత్పత్తి బంధం సాధకుడు మునుష్కృతి ముక్తుడు అనేవి ఏవీ లేవు. ఇది పరమార్థం.

హేమ! ఇది సమస్త వేదాంత సిద్ధాంత స్వరూపం. అన్నింటికీ అతీతమైనది. అత్యంత రహస్యమైనది. నీకు ఇప్పుడు ఉపదేశించేను. కలిదోషం పోగొట్టుకొన్న వాడవై కోరికలు లేని బుద్ధిగలవాడవై మోక్షేచ్ఛబొంది నిరంతరం అనువేషమైన ఈ తత్వాన్ని భావించు.

ఈవిధంగా గురువు ఉపదేశించగా విని శిష్యుడు వినయంతో నమస్కరించి గురువుయొక్క అనుజ్ఞను పొంది బంధవిముక్తుడై వెళ్ళినాడు. ఆ గురువు కూడా నిత్యమైన అనందసాగరంలో షూర్తిగా మునిగిన మనస్సుగలవాడై సమస్త భూమిని పవిత్రం చేస్తూ నిరంతరం సంచరించేడు.

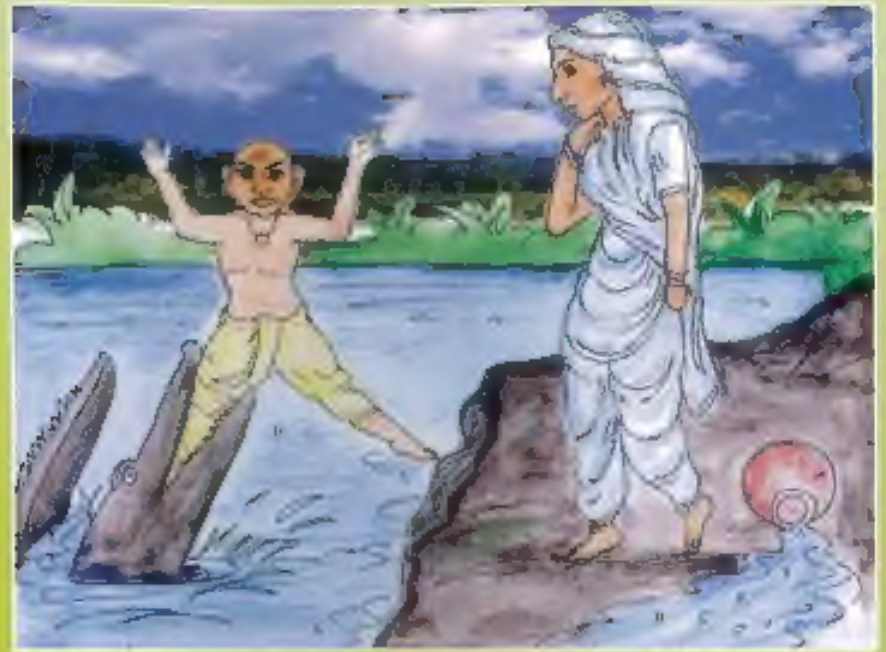
ఈ విధంగా ముచుక్తువులకి సుఖాన్ని కల్పించే జ్ఞానాన్ని ఉపదేశించడంతోనం ఆచార్య శిష్య సంవాదంలో ఆత్మలక్షణం నిరూపింపబడింది. సమస్త చిత్త దోషాలు తొలగించుకొన్నవారు, సంసారులుమందు అసక్తి లేనివారు, ప్రకాంత చిత్తులు, శ్రుతివాక్యములందు ఆసక్తిగలవారు, మోక్షేచ్ఛగలవారు అయిన యిటులు ఈ ఉపదేశాన్ని గ్రహించుకుంటే

సంసారమార్గంలో తమిస్తున్న సూర్యుని కిరణాలవల్ల దాహంతో బాధపడుతూ నీటితోనం చురుభూమియందు భ్రాంతిలో తిరుగుతున్న బారికి ఈ శంకర భగవత్పాదుల ఉపదేశం అత్యంత సమీపంగానున్న అమృత సాగరం. ఇది సుఖాన్ని ఇస్తుంది. బ్రహ్మము యొక్క అర్జున స్థితిని దర్శింపజేస్తుంది. మోక్షాన్ని కల్గిస్తుంది. చక్కగా ప్రకాశిస్తోంది.

సంసారార్థాని తాపభావకరణ ప్రోద్బూత దాహశ్యథా
భీన్నానాం జలకాంక్షయా మరుభువి శ్రాంత్యా పరిశ్రమ్మతామ్
అత్యాసన్న సుధాంబుధిం మఖకరం బ్రహ్మార్జునం దర్శయం
త్యేషా శంకర భారతీ విజయతే నిర్వాణ సంధాయినీ॥

582

జగద్గురు శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు సంస్కృతంలో
రచించిన వివేకమాదామణికి
ఆచార్య సార్వభౌమ వేదల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గొలిచిన
ఆర్చన వివరణం సమాప్తం.

గ్రంథకర్త పరిచయం

తల్లిదండ్రులు:

కీ॥శే॥ శ్రీమతి వేదుల రాజ్యలక్ష్మి-వేదుల కృష్ణమూర్తి

అత్తమామలు:

శ్రీమతి మరువాడ రామలక్ష్మి-కీ॥శే॥ మరువాడ వేంకటరమణ

- జననం** : వేవాడ (విజయనగరం జిల్లా) 22-9-1942
- విద్యాభ్యాసం** : విశాఖవిద్యభాంధోపి సి.టి.యం.ఎ. హైస్కూల్, మెసెస్.ఎ.వి.యన్. కాలేజీ, ఇంద్రాచూరిపర్చి
- విద్యార్హతలు** : తెలుగులోని పరిష్కృతంలోను ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి.
- ఉద్యోగం** : విశాఖపట్టణంలోని మెసెస్.ఎ.వి.యస్. కాలేజీలో రిక్టర్ 1965-75, 1975-2002 ఆంధ్రా యూనివర్సిటీలో రిక్టర్, రీడర్, ప్రొఫెసర్, హెడ్ ఆఫ్ ది డిపార్టుమెంట్ ఆఫ్ తెలుగు, 1978లో విస్యూస్ ఫోర్ యూనివర్సిటీ, అమెరికా.
- చిరునామలు** : ఆదార్శ సౌరభోషు, విజ్ఞాన వివేక విభాషణ, వాడీ విభాషణ, అధ్యాత్మికత
- ప్రధాన పురస్కారములు** : సువర్ణపంచ లలాటం - శ్రీ కంబికామలోటి మహానరసింహం - శంకరమితం - విశాఖపట్టణం.
- శివానంద ఎమినెన్స్ సెటిల్స్ అవార్డ్ - మోక్షన ధర్మ దానలబ్ధి ఫౌన్డ్.
- సువర్ణ కంకణం - శ్రీశ్రీశ్రీ గిరివతి సెన్సిటైవ్ సెన్సిటివిటీ.
- ముద్రిత గ్రంథాలు** : వినోదిని ప్రసరించు తత్వమున (సంస్కృత చూపకాలు), అద్వైతగీతలు, భాగవతమిథి, తెలుగులో వందలకు పైబియ్యం, అధ్యాత్మిక వ్యాసములది, భారతంలో శాంతిపర్వం, భారతభారతి, సుబ్రహ్మణ్య భారతి, జానమి గేయ సాహిత్యవిభా, శివానందలపారి వ్యాఖ్య, సాంఘికపారి వ్యాఖ్య, అధ్యాత్మరామాయణంలోని అభ్యుదయమును, అధ్యాత్మ రామాయణం (అనువాదం), అద్వైత రామాయణం (అనువాదం), భాగవత రసాయనం, రామాయణంలో పురుషార్థాలు, వాల రామాయణం, వివేక చూపకటి (వివరం), శ్రీమద్రామాయణ పురుషార్థ వివేక - సంస్కృతం - అమృతం.
- అలియస్** : వాగ్దేవతా చరిత్ర - సాహిత్య, అధ్యాత్మిక ప్రసింగాలు.
- చిరునామా** : శారదాపీఠం, 46-15-35, చౌదవవర్తి, విశాఖపట్టణం-530 018
ఫోను: 0891-2541008, పెర్: 9490084217.